

Driemaandelijks tijdschrift van de
Vereniging voor Genealogie en Historie

Westerwolde

Jaargang 20 no. 1

Maart 1999

Redactie: JAN JOHAN KUIPER
tel. 0595-487001 / 487000, fax 487004
e-mail: jan-johan@hetnet.nl

THEO HOFMAN (eindredactie)
Nic. Beetsstraat 19
9636 GJ Zuidbroek
tel. 0598-452417, fax 020-8844097
e-mail: m.j.hofman@hetnet.nl

Secretariaat: PIA SCHEPER
* lidmaatschap Heidelaan 1
* abonnementen 7822 CD Emmen
* administratie tel. 0591-618043
e-mail: P.Scheper@net.HCC.nl

Penningmeester: G. KAMIES
Postkade 51
9503 AJ Stadskanaal
tel. 0599-617272

Bank: * RABO-bank Stadskanaal, rek.no. 3586.06.063 t.n.v.
Vereniging voor Genealogie en Historie Westerwolde
* Postbank, rek.no. 4222401

Lidmaatschap: * contributie fl. 40,- per jaar (inclusief tijdschrift, uit te reiken
op de driemaandelijkse bijeenkomsten of toegezonden per
post)
* donateurschap fl. 35,- per jaar (met tijdschrift, gezonden
per post), alleen voor verenigingen en stichtingen.

Archief: Streekhistorisch Centrum
* voor leden gratis Ceresstraat 2
toegankelijk 9502 EA Stadskanaal
tel. 0599-612649

***Stroedinck / Stroedingh / Streuding / Streuning / Streunding / Streun /
Strending: variaties op een familienaam (I)***

door Theo Hofman

De naam Streunding komt in mijn kwartierstaat voor vanaf mijn grootmoeder van vaders kant. Al vanaf het begin dat ik met genealogie bezig ben heeft deze naam mij geïntrigeerd. Dat het met de erve Stroedingh in Ellersinghuizen te maken had, leek voor de hand te liggen, echter rechtstreekse lijnen waren er niet te vinden.

Vanaf de invoering van de familienamen wordt de naam Stroeding gebruikt door de nakomelingen van de toenmalige bewoners van de erve Stroedingh: Hindrik Hindriks Stroeding en Engeltien Hindriks Leepe. De naam Streuding (in diverse spellingsvarianten) wordt gevoerd door de afstammelingen van Geert Berents en Gepke Hindriks. Gepke Hindriks was de zuster van Engeltien Hindriks Leepe, zij en haar man namen dus de naam aan van hun zwager en hebben, voor zover bekend, nooit op de erve gewoond.

De –oe– in Stroeding was oorspronkelijk waarschijnlijk de schrijfwijze van –ö–, uitgesproken als –eu–, ook voor 1811 wordt de naam wel met –eu– geschreven.

Uit de volkstelling van 1947 (Nederlands Repertorium Familienamen) wordt duidelijk dat de naam verder in Nederland niet voorkomt: alle personen die de naam Stroeding of één der varianten hierop dragen zijn nakomelingen van bovenstaande echtparen. De verdeling over Nederland per gemeente:

<i>Naam:</i>	<i>Gemeente:</i>	<i>Aantal:</i>
Stroeding	Onstwedde	4
	Vlagtwedde	2
Streuding	Groningen	2
	Onstwedde	15
	Veendam	1
	Vlagtwedde	8
Streunding	Bellingwolde	1
	Kantens	4
	Meeden	4
	Oude Pekela	8
	Wedde	20
	Assen	1
	Sassenheim	1
	Schiedam	12
	Rotterdam	3
Maastricht	2	

Hierna volgt de genealogie Stroeding: de nakomelingen van Hindrik Hindriks Stroeding en Engeltien Hindriks Leepe. In één van de volgende nummers van dit tijdschrift zullen de nakomelingen van Geert Berents Streuding en Gepke Hindriks Leepe met de spellingsvarianten Streuding / Streunding / Streuning / Streun / Strending beschreven worden.

Voor een overzicht van de bewoners van de erve Stroedingh verwijs ik naar het boek ‘Het kerspel Vlagtwedde, de gehuchten’ van C.J. en R.A. Wegman (Ellersinghuizen nr. 8, pag. 274 ev.). Een parenteel Stroedingh te Ellersinghuizen is door J.J. Kuiper is gepubliceerd in dit tijdschrift (jrg 14 (1994) nr. 1 pag. 3 ev.).

Genealogie Stroeding

- I Hindrick Jans op 't Stroeding**, gedoopt rond 9.1723 te Blijham, overleden 1765/1772 te Ellersinghuizen, zoon van *Jan Zebes* en *Barber Hindricks*.
Hij is getrouwd 2.7.1756 te Vriescheloo (huw.contr.) met **Geertje Harms Stroedingh**, geboren te Ellersinghuizen, gedoopt 4.9.1718 te Vlagtwedde, overleden 1776/1786 te Ellersinghuizen, dochter van *Harm Hindricks Leepe op 't Stroeding* en *Geertruid Geerts Sterenborgh*.
Uit dit huwelijk:
- 1 Geterd (Geertruid) Hinderiks Streuning**, geboren ± 1757 te Vriescheloo (doop niet gevonden).
Zij is ondertrouwd 2.2.1788 te Vlagtwedde en getrouwd voor de kerk 7.3.1788 te Blijham (attestatie van Vlagtwedde en Vriescheloo) met **Harm Harmannus**, gedoopt 24.08.1749 te Vlagtwedde, wonende te Blijham, zoon van *Harmannus Jans ter Horst* en *Grietje.Harms Stip*
 - 2 Barberdijne (Dina) Hindriks Streuning**, geboren 9.3.1759, gedoopt 12.3.1759 te Vriescheloo, overleden vóór 25.8.1787.
Zij is getrouwd 10.3.1786 te Vlagtwedde voor de kerk met **Hendrik Wubbes Sijms**, geboren Vlagtwedde, zoon van *Wubbe Hendriks Sijmens* en *Anneke Jans Wilts*.
 - 3 Hindrik Hindriks Stroeding**, geboren 24.5.1761, gedoopt 31.5.1761 te Vriescheloo, volgt onder II.
- II Hindrik Hindriks Stroeding**, geboren 24.5.1761, gedoopt 31.5.1761 te Vriescheloo (als Hindrick Streuning, vader: Hinrick Jans Smith), overleden 11.4.1806 te Ellersinghuizen, zoon van *Hindrick Jans op 't Stroeding* (I) en *Geertje Harms Stroedingh*.
Hij is getrouwd 25.8.1787 te Ellersinghuizen (huw.contr.), getrouwd 26.8.1787 te Vlagtwedde voor de kerk met **Engeltien Hindriks Leepe**, landbouwersche, geboren te Vlagtwedder-Velthuis, gedoopt 3.2.1765 te Vlagtwedde, overleden 25.12.1838 te Ellersinghuizen, dochter van *Hindrick Jans Leepe* en *Antje Hindriks Bontkes*.
In het huwelijkscontract wordt onder meer bedongen dat het recht van representatie mede gegeven wordt aan de kinderen van bruidegoms zuster Barberdina Hindriks Streuning, gehuwd geweest met Hindrik Wubbes Siems en eventuele kinderen van zijn zuster Geertruid Hindriks Streuning en aan de kinderen van bruids broer en zuster. Opvallend is in dit huwelijkscontract dat de achternaam eerst als Streuning werd geschreven en dat overal de 'd' door een 'n' is veranderd.
Dedigslieden voor de bruidegom: Geertruid Hindriks Streuning (zuster), Hindrik Wubbes Siems (zwager), Mense Luppes (halve oom), Albert Jacobs en Trientje Roelfs (aangetrouwde neef en volle nicht van bruidegoms vader) en Harm Nannings (volle neef van bruidegoms moeder).
Voor de bruid: Geert Berends en Gepke Hindriks (zwager en zuster), Harm Jans (volle oom) en Geert Jans (volle neef aan bruids moeder) als voormombers der bruid, Harmina Jans (volle moeij an vaders zijde), Engeltien Wubbes (volle nicht), Harm Berends (volle neef des bruids vader).
Getuigen: Geert Aikes Hesse en Willem Wubbes.
Uit dit huwelijk:
- 1 Geertien**, geboren te Ellersinghuizen, gedoopt 22.6.1788 te Vlagtwedde, overleden vóór 1796.
 - 2 Hindrik**, geboren te Ellersinghuizen, gedoopt 24.7.1791 te Vlagtwedde, overleden vóór 1793.

- 3 **Hindrik Hindriks Stroeding**, geboren 6.6.1793 te Ellersinghuizen, gedoopt 9.6.1793 te Vlagtwedde, volgt onder III.
- 4 **Geertien Hindriks Stroeding**, geboren 27.7.1796 te Ellersinghuizen, gedoopt 31.7.1796 te Vlagtwedde, overleden 22.10.1878 te Ellersinghuizen.
- 5 Zij is getrouwd 19.3.1817 te Vlagtwedde met **Brune Lammerts Velthuis**, landbouwer, geboren te Wollinguizen, gedoopt 5.8.1787 te Vlagtwedde, overleden 29.2.1840 te Ellersinghuizen, zoon van *Lammert Jans Velthuis* en *Zwaantje Bruins Trenning*.
- 6 **Antje Hindriks Stroeding**, geboren 22.4.1800 te Ellersinghuizen, gedoopt 27.4.1800 te Vlagtwedde, overleden 2.1.1889 aldaar.
- 7 Zij is getrouwd 26.4.1826 te Vlagtwedde met **Wilt Jans Bonkes**, boerenknecht, geboren te Wollinguizen, gedoopt 4.1.1795 te Vlagtwedde, overleden vóór 1840, zoon van *Jan Wilts Bonkes* en *Renske Elzes Bruggers*.
- 8 **Jantien Hindriks Stroeding**, geboren te Ellersinghuizen, gedoopt 28.8.1803 te Vlagtwedde, overleden 18.1.1837 te Vlagtwedder-Velthuis.
Zij is getrouwd 8.4.1826 te Vlagtwedde met **Harm Geerts Meijer**, landbouwer, geboren 25.10.1798, gedoopt 28.10.1798 te Vlagtwedde, wonende te Vlagtwedder-Velthuis, zoon van *Geert Harms Meijer* en *Geertien Geerts Boelens*.

III Hindrik Hindriks Stroeding, landbouwer, geboren 6.6.1793 te Ellersinghuizen, gedoopt 9.6.1793 te Vlagtwedde, overleden 31.8.1882 te Ellersinghuizen, zoon van *Hindrik Hindriks Stroeding* (II) en *Engeltien Hindriks Leepe*.

Hij is getrouwd 19.5.1819 te Vlagtwedde met **Alke Lammerts Veldhuis**, geboren 26.2.1794, afkomstig uit Weende, gedoopt 9.3.1794 te Vlagtwedde, overleden 28.2.1861 te Ellersinghuizen, dochter van *Lammert Jans Velthuis* en *Zwaantje Bruins Trenning*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Hindrik Stroeding**, geboren 13.1.1820 te Ellersinghuizen, overleden 6.3.1821 aldaar.
- 2 **Hinderk Stroeding**, geboren 10.4.1821 te Ellersinghuizen, volgt onder IV.
- 3 **Lammert Stroeding**, landbouwer, geboren 25.11.1823 te Ellersinghuizen, ongehuwd overleden 5.2.1903 aldaar.
- 4 **Jan Stroeding**, geboren 14.8.1826 te Ellersinghuizen, overleden 24.10.1901 te Harpel (75 jaar oud).
Hij is getrouwd 31.5.1872 te Vlagtwedde met **Wendeline Hinderika Smit**, geboren 15.9.1831 te Vlagtwedde, wonende te Veerste-Veldhuis, overleden 16.3.1898 te Harpel, dochter van *Ebbe Jans Smit* en *Albertje Aeikes Timmer*.
- 5 **Swaantje Stroeding**, geboren 19.4.1829 te Ellersinghuizen, overleden 5.1.1879 te Noordlaren.
Zij is getrouwd 2.7.1856 te Vlagtwedde (1) met **Geert Sterenburg**, landbouwer, geboren te Sterenburg, gedoopt 13.4.1806 te Onstwedde, overleden 18.5.1869 aldaar, zoon van *Geert Harms Sterenburg* en *Geertruit Wilkes Hofting*.
Zij is hertrouwd 18.4.1878 te Haren (Gr) (2) met **Pieter Bronkema**, korenmolenaar, geboren 2.5.1820 te Rasquert, wonende te Noordlaren, overleden na 1879, zoon van *Lourens Pieters Bronkema* en *Grietje Jans Bouwman*. (Hij was weduwnaar van *Janna Kluiving*, overleden 25.6.1877 te Haren (Gr).)
- 6 **Engeltien Stroeding**, geboren 22.11.1831 te Ellersinghuizen, overleden 28.6.1875 te Bellingwolde.
Zij is getrouwd 26.11.1863 te Vlagtwedde met **Berend Addens**, landbouwer, geboren 26.4.1834 te Bellingwolde, overleden 12.2.1912 aldaar, zoon van *Adde Hindriks Addens* en *Aafke Berends Kruze*.

- 7 **Jan Stroeding**, geboren 15.10.1835 te Ellersinghuizen, overleden 20.3.1837 aldaar (17 maanden oud).
- 8 **Jan Stroeding**, geboren 21.9.1838 te Ellersinghuizen, overleden 15.5.1840 aldaar (1½ jaar oud).

De volgorde van de 'Jannen' is in diverse publicaties verwisseld, het lijkt ook voor de hand te liggen dat de eerste twee Jannen overleden zijn voordat de derde geboren is. Dit vermoeden wordt versterkt omdat Jan bij zijn huwelijk reeds 45 jaar oud is. Zowel uit de huwelijksacte en –bijlagen, als uit de overlijdensactes blijkt dat de eerste Jan in leven is gebleven en er blijkbaar nog een tweede Jan vernoemd moest worden.

IV Hinderk Stroeding, landbouwer, geboren 10.4.1821 te Ellersinghuizen, overleden 23.1.1908 aldaar, zoon van *Hindrik Hindriks Stroeding (III)* en *Alke Lammerts Veldhuis*.

Hij is getrouwd 9.6.1866 te Vlagtwedde met **Aaltje Wolfs**, geboren 19.10.1837 te Ter Apel, overleden 24.6.1889 te Ellersinghuizen, dochter van *Nanne Jans Wolfs* en *Albertje Berents Oolders*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Geertruida Stroeding**, geboren 27.5.1867 te Ellersinghuizen, overleden 2.11.1884 aldaar.
- 2 **Alke Stroeding**, geboren 21.12.1869 te Ellersinghuizen, overleden 28.5.1952 te Sterenburg, begraven 31.5.1952 te Veele.
Zij is getrouwd 2.8.1907 te Vlagtwedde met **Berend Trenning**, landbouwer, geboren 3.7.1871 te Vlagtwedde, wonende te Veele, overleden 6.5.1945, zoon van *Roelf Trenning* en *Albertje Ter Borg*.
- 3 **Hinderk Stroeding**, geboren 28.5.1873 te Ellersinghuizen, volgt onder V.

V Hinderk Stroeding, landbouwer, geboren 28.5.1873 te Ellersinghuizen, wonende aldaar, zoon van *Hinderk Stroeding (IV)* en *Aaltje Wolfs*.

Hij is getrouwd 8.12.1906 te Vlagtwedde (1) met **Albertje Schuring**, geboren 19.1.1885 te Laude, dochter van *Wubbe Schuring* en *Geertje Meendering*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Hindrik Stroeding**, geboren 9.1.1908 te Ellersinghuizen, volgt onder VI.
- 2 **Levenloos geboren zoon**, geboren 21.9.1909.
Er zijn verder geen kinderen bekend.

Hij is hertrouwd (2) met **Hebeltje (Ebelina) Klok**. (verder geen gegevens bekend).

VI Hindrik Stroeding, geboren 9.1.1908 te Ellersinghuizen, overleden 29.8.1976 te Winschoten (in het ziekenhuis), begraven te Onstwedde, zoon van *Hinderk Stroeding (V)* en *Albertje Schuring*.

Hij was gehuwd met **Zwaantina Aikina Maarsingh**, geboren 9.10.1899 te Onstwedde, overleden 22.4.1980 te Ter Wupping, dochter van *Wubbe Maarsingh* en *Margien Bots*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Hindrik Stroeding**, rustend landbouwer, geboren 30.10.1938 te Onstwedde.
- 2 **Wubbe Albert Stroeding**, rustend landbouwer, geboren 12.8.1943 te Onstwedde.
De gebroeders Stroeding zijn ongehuwd, met deze generatie zal de famlienaam (in deze variant) waarschijnlijk uitsterven.

TER APEL IN DE LOOP DER TIJDEN (*deel 1*)

De navolgende bijdrage is geschreven door de grootvader van dhr. F.A. Bergman in 1968, hij was toen 83 jaar. Het stuk is geen wetenschappelijke verhandeling over de historie van het dorp Ter Apel, maar een zeer lezenswaardig verhaal. De schrijver schetst een goed sfeerbeeld van dit Westerwolds dorp aan het einde van de vorige en het begin van deze eeuw.

Daar ik meer dan tachtig jaar in Ter Apel heb gewoond, is de plaats mij dierbaar geworden. Van gehucht heb ik haar zien uitgroeien tot een plaats van tien duizend inwoners met handel en industrie.

Vroeger bestond de plaats alleen uit het klooster en omgeving. Er was een hoog zand gedeelte, tussen de armen van de Ruiten A, welke vanuit het veen langs Ter Apel stroomde, langs de westkant, en een stroompje welke langs Hanetange liep langs de oostkant. Daar het kanaal van Haren aan de Eems naar Rütenbrock nog niet bestond was het een belangrijke afwatering. Om de ligging van het klooster nog veiliger te stellen, groef men een verbinding ten zuiden ervan (bij de eerste sluis van Barnflair, die er toen nog niet was). Een gracht van ongeveer één kilometer, waardoor het A water ook daarin kon stromen, waardoor het een belangrijke stroom werd. Om in die gracht steeds voldoende water te hebben legde men een stuw van keistenen in de A vlak tegenover de tegenwoordige Twentse Bank. Zodoende ontstond aan de oostkant ook een flinke stroom. Hierin bouwde men een olie- en een korenmolen, vandaar de naam Molen-A. De beide stromen verenigden zich ongeveer drie kilometer ten noorden van het klooster, zodat dit dus op een eiland lag. Later is de toestand door het graven van het kanaal naar Emmercompascuum geheel veranderd. In mijn kinderjaren was van één en ander nog veel te zien.

De enige verkeersweg liep vanaf Roswinkel over de Boetseweg naar de Maten en door het Hooiland naar de Oudeweg, aan het eind waarvan een splitsing was en wel rechtsaf langs het tegenwoordige internaat naar Hotel de Poort. En linksaf over de Wilpskamp naar

Het Heem en zo naar richting Sellingen.

Het poortgebouw van het klooster (later hotel De Poort) was tot voor de verbouwing nog zoals het oorspronkelijk was geweest. Aan de oostkant zat een zware balk met bouten door de muur. Er hingen nog stukken draaibaar aan de zware hengen. Tegenover de ingang aan de andere kant van de weg stond een dubbele woning waarin aan de zuidkant (buiten dus) geen deuren of ramen waren. Verder verliep vandaar een gracht naar de Molen-A. Daar stond een woning welke vermoedelijk door de molenaar bewoond was geweest. Even noordelijker was een stuw aangebracht, waarop de oliemolen was gebouwd. Hier van waren langsnog enkele keien, welke voor fundering hadden gediend, aanwezig. Thans is dit stuk grond nog steeds bekend als het "Stouw". Iets verder naar het noorden waar de Molen-A naar het westen ombuigt, stond weer een woning. Daar was een bruggetje over de A en liep de weg naar Vosseberg en verder naar Laudermarke. Aan het dwarseinde stonden weer twee woningen en draaide de A weer noordwaarts, waar een stuw was voor de korenmolen. Ook hiervan was nog lang veel hout en steen aanwezig. Als kinderen liepen we er dikwijls over naar de andere kant van de stroom. Ervoor stond het huisje van de molenaar. Verderop stond nog een woning die tot voor kort werd bewoond door de familie Sassen. Al deze huizen waren zogenaamde dwarswoningen. Eerst twee ramen en dan een kleine baanderdeur en verder een schuur ter lengte van ongeveer vijftien meter; dit gedeelte bestond uit vakwerk (zoals in Duitsland nog veel huizen zijn). De achtergevel was wat lager, daar kon je met de hand aan het dak komen en bestond van onder uit steen met een top van gevlochten wilgentenen met leem bestreken. Sommige woningen hadden op het achterste gedeelte nog strodak, alles

overstekend zonder goot. Langs het huis was een straatje van keistenen.

De mensen hadden één of meer koeien en een paard. De koeien gingen zeven uur 's morgens met de kloosterse koppel (zoals wij dit noemden) naar de weide. Meestal tussen het kloosterbos en het Meebos waar ze opgepast werden, door een 'koeiheer', een jongen van een jaar of veertien, die veertig gulden per jaar verdiende.

Het schijnt dat de gemeente Groningen het zich vestigen binnen de omgeving van het klooster steeds heeft tegengehouden, want er stond maar één boerderij en het commandeurshuis (het tegenwoordige hotel Boschhuis). Daarnaast heeft nog een boerderij gestaan, doch die was opgebrand en verplaatst naar een plek waar ze nu nog staat, n.l. tegenover Hotel de Poort. Aan de westkant van Hotel de Poort, ongeveer tien meter van de weg af, liep een gracht tot voorbij de twee zware eikenbomen aan de Poortweg. Daar draaide ze naar het noorden en vandaar als een dubbele gracht voorbij het schoolplein van de school welke aan het klooster was gebouwd (waarin de H.B.S. na haar stichting enkele jaren was gehuisvest) naar de lage gronden bij de bosvijver in de A. Deze grachten waren bij mijn kinderjaren nog aanwezig en stonden 's winters vol water. Als we dan naar school gingen moesten we langs hotel de Poort en voor het klooster langs, om in school te komen. Het schijnt dat de A vroeger een woeste stroom is geweest, want waar thans de boomkwekerij van de gemeente Groningen is, waren grote kolken. We visten hier in en vingen daar in een vreemde vis die hier nergens anders voorkwam en die we "kwabaal" noemden. Deze aal was ongeveer vijf en dertig tot vijf en vijftig centimeter - lang, snoekmodel met zware kop waaraan voelsprietten. Ze hadden een gladde huid (palingachtig). Ze werden niet gegeten, men was er vies van. Ook de bosvijver is zo'n kolk geweest, maar door commandeur Langenbach in een plantsoenvijver veranderd.

Als het 's winters hoog water werd, stroomde het water naar de Leidijk. Dan

stuurde Jan Tieben (Batten Jan genoemd, omdat hij op de batterij woonde die op de schans te Barnflair was gebouwd), een briefje naar de Ingenieur der Stadsbezittingen met het verzoek: "Herr Ingenieur, Soldaten müssten da sein". Dan kwamen er enkele dagen later soldaten of huzaren die gelegerd werden in de schuur van de Batterij of in die van 't Steen. De weg langs de dijk werd dan betrokken om in geval van nood te kunnen ingrijpen. Het waterschap Westerwolde bestond toen nog niet, zodat de afvoer van het water zeer slecht geregeld was. Daarom had men in de A achter de tegenwoordige Algemene Bank Nederland een sluisje gemaakt. Was het water erg laag in het kanaal, dan deed men de sluisen dicht en bleef het kanaalwater op peil. 's Winters zette men de sluis open, doch men had dicht bij het Meebos een stuw gemaakt en als deze dan dicht was liep alles, ook de grond tussen de Oudeweg en het bos, onder water. Ook het land achter de Ketwich Verschuurlaan stond dan blank. Als we naar de kloosterschool gingen liepen we langs de A en zo door het bos. 's Winters was het water te hoog, dan stonden de grachten langs de school vol water en moesten we, zoals ik al zei, langs de Poort en zo voorbij het klooster naar school.

Als het land tussen de Oudeweg en de A 's winters onder water stond en het gevrozen had, dan werden daar schaatswedstrijden gehouden. Dan hing een flinke rijder zijn schaats in een café op en die hem eraf nam, moest tegen hem in de baan. De winnaar kreeg dan tien gulden, wat voor die tijd een heel bedrag was. Cornelis Rademaker uit Ter Apel en Jelke Bos uit Valthermond namen het dikwijls tegen elkaar op; nu eens won de één, dan de ander.

Vanaf de Poort recht naar het zuiden en later langs de Molen-A (de Kruishereweg dus) liep een weg naar 't Schot. Daar was een bruggetje over de Molen-A en verder het Grenskantoor en kwam de weg vanaf Rütenbrock over de Hanetange uit. In de tijd van de kloosterlingen hadden ze daar een schuur en lieten ze er de ossen weiden (dat betekent de ossenschuur). Er woonde een familie Schot. Ze waren hoogst-

waarschijnlijk naar de plaats genoemd evenals de Ter Wisch, Ter Haar, Ter Borg enz. De bewoners van het dorpje hadden het niet slecht. Ze hadden land, één of twee koeien en werkten in het bos, boompjes planten enz. 's Zomers in de kwekerijen van de gemeente Groningen en 's herfts bomen rooien en land klaar maken. Ook waren er enkele Gelderse families die barkschilden (dit is de bast van jong eikenhout schillen voor de leerlooierijen). Sommige bewoners zetten lijster-, patrijs- en hazenstrikken en stroopten desnoods met het geweer tot soms ver over de grens.

Men leefde overigens zeer eenvoudig en tevreden. In de vertrekken waren knopstoelen met biezen zitting. Boven de haard hing een ijzeren ketel of pot. Sommigen hadden een stenen vloer met zand bestrooid. Bij de haard hing een bos lange grashalmen (pionten) die dienst deden als kamerbezem. Men trok er ook wel eens één uit om de pijp er mee schoon te maken. Verder werd voor het schoonmaken een heide- of een berkenbezem gebruikt.

Daar de Gemeente Groningen steeds het vestigen van mensen binnen de kloosterring heeft tegengehouden, stond er buiten de poort een grote boerderij (dit is thans de veeschuur), daar woonde een familie Timmerman. Er tegenover een kleine boerderij bewoond door Geert Luitjes. Verderop aan de Kruishereweg stond een boerderij bewoond door Jan Luitjens Timmer. Kruit woonde aan de Molen-A en Potze tegenover hotel de Poort. Boer Christiaans in de boerderij er schuin tegenover. Vlak naast het tennisveld stond een grote oude boerderij van weduwe Kuipers. Al deze mensen hadden een eigen huis en een tuin binnen de kloosterring doch geen land daarbuiten. Aan de westkant over de A waar thans het Internaat is, woonde veldwachter Nieuwenhuis. Zijn schoonzoon Sassen had een winkel. Daar achter woonde bakker Hulsebos (het huis staat er nog).

Op de hoek van de Oudeweg en de straat naar 't Heem woonde C.E. Grol, handelaar in manufacturen (de grondlegger van de confectiefabriek C.E. Grol en Zn.). Verder

stond er een boerderijtje bewoond door Albert Sassen en een andere door Boele Hofkamp, en bovendien stonden er het diakenhuis, thans in gebruik als verenigingsgebouw van de Hervormde Gemeente en een boerderijtje dat thans eveneens nog aanwezig is.

Op de andere hoek Oudeweg stond een grijze boerderij bewoond door Jan Timmer en een huis bewoond door Niemeyer. Ze leverden daar veel karnemelk voor één cent per liter (hoewel ze maar één koe hadden). Melkcontrole was er toen natuurlijk nog niet.

Toen later de Gemeente Groningen het kanaal liet doorgraven tot het postkantoor, waar het veen ophield, was het de bedoeling rechtdoor te gaan over Roswinkel naar Emmervenen. De markegenoten van Roswinkel hadden daar echter bezwaar tegen. Men liet toen naar het oosten een wijk graven tot de weg naar de Maten, zodat de weg van Ter Apel naar Roswinkel bleef bestaan. Oorspronkelijk liep de weg van het klooster naar de Ter Apelervenen over de Munnekedijk vlak achter tegen de tegenwoordige Hemen. Vandaar dat de daarvoor liggende hemen alle op het kadaster staan geboekt als Munnekedijk-Ter Apel. Het graven van laatstgemeld kanaalgedeelte was een grote verbetering. Nu konden de bewoners van Ter Apel per schuit hun turf dicht bij huis krijgen; tevens kwam de weg naar het westen er langs te liggen.

(Wordt vervolgd)

Woar bist doe aine van?

<p>32 Wubbe Jans Veldhuis (Klein)</p> <p>* Sellingen 9 mrt 1764 † Ter Borg 20 apr 1809</p> <p>X Sellingen 25 mrt 1798</p>	<p>34 Jacob Hilverts Huiting</p> <p>* Ter Wupping ~ Onstwedde 5 jul 1772 † Onstwedde 9 jun 1846</p> <p>X Onstwedde 6 jun 1808</p>	<p>36 Gerlof Berends Katuin</p> <p>~Vlagtwedde 25 aug 1771 † Vlagtwedde 2 okt 1858</p> <p>X 1798</p>	<p>38 Albert Alverigs Sassen</p> <p>X</p>	<p>40 Willem Heijes Wubs</p> <p>* Onstwedde 10 dec 1769 † Onstwedde 18 dec 1847</p> <p>X Onstwedde 5 apr 1799</p>	<p>42 Hindrik Harms Twiest</p> <p>~ Sellingen 5 nov 1780 † Ter Borg 18 okt 1835</p> <p>X Sellingen 8 dec 1809</p>	<p>44 Harm Hindriks Gelling</p> <p>* Onstwedde 25 feb 1776 † Onstwedde 11 nov 1848</p> <p>X Onstwedde 25 apr 1805</p>	<p>46 Harm Alberts Prins</p> <p>* Onstwedde 4 aug 1780 † Jipsingbourtange 25 feb 1875</p> <p>X Onstwedde 12 feb 1817</p>
<p>33 Grietje Harms Tools</p> <p>* Wedde 6 sep 1767</p>	<p>35 Grietje Jacobs Prins</p> <p>* Nwe Pekela 16 jul 1787 † Kopstukken 2 feb 1881</p>	<p>37 Fennechien Alberts Smit</p> <p>* Ter Apel 27 okt 1771 † Vlagtwedde 18 mrt 1854</p>	<p>39 Willemtien Alberts</p>	<p>41 Aaltijn Jans Migchels</p> <p>* Wedde 6 okt 1776 † Onstwedde 10 jan 1833</p>	<p>43 Wubbegien Roelfs Brands</p> <p>~ Sellingen 11 mei 1788 † Hasseberg 30 nov 1859</p>	<p>45 Anna Geerts Boeles</p> <p>* Onstwedde 19 sep 1780 † Onstwedde 7 jun 1829</p>	<p>47 Fennechien Hindriks Leffers</p> <p>* Onstwedde 25 feb 1789 † Onstwedde 3 jun 1871</p>
<p>16 Jan Wubbes Veldhuis</p> <p>* Ter Borg 22 apr 1798 † Onstwedde 21 feb 1854</p> <p>X Vlagtwedde 7 jun 1833</p>	<p>17 Jantjen Hoijtingh</p> <p>* Onstwedde 5 feb 1812 † Mussel 11 apr 1900</p>	<p>18 Tamme Gerlofs Katuin</p> <p>* Vlagtwedde 17 jul 1808 † Emmen 9 jan 1887</p> <p>X Vlagtwedde 15 mei 1835</p>	<p>19 Tijbe Alberts Sassen</p> <p>* Bourtange 8 mei 1815 † Emmen 27 mrt 1889</p>	<p>20 Jan Willems Wubs</p> <p>* Onstwedde 6 dec 1802 † Onstwedde 13 apr 1889</p> <p>X Onstwedde 21 apr 1853</p>	<p>21 Geessien Hindriks Twiest</p> <p>* Sellingen 31 okt 1816</p>	<p>22 Geert Gelling</p> <p>* Onstwedde 14 nov 1816 † Onstwedde 22 okt 1875</p> <p>X Onstwedde 25 apr 1846</p>	<p>23 Geertje Harms Prins</p> <p>* Onstwedde 21 dec 1819 † Onstwedde 19 feb 1866</p>
<p>8 Wubbe Veldhuis</p> <p>* Vlagtwedde 6 jan 1835 † Onstwedde 12 jun 1897</p> <p>X Onstwedde 14 apr 1866</p>		<p>9 Willemtien Katuin</p> <p>* de Maten 13 jan 1841 † Onstwedde 6 mei 1916</p>		<p>10 Migchel Jan Wubs</p> <p>* Barlage 9 apr 1858 † Vledderhuizen 20 jan 1937</p> <p>X Onstwedde 27 jan 1883</p>		<p>11 Albertje Gelling</p> <p>* Onstwedde 11 jul 1859 † Onstwedde 3 jul 1926</p>	
<p>4 Jacob Veldhuis</p> <p>* Onstwedde 28 jan 1885 † Winschoten 9 nov 1963</p> <p>X Onstwedde 20 okt 1906</p>				<p>5 Geessien Wubs</p> <p>* Vledder 3 mei 1888 † Onstwedde 21 jun 1965</p>			
<p>2 Geert Veldhuis</p> <p>* Vledder 8 nov 1919</p> <p>X Onstwedde</p>							
<p>Johannes (Joh)</p> <p>* Vledder 6 dec 1948 X Vlagtwedde 23 dec 1974 met Fennechien Smit</p>							

Kwartierstaat van Johannes Veldhuis (lidnr. 95296)

48 Hindrik Hansen Moorlag * Onstwedde 17 mrt 1797 X Vlagtwedde 3 mei 1823	50 Hinderik Jans Komies * Onstwedde 11 feb 1800 † Mussel 19 aug 1847 X Onstwedde 16 dec 1822	52 Hiskes Tjabbes Raveling * Onstwedde 15 feb 1795 † Onstwedde 9 jan 1858 X Onstwedde 1 feb 1832	54 Jan Hindriks Schreuder * Vlagtwedde 15 jun 1800 † Onstwedde 2 feb 1869 X Onstwedde 2 nov 1838	56 Wilt Alberts Wilts ~ Onstwedde 12 mei 1765 † Onstwedde 3 mei 1816 X Onstwedde 14 apr 1793	58 Jan Jacobs van Weerden ~ Meedhuizen 6 feb 1791 † Oude Pekela 3 jan 1871 X Nieuwolda 7 sep 1815	60 N.N.	62 Tjaart Geerts de Vries * Beerta 1795 † Finsterwolde 3 mei 1855 X Finsterwolde 25 apr 1823
49 Wendelke Willems Wubs * Onstwedde 20 dec 1796 † Onstwedde 13 jun 1851	51 Jantien Wessels * Onstwedde 13 apr 1796 † Mussel 18 mei 1872	53 Rebecca Karssiens Kruize * Onstwedde 6 aug 1807 † Onstwedde 8 jun 1839	55 Grietje Hindriks Katrol * Veele 22 dec 1808 † Onstwedde 10 sep 1869	57 Wupke Geerts Boeles ~ Onstwedde 9 jun 1771 † Onstwedde 29 dec 1827	59 Sieke Berends de Lange * Eext 29 nov 1796 † Nieuwe Pekela 23 dec 1833	61 Anna Catharina (= Katriene Johannes) de Haas * Oude Linge (kon. Hannover) ca. 1800 † Finsterwolde 12 apr 1866	63 Hindriktje Freerks Pot * Oostwold 1795 † Finsterwolde 27 dec 1849
24 Hans Hindriks Moorlag * Sellingen 6 feb 1824 † Onstwedde 18 apr 1895 X Onstwedde 18 nov 1848	25 Geertruid Hindriks Kamies * Onstwedde 13 dec 1827 † Kopstukken 3 jan 1890 X Onstwedde 16 apr 1887	26 Karsken Hiskes Raveling * Onstwedde 22 okt 1833 † na 1887 X Onstwedde 27 okt 1860	27 Alke Schreuder * Onstwedde 28 jan 1841 † Onstwedde 1 nov 1866	28 Jan Wilts Wilts * Onstwedde 10 mei 1808 † Onstwedde 1 nov 1866 X Onstwedde 18 aug 1842	29 Trijntje van Weerden * Siddeburen 19 apr 1817 † Onstwedde 14 aug 1894	30 Johannes Gerhardus de Haas * Finsterwolde 18 mei 1833 † Onstwedde 14 dec 1916 X Midwolda 3 sep 1860	31 Asiena de Vries * Finsterwolde 18 dec 1833 † Tange 18 jun 1914
12 Hendrik Moorlag * Onstwedde 2 mei 1861 † Onstwedde 1 jun 1931		13 Grietje Raveling * Onstwedde 27 jul 1861 † Onstwedde 3 sep 1902		14 Jan Wilts * Onstwedde 17 jun 1851 † Onstwedde 27 okt 1916		15 Trijntje de Haas * Finsterwolde 14 jan 1861 † Onstwedde 11 jan 1914	
6 Johannes Moorlag * Onstwedde 29 sep 1896 † Onstwedde 6 okt 1931				7 Tjaardina Wilts * Onstwedde 28 feb 1895 † Onstwedde 12 mei 1931			
6 Grietje Moorlag * Onstwedde 8 nov 1919							
20 aug 1945							
1 Veldhuis * Veele 26 nov 1950 d.v. Scholte Smit en Geertruida van der Heide							

**DE FAMILIE BUIR/DE BOER EN HUN OPVOLGERS (I)
ERVE NR. 10 TE VRIESCHELOO**

(Uit het boerderijenboek van Vriescheloo in voorbereiding)

door J.S.A. Huizing

Dit keer volgen we weer een familie, die een tijdlang in Vriescheloo woont, maar oorspronkelijk uit het meer zuidelijk gelegen deel van Westerwolde - en wel Wollinghuizen - komt.

Kadastrale nummers:

181	tuin	25.30 are
182	huis en erf	07.60 are
183	bos	16.40 are
184	bos	08.30 are
185	weiland	1.95.70 ha

Albert Wirtjes Leta

Albert Wirtjes (Leta) huw. 28-10-1810
geb. 1-4-1754 Bellingwolde te Vriescheloo
ovl. 12-2-1837 Bellingwolde (nr. 199)
z.v. Wirtje Alberts (Letema)
 en Ettje Reinders

Tieske Jans Hommerikhuizen
geb. 25-3-1792 Vriescheloo
ovl. 8-5-1828 Bellingwolde
d.v. Jan Jans (Hommerikhuizen)
 en Hille Hindriks (de Boer)

Kinderen :

Ette geb. 9-12-1812 te Bellingwolde

Albert Wirtjes Leta bezat vanaf 1825 ook erve nr. 26 te Bellingwolde. (Zie Boerderijen boek Bellingwolde blz. 129)

Jan Jannes Hommerikhuizen huw. 20-4-1820
(ook Oosterveld genoemd)
geb. 24-01-1796 Vriescheloo

ovl. 06-06-1821 Bellingwolde
z.v. Jannes Jans Hommerikhuizen
 en Hille Hindriks

Jantje Reints Luiring
geb. 27-06-1797 Vlagtwedde
ged. 03-07-1797 Vlagtwedde

d.v. Reint Harms Luiring
 en Hadewig Wubbes Heeres
*Jantje Reints Luiring hertrouwd met
R.H.Hazelhof landbouwer te Vriescheloo*

Kinderen :

Hille geb. 25-03-1821 —→ opvolgster

29-03-1827 Jan Jans Hommerikhuizen, verkoop van roerende goederen. Opbrengst fl. 1209,-.
 22-06-1829 Renske Harberts Boelmans getr. met Hindrik Geerts Koens, landbouwer te Vriescheloo, lenen 925 gl. van Jan Sijbolts Suurling, schoenmaker, getr. met Eppien Harberts Boelmans te Beerta. Rente 4 %. Als borg stellen ze hun behuizing veen en Houwing en Strekkende van de 1815 en het heertje land, waarop de behuizing staat, 4 bunder 25 roeden, met het de dallen te Vriescheloo. Grenzend ten noordoosten aan Harm Alders ten zuidwesten aan de erfgenamen van **Jan Hommerikhuizen**. **meedkampen** tot aan de **Veelerscheiding**.
 Volkstelling op nr.: Jan Jans Hommerikhuizen sinds 5-1785 te Vriescheloo

Johannes Mulder Hommerikhuizen huw.
 landbouwer
 geb. 2-3-1757 te Vlagtwedde
 ovl. 24-4-1827
 z.v. Jan Hommerikhuizen
 dagloner te Vlagtwedde
 en Tja(duw)e Jans

Hille Hindriks de Boer
 geb. 15-10-1755 gem. Bwolde
 ovl. 7-3-1816
 d.v. Hindrik Jans Buir
 landbouwer te Vriescheloo
 en Tieske Alberts

Kinderen geboren/gedoopt Vriescheloo:

Jan geb. 8-3-1789, kennelijk ovl. voor 20-1-1796
 Tieske geb. 25-3-1792, getr. 28-10-1810 te Vriescheloo met Albert Wirtjes (Leta)
 —→ 2e opvolgster
 Jan Jans Oosterveld geb. 20-1-1796, ged. 24-1-1796 —→ 1e opvolger

11-02-1797 Egbert Willems, getr. met Geertje Hindriks Boer te Pekelder Zuiderveen en Jan Hindriks Boer, erfgenamen van Jan Wilken Boer, verkopen de vaste goederen van wijlen Jan Wilken Boer te Vriescheloo. Kopers voor 2000 car.gl. zijn Jannes Jans getr. met Hille Hindriks.
 De gezamenlijke erfgenamen van Jan Wilkens Buir zijn de nog levende kinderen van zijn broer Hindrik Wilkens Buir: Geertje, Jan en Hille Hindriks Boer.

Jan Wilken Buir
 geb. ca. 1719
 ovl. voor 4-11-1795 Vriescheloo
 z.v. Wilke Jans Buir
 en Hillechien Hindriks

huw. 18-4-1749 **Lamme Hinderiks**
 hc te Vriescheloo
 ged. 24-12-1718 Bellingwolde
 ovl. voor 16-12-1772
 d.v. Hindrik Freerks
 en Jantien Asses

Kinderen :

Wopke ged. 8-11-1750. ovl. voor 11-2-1797
 Wilcke ged. 14-6-1752, geb. 11-6-1752, ovl. voor 11-2-1797
 Hindrick ged. 11-4-1755, getr. met Albertje Hindriks, ovl. voor 11-2-1797

11-11-1748 Den selve dito doe van Jan Buir ontvangen een jaar schattingh, is de somma 0-15-6.

18-04-1749 Huwelijk te Vriescheloo tussen Jan Wilckes en Lamme Hendriks uit Bellingwolde. Hij krijgt 1200 gulden mee.
 Dedingsluiden van de bruidegom: Hendrik Wilkens, Geert Hansens

- Dedingsluiden van de bruid: Jantien Assens-moeder, Harm Boelems-swager, Jantien Hendricks-suster.
Getuigen : Else Hilwerts en Olert Boelems.
- 24-07-1751 Frerik Boelmans te Zuidbroek verkoopt een huis en landerijen te Vriescheloo. Grenzend ten noorden en ten oosten aan Jan Wilkes en ten zuiden en ten westen aan Luppe Engelkes, thans mejier Claas Jans.
- 23-01-1754 Harm Lagerman contra Jan Wilken in Loo. 12 gl. 7 st. 2 pl. boekschulden geaccordeert, mits inwendig ses weken geen poursuite geschiede.
- 12-03-1754 Harm Lagerman contra Jan Wilkens in Vriescheloo. De versogte executie over de Ged. cragt acte condemnatoir van de 23 Jan. jongst in contumaciam geaccordeert.
- 14-01-1756 Renske Berents, de weduwe van Willem Alderts contra Jan Wilken te Vriescheloo. Opsegginge behuising, tuine en landerijen als Ged. tot dus verre in de huire en gebruik hadden gehad, dienende dese voor opsegginge.
- 14-01-1756 Renske Berents, de weduwe van Willem Alderts contra Jan Wilken te Vriescheloo. Dat de Ged. sig na vertoning deeses niet soude onderstaan ofte verdriesten om uit hare mejierwijse bewonende behuisinge te vervoeren, verbringen ofte quovis modo te veralieneren alsodane peerden en beesten, gedorschen en ongedorschen koorn, hooij en verdere invecta et illata, alsop des arrestantes land bij Ged. mejierwijse gebruikt, is geweidet en gewassen en tegenswoordig in hare behuisinge worden bevonden, maar deselve altemaal in arresto te laten verblijven - wegens agterstallige huis - en landhuire.
- 08-12-1756 Jan Berents Wikkeler contra Jan Wilkens in Vriescheloo. Kragt acte van den 21 jan. 1756 - De condemnatie over Ged. geaccordeert, mits inwendig 14 dagen in desen geen poursuite geschiede.
- 16-03-1757 Jan Berents Wikkeler petitionant, versoekende dat de voogd Homme Jans mogte worden geauthoriseert tot de afdrijvinge der goederen van Jan Wilken in Vriescheloo volgens setma van 28 Febr. - geauthoriseert en gelast.
- 08-11-1762 Harm Jans te Veele verkoopt 1 deimt groenland te Vriescheloo. Koper voor 100 car. gl. is Eggo Engels te Vriescheloo. Grenzend ten noorden aan Klaas Harms Mulder, ten oosten aan Jan Wilken, ten zuiden aan Engel Engelkes brouwer en ten westen aan de diaconie.
- 14-01-1767 Harm Lageman contra Jan Wilken te Vriescheloo. Condemnatie over Ged. voor 't pligtige ingevolge boek geaccordeert, mits binnen ses weekem in dezen geen pours uite geschiede.
- 16-12-1772 Jan Wilkes Boer, weduwnaar van Lamme Hinderiks te Vriescheloo, scheiden de erfenis.
- 07-05-1773 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Hans Geerts en Anna Berents. Dedingsluiden van de bruidegom Albertien Harms - moeder, Harm Geerts - broer, Frerik Jacobs - aangetr. zwager, Jan Wilcken - oom, Hindrik Wilcken - oom.
- 06-01-1775 Jan Storre te Steinbild verkoopt 4 deimt groenland in Vrieschelooster **hamrik**, over het gehele **Uileholt** gerekend. Vrije vaart door verkoper en Pieter Mannes land, naar de dijk en naar de **Heereweg**. Koper voor 830 car. gl. is Jan Wilken Buir te Vriescheloo. Jaarschatting 1 gl. 3 st. naar Bellingwolde. Onderhoud der dijk naar proportie van diematten. Grenzend ten noorden aan Geert Elzes Sanders, ten oosten aan het **Broek**, ten zuiden aan Jan Storre en ten westen aan Jantje Goring.
- 04-11-1795 Erfgenamen Jan Wilken Boer.
Opbrengst fl. 715-16-0.
Boelcedullen. Gerichten in Westerwolde. Toegangsnummer 732, inv. nr. 155.

11-02-1797 Jan Hindriks Boer, Geertje Hindriks Boer, getr. met Egbert Willems, Hille Hindriks Boer, getr. met Jannes Jans, Feebe Berents, gemachtigde van Jantje Hindriks, de weduwe van Abraham Geerts en Hindrik Abrahams als voormond, Jan Jans als sibbe voogd en Derk Prins als vreemde voogd over het minderjarig kind van Albertje Hindriks, de weduwe van Hindrik Harms, samen erfgenamen van de nagelaten overleden kinderen van wijlen (Jan) Wilken Boer getr. met Lamme Hindriks te Vriescheloo maken een accoord. De 1e comparanten behouden alles, de 2e comparanten krijgen 600 gl. .

Wilke Jans Buir	huw. ca. 1713	Hillechien Hindricks
ged. 4-12-1687 Vlagtwedde		geb. ca. 1690
ovl. 25-10-1737/2-3-1739		ovl. na 1740
z.v. Jan Harms Buir		d.v. Hindrik ?
landbouwer te Wollinghuizen		en
en Toebe Aickes		

Kinderen :

Jan geb. ca. 1714 —→ opvolger
Hindrik geb. ca. 1715, getr. met Teeske Alberts

- 10-03-1714 Huwelijkscontract te Bellingwolde (voor de pastor van Vlagtwedde) tussen Antien Jans en Folckert Harms.
Dedingsluiden van de bruid : Jan Harms Buur - vader, Teubke Aijckes - moeder, Harmen, Lammert en Wilcke Jans - broeders, Jantien Jans - zuster, Jan Hindriks - oude oom.
- 13-07-1719 Anno 1719. Den 13 Junij van Wilcke Buir ontfangen .. van Harm Buirs lant, 4 jaer en een vierendeel schattinge, soo besettet is tot de kercke, gevende tot elke jaer schattinge 1 gulden 1stui. 6 placken, maekt in summa 4 gulden en 12 stuivers 4 placken, is 4-12-4.
- 14-02-1720 Hindrick Sijmens klaagt tegen Boelman Heijes. Hilwert Elses, Aijlcke Ockes en Wilcko Jans Buir als getuigen en Boelman Heijes als partije. Ten einde de getuigen getuigenis der waarheit sullen moeten geven.
- 28-02-1720 Hindrick Sijmens klaagt tegen Boelman Heijes.
Hilwert Elses, Aijlcke Ockes en Wilcko Jans Buir als getuigen en Boelman Heijes als partije. Ten einde de getuigen getuigenis der waarheit sullen moeten geven.
- 24-04-1721 Den 24 April ontfangen van Wilcke Buir 2 jaer en een vorrendeel schattinge, geevende toe Elcke jaer 9 stu. 1-2-?
- 11-07-1721 Huwelijkscontract te Wollinghuizen tussen Aeldert Geuckes en Jantien Jans.
Dedingsluiden van de bruid: o.a. Wilcke Jans - broer.
- 02-09-1722 Anno 1722 den 2 September ontfangen van Wilcke Buir een jaer en een vieren deel schattinge, geevende toe Elcke jaer 9 stu. 0-11-2.
- 03-10-1731 Den selven dijto ontfangen van Wilcko Buire 2 jaar schatting, is 1-10-4.
- 03-06-1733 Elze Bruggers klaagt tegen Wilcke Jans Buir tot Vriescheloo. Moet aanzweren als principale voogt over de kinderen van Raetje Ottes bij Jantje Alberts.
- 20-10-1733 Anno 1733 Den 20 Octobr. aen Wilcke Jans Buir weegens het varven van die kerck poorte betaalt 4 st. .
- 11-01-1735 Pastor J. Tammen klaagt tegen Wilcke Jans Buir. Opzegging penningen.
- 13-06-1736 Wilcke Jans Buir in qlte, contra Raetje Ottes. Moet aanzweren als sibbe voogt over zijn kinderen bij Jantjen Albers.

- 21-06-1736 Wilcke Jans Buir als principaale voogd over de kinderen van Raetje Ottes bij Jantjen Albers, Raetje Ottes is sibbe voogd en Else Bruggers is vreemde voogd.
Opbrengsten 590-10-0
Uitgaven 518-12-3
- 25-10-1737 Huwelijkscontract te Wollinghuizen tussen Karsien Tonnis en Janna Harms. Dedingsluiden van de bruid: o.a. Wilcke Jans getr. met Hillechien Hindricks - oom en moeij.
- 02-03-1739 Hilleghien Hindricks, de weduwe van Wilcke Jans Buir als principaale voogd over de kinderen van Raetje Ottes bij Jantjen Albers, Raetje Ottes is sibbe voogd en Else Bruggers is vreemde voogd.
Nieuw aangesworen principaale voormond is Geert Hanssen.
Opbrengsten 930-13-0
Uitgaven 934-13-3
- 03-12-1740 Den selven dito ontfangen van Wilcke Jans Buir drie jaer schattingh, is de somma 2-7-?

Zie voor Jan Harmens Buir, wonende te Wollinghuizen, ook Wegman, Vlachtwedde, de gehuchten, blz. 365

Jan Harmens Buir	huw. 29-5-1681	Toebe Aickes
geb. ca. 1649 Wollinghuizen	hc Vlagtwedde	geb. ca. 1656 Heede (Dld)
ovl. na 1719 Wollinghuizen	22-4-1681	ovl. 30-4-1716 Wol.huizen
z.v. Harm Jans Buir en Jantien Harms van Tuinen		d.v. Aicke Harms en Naencke Wilckes Boeijnck

Kinderen : gedoopt te Vlagtwedde, geboren te Wollinghuizen.

Harm	ca. 1682	→ opvolger
Lammert	05-12-1684	(betaald voor groeve 11-11-1719?)
Wilcke Boeijnck	04-12-1687,	huwt te Vlagtwedde d.d. 21-08-1712 Hillechien Hindricks.
Antien	ca. 1690,	huwt te Bellingwolde d.d. 10-03-1714 Folckert Harms.
Aijcke	17-12-1693,	overleden voor 10-3-1714.
Jantien	06-09-1696,	huwt te Vlagtwedde d.d. 13-07-1721 Aeldert Geuckes.

- 08-11-1700 Jan Harrems Bour contra Friese Geerts - ten einde den impt sal quaranderen ende ontheffen van sodane uijtspracke, als de Ingesetenen des Carspels Vriescheloo wegen d'saecke van zal. pastor Hoevenbergh tegen hem komen te nemen: wordt de versochte copia mandati geaccordeert, mits op verder citatie paraat te sijn.
- 10-03-1714 Huwelijkscontract te Bellingwolde (voor de pastor van Vlagtwedde) tussen Antien Jans en Folckert Harms. Hun zoon Lammert krijgt als hij komt te trouwen, de plaetse te Vriescheloo; als hij liever geld wil, gaat de plaetse naar Wilcke.
Dedingsluiden van de bruid: Jan Harms Buur - vader, Teubke Aijckes - moeder, Harmen, Lammert en Wilcke Jans - broers, Jantien Jans - zuster, Jan Hindriks - oude oom.
- 08-01-1715 Jan Harmens Buir klaagt tegen Boelman Tonckes tot Loo. Opsegging soodaene behuisinge en landerijen ter huire gebruickt.
- 15-04-1718 Anno 1718. Den 15 April van Jan (Harms) tot Wollinghuisen ontfangen weegens de kercke 20 jaer schatting, gevende tot elke jaer schattinge 1 gulden stuiver 6 plack. Beloopt sick de summa van 21 gulden 15 stuiver, is 21-15-0

***Antwoorden op de vragen zoals gesteld in het artikel in no.3 1998:
'Inventaris van de boerderij van Grietje Roelfs Bruggers'***

In dit artikel werd van enkele woorden uit de tekst de betekenis gevraagd. Van ons lid dhr. v/d Mark uit Hoogezand kregen wij de volgende reactie:

- Ponnings: In Westerwolde ponnk.
Is een touw waarmee de ponterboom werd vastgesjord. Hierbij werd ook nog een katrol gebruikt om de trekkracht te vergemakkelijken. Dit alles aan de achterzijde van het voer graan of hooi.
- Veurbinne: Een touw die aan de voorzijde van het voer om de kop van de ponterboom werd gedaan. Dit touw was aan beide einden aan de wagen bevestigd.
- Haartuig: Hoartuug.
Haarspit en hamer. Op het haarspit werd de zeis c.q. zicht met de haarhamer uitgeklopt, d.w.z. de snijkant werd gescherpt.
- Snijdlaa: Hakselloa. Abusievelijk stond in het artikel 'snijdzaa'.
Hiermee werd het stro kortgesneden.
- Wanne: Een wanne is geen zeef, maar een schelpvormige mand van stro, met daaraan 2 handvaten. Door het op en neer bewegen en door het product iets omhoog te gooien stuift alles wat lichter is dan het product er uit. Een wanne werd ook gebruikt om hardschilde bonen te schonen. Men ging bij voorkeur in de wind staan om het lichtere afval kwijt te raken.

DE FAMILIE BUIR/DE BOER EN HUN OPVOLGERS (II)
ERVE NR. 11 TE VRIESCHELOO

(Uit het boerderijenboek van Vriescheloo in voorbereiding)

door J.S.A. Huizing

Kadastrale nummers:

177	bouwland	2.51.30 ha
178	huis en erf	11.00 are
179	tuin	29.40 are
180	laan	05.30 are
186	weiland	2.02.80 ha

Albert Wirtjes Leta

Albert Wirtjes (Leta)
Hommerikhuizen
Zie verder erve nr. 10!

huw. 28-10-1810

Tieske Jans

Johannes Mulder Hommerikhuizenhuw.
Zie verder erve nr. 10!

Hille Hindriks de Boer

11-02-1797 Egbert Willems, getr. met Geertje Hindriks Boer en Jan Hindriks Boer,
erfgenamen van Jan Wilken Boer, te Pekelder Zuiderveen verkopen de vaste goederen
van wijlen Jan Wilken Boer te Vriescheloo. Kopers voor 2000 car. gl. zijn Jannes Jans
getr. met Hille Hindriks.

13-09-1798 Hindrik Willems getr. met Tieske Alberts maken een scheiding: Hille Hindriks
getr. met Jannes Jans te Vriescheloo krijgt 1300 gl..

07-04-1801 Erfgenamen van Jan Hindriks: o.a. Hille Hindriks getr. met Jans Jans te Vrie-
scheloo

06-11-1801 Egbert Willems getr. met Geertje Hindriks te Winschoter zuiderveen verkopen de
halfscheid van een behuizing, tuin en opstreckende heert, 6 akkers, te Vriescheloo,
de andere helft reeds de kopers toebehorende. Kopers voor 900 car. gl. zijn Jannes
Jans Mulder getr. met Hille Hindriks te Vriescheloo. Grenzend ten noorden en
oosten aan Jannes Jans, en ten zuiden en westen aan Engelke Engels en consorten.

Jan Hindriks (Buir/de Boer)

geb/ged. 5/6-6-1762

ovl. 13-9-1798/7-4-1801

z.v. Hindrik Wilckes Buir
en Teeske Alberts*waarschijnlijk ongehuwd*

- 13-09-1798 Hindrik Wilkens getr. met Tieske Alberts maken een scheiding: Jan Hindriks te Vriescheloo, Geertje Hindriks getr. met Egbert Willems te Winschoter Zuiderveen krijgt 900 gl. en Hille Hindriks getr. met Jannes Jans te Vriescheloo krijgt 1300 gl.
Jan Hindriks krijgt de ouderlijke plaats, behuizing, tuin, bouw-weideland en veen en rechten bij de kerk te Vriescheloo. Grenzend ten noorden en oosten aan Jannes Jans en ten zuiden en westen aan Luppe Engelkens en consorten.
- 07-04-1801 Erfgenamen van Jan Hindriks: Hille Hindriks getr. met Jans Jans te Vriescheloo de kinderen van Jan Jurriens getr. met Aaltje Harms te Vriescheloo, Harm Jans weduwnaar van Aaltje Jans, Jurrien Jans, Hindrik Jans, Wilke Jans getr. met Hille Hindriks.
Bovenstaande personen krijgen samen 575 gl. Harm Jans getr. met Grietje Derks krijgen de behuizing, tuin en de beklemming der landerijen, waarvan de eigendom Boelman Berents behoort, a 30 gl huur per jaar. Tevens de rechten bij de kerk. Grenzend ten noorden en ten oosten aan Harbert Berents, ten zuiden en ten westen aan Boelman Berents. Tevens krijgen ze de grondpacht van het huisje, thans door Willem Willems bewoont, zijnde 7 gl. 10 st. .
- 06-11-1801 Egbert Willems getr. met Geertje Hindriks te Winschoter zuiderveen verkopen de halvescheid van een behuizing, tuin en opstreckende heert, 6 akkers, te Vriescheloo, de andere helft reeds de kopers toebehorende. Kopers voor 900 car. gl. zijn Jannes Jans Mulder getr. met Hille Hindriks te Vriescheloo. Grenzend ten noorden en oosten aan Jannes Jans, en ten zuiden en westen aan Engelke Engels en consorten.

Hindrick Wilckes Buir

geb. ca. 1715

ovl. 13-9-1798/7-4-1801

z.v. Wilcke Jans Buir
en Hillechien Hindriks

huw. 18-4-1745

Teeske Alberts

geb. ca. 1720

ovl. na 13-9-1798

d.v. Albert ?
en Geertien ?**Kinderen :**

Geertien ged. 8-5-1746, getr. met Egbert Willems te Winschoter Zuiderveen
Wilcke ged. 22-12-1748, ovl. voor 13-9-1798
Hille ged. 13-2-1752, ovl. voor 15-11-1752
Hille ged. 15-11-1755 —→ 2e opvolger
Albert ged. (niet gevonden, verm. 1758), d.d. 7-5-1788 getr. met Albertje Alberts uit Zuiderveen.
Jan ged. 6-6-1762, geb. 5-6-1762 —→ 1e opvolger
Rixte ged. 10-5-1767, ovl. voor 13-9-1798

- 18-04-1745 Huwelijk te Vriescheloo op paasmaandag tussen Hindrick Wilckes en Teeske Alberts.
Geen huwelijkscontract, geen dedingsluiden, geen familie, geen getuigen. Alleen maar een notitie in het huwelijksregister.
- 18-04-1749 Huwelijk te Vriescheloo tussen Jan Wilckes en Lamme Hendriks uit Bellingwolde. Hij krijgt 1200 gulden mee.
Dedingsluiden van de bruidegom: Hendrik Wilkens, Geert Hansens
- 24-07-1751 Frerik Boelmans te Zuidbroek verkoopt een huis en landerijen te Vriescheloo, door Jacob Jans meijerwijze gebruikt en bewoont. Kopers voor 1185 car.gl. zijn Hindrik Wilkes getr. met Tiesken Alberts te Vriescheloo. Grenzend ten noorden en ten oosten aan Jan Wilkes en ten zuiden en ten westen aan Luppe Engelkes, thans meijer Claas Jans.
- 12-10-1753 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Roelof Harmens Tromkes, schoolmeester te Vriescheloo en Rixte Alberts.
Dedingsluiden van de bruid: Albert Jans-vader, Hindrik Wilcken-zwager, Wirtie Alberts-broer.
- 22-02-1754 Hindrick Wylkens Een ler in de klooc 1-5-?
- 13-12-1757 Ter instantie van Renske Berents, weduwe van Willem Alders, woonachtig tot Vriescheloo, is geciteerd Hindrik Wilkens tot Vriescheloo, welke de eed als sibbe voogd over de minderjarige kinderen bij Willem Alders verwekt. - hij heeft de eed gepresteerd.
- 1756/1758 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Wilcke Geerts en Renske Berents (Renken), de weduwe van Willem Houwinck.
Dedingsluiden van de bruidegom: Hindrick Wilcken, vreemde voogd, en Hindrik Jans als voormomberen.
- 11-02-1761 Verlaat (naderhand gemaakt) huwelijkscontract te Vriescheloo, tussen Jan Wirties en Swaentie Engelkens.
Dedingsluiden van de bruidegom: Hindrik Wilckens-neef, Roelf Harms Tromkes-onderwijzer als neef.
- 15-03-1762 Hindrik Jans te Wedde als voormond over de minderjarige kinderen van wijlen Willem Alders bij Renske Berents, Willem Berents Renkes is sibbe voogd en Hindrik Wilkes is vreemde voogd.
- 24-05-1764 Vriescheloo Jovis den 24 Majj 1764, zijn voor mij Rigter op heeden te Vrieschelo zijnde gecompareert Wolter Jans, Lubbert Harms en Hindrik Wilkes, alle drie aldaar woonagtig, en hebben ter instantie van Harm Eltjes angeswooren als voorstanderen over desselfs minderjarige dogtertje bij wijlen Lijsabeth Harms in egte verwekt, te weeten Wolter Jans als voormond, Lubbert Harms als sibbe en Hindrik Wilkes als vreemde voogd. Actum ut supra A:H: Van Swinderen.
- 15-06-1764 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Harm Elties en Tamke Jacobs. Hij neemt Tamke op in zijn behuizing, meijerwijze bewoont.
Getuigen : R.H. Tromkes en Hindrik Wilcken.
- 24-06-1765 Hans Hommes getr. met Ettje Uniken lenen 1150 car.gl. van Harbert Engelkes en Hindrik Wilken Buir als diacenen te Vriescheloo.
- 26-06-1765 Harbert Engelkes en Hindrik Wilken Buir als diacenen te Vriescheloo verkopen een huis, tuin en land te Vriescheloo. Koper voor 225 car. gl. is Luppe Harms te Bellingwolde. Grenzend ten noorden aan Else Halming, thans door moeder Antje Luppes bewoont, ten zuiden aan de **Heereweg**.
- 20-08-1765 Harbert Engelkes en Hindrik Wilken Buir als diacenen te Vriescheloo verkopen een huis, tuin en land te Vriescheloo. Kopers voor 235 car. gl. zijn Habbe Warntjes getr. met Geesjen Roelfs te Vlachtwedde. De jaarlijkse huur bedraagt 7 gl. 10 st. .

- 14-03-1766 Hindrik Jans te Wedde als voormond over de minderjarige kinderen van wijlen Willem Alders bij Renske Berents geprocreert, Willem Renken is sibbevoogt en Hindrik Wilkes is vreemde voogt.
- 12-06-1766 Aijse Rients als voormond, Harbert Bregenbeek als sibbevoogt en medevoogt Engel Engelkes over de kinderen van Berent Boelmans en Renske Harberts, verkopen een plaats te Vriescheloo, thans door Harm Eltjes Tuin meijerwijze gebruikt, strekkende van de buitenweg veenwaarts. En een stuk land in de heerd van Willem Allers Houwing, en een stuk land in de heert van Boele Bruggers, tot Vriescheloo, en een stuk groenland in **de nieuwe miede** te Vriescheloo en gerechtigheid in de kerk en kerkhof. Kopers voor 3640 car. gl. zijn Harbert Engelkes en Hindrik Wilkes als diacenen te Vriescheloo. Grenzend ten noordoosten aan majoor Engelkes en ten zuidwesten aan de weduwe van Willem Alders Houwing.
- 08-04-1769 Hindrik Jans te Wedde als voormond over de minderjarige kinderen van wijlen Willem Alders bij Renske Berents geprocreert, Willem Renken is sibbevoogt en Hindrik Wilkes is vreemde voogt.
- 28-11-1770 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Hindrik Freriks en Zwaantie Jans (Buiten).
Hij zegt 500 gulden toe aan haar.
Dedingsluiden van de bruid: Jans Rixte Jans, Harm Engelkes-oom, Renske Engelkes, Harbert Engelkes getr. met Hille Berents, Willem Engelkes getr. met Metje Gerards, Majoor Engelkes, Geertjen Engelkes-moei, Wirtie Alberts- neef, Yden? Wirties-neef, Wirtie Harberts-neef, Hindrick Wilckes-aangetr. neef, Roelef Harms (Tromkes)- aangetr. neef, Luppe Abels-neef.
- 07-05-1773 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Hans Geerts en Anna Berents. Hij belooft haar 300 gulden.
Dedingsluiden van de bruidegom: Albertien Harms-moeder, Harm Geerts-broer, Frerik Jacobs-aangetr. zwager, Jan Wilcken-oom, Hindrik Wilcken-oom.
- 15-06-1776 Hindrik Jans te Wedde als voormond over de minderjarige, nu mondig geworden Willem Willems, (jongste) kind van wijlen Willem Alders bij Renske Berents geprocreert, Willem Renken is sibbevoogt en Hindrik Wilkes is vreemde voogt.
- 15-11-1779 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Boelman Heis en Rixte Jans Buiten.
Dedingsluiden van de bruid: Jan Wirtjes Buiten-vader, Swaantje Engelkens-moeder, Swaantje Jans - zuster, getr. met Hindrik Freerks - zwager, Geertruid Jans - zuster, Else Engelkens - oom, Wirtje Alberts - neef, Jan Wirtjes - neef, Tieske Alberts - nicht, Hindrik Wilkens - aangetr. neef, Rixte Alberts - nicht, Roelf Harms Tromkes - aangetr. neef, Luppe Engelkes - neef, Hindrik Engelkes - neef, Engelke Engelkes - neef, Luppe Engelkes - neef, Heere Willems - neef, Berent Harberts - neef, Swaantje Engelkes - nicht, Rixte Engelkes - nicht.
Getuigen: Kristjaan Engels en Hindrik Derks.
- 16-06-1780 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Poppo Harberts en Geertruid Jans (Buiten).
Dedingsluiden van de bruid: Jan Wirtjes Buiten-vader, Swaantje Engelkens-moeder, Swaantje Jans - zuster, getr. met Hindrik Freerks-zwager, Geertruid Jans - zuster, Else Engelkens - oom, Wirtje Alberts - neef, Jan Wirtjes - neef, Tieske Alberts - nicht, Hindrik Wilkens - aangetr. neef, Rixte Alberts - nicht, Roelf Harms Tromkes - aangetr. neef, Luppe Engelkes - neef, Hindrik Engelkes - neef, Engelke Engelkes-neef, Luppe Engelkes - neef, Heere Willems - neef, Berent Harberts - neef, Swaantje Engelkes - nicht, Rixte Engelkes - nicht.
Getuigen : Kristjaan Engels en Hindrik Derks.
- 01-05-1783 Hindrik Wilken getr. met Tieske Alberts te Vriescheloo maken een afboedeling: dochter Geertje Hindriks getr. met Egbert Willems te Zuiderveen krijgt 312 gl. .

- 07-05-1788 Huwelijkscontract te Vriescheloo tussen Albert Hindriks uit Vriescheloo, zoon van Hindrik Wilkens en Teeske Alberts en Albertje Alberts uit Winschoterzuiderveen, dochter van Albert Hinderks en Grietje Alberts.
- 13-09-1798 Hindrik Wilkens getr. met Tieske Alberts maken een scheiding:
Jan Hindriks te Vriescheloo, Geertje Hindriks getr. met Egbert Willems te Winschoter Zuiderveen krijgt 900 gl. en Hille Hindriks getr. met Jannes Jans te Vriescheloo krijgt 1300 gl..
Jan Hindriks krijgt de ouderlijke plaats, behuizing, tuin, bouw-weideland en veen en rechten bij de kerk te Vriescheloo. Grenzend ten noorden en oosten aan Jannes Jans en ten zuiden en westen aan Luppe Engelkens en consorten.
- 07-04-1801 Erfgenamen van Jan Hindriks: Hille Hindriks getr. met Jans Jans te Vriescheloo. De kinderen van Jan Jurriens getr. met Aaltje Harms te Vriescheloo. Harm Jans weduwnaar van Aaltje Jans. Jurrien Jans, Hindrik Jans, Wilke Jans getr. met Hille Hindriks.
Bovenstaande personen krijgen samen 575 gl. Harm Jans getr. met Grietje Derks krijgen de behuizing, tuin en de beklemming der landerijen, waarvan de eigendom Boelman Berents behoort, a 30 gl huur per jaar. Tevens de rechten bij de kerk. Grenzend ten noorden en ten oosten aan Harbert Berents, ten zuiden en ten westen aan Boelman Berents. Tevens krijgen ze de grondpacht van het huisje, thans door Willem Willems bewoont, zijnde 7 gl. 10 st.
- 06-11-1801 Egbert Willems getr. met Geertje Hindriks te Winschoter zuiderveen verkopen de halvescheid van een behuizing, tuin en opstreckende heert, 6 akkers, te Vriescheloo, de andere helft reeds de kopers toebehorende. Kopers voor 900 car. gl. zijn Jannes Jans mulder getr. met Hille Hindriks te Vriescheloo. Grenzend ten noorden en oosten aan Jannes Jans, en ten zuiden en westen aan Engelke Engels en consorten.
-

Frerick Boelmans

geb. ca. 1710

ovl.

z.v. Boelman Heijes
en Wendelken Luppens

- 24-07-1751 Frerik Boelmans te Zuidbroek verkoopt een huis en landerijen te Vriescheloo, door Jacob Jans meijerwijze gebruikt en bewoont. Kopers voor 1185 car.gl. zijn Hindrik Wilkes getr. met Tiesken Alberts te Vriescheloo. Grenzend ten noorden en ten oosten aan Jan Wilkes en ten zuiden en ten westen aan Luppe Engelkes, thans meijer Claas Jans.
-

Het Boelo Tijdenskanaal: dichters Contra en Pro

door R. Georgius

Mijn schoonvader Jan Lammert Veeman, Harm Pieter Waalkens (burgemeester van Wedde) en Beno Reinders van Beerta, waren in de beginjaren van deze eeuw schatters van de gronden, benodigd voor het graven van het Boelo Tijdens Kanaal. Een tegenstander van de komst van dit kanaal schreef Veeman onderstaand gedicht. De naam van de dichter is niet bekend, hopelijk is hij later tot inkeer gekomen.

Contra

1. *Gerriet, Gerriet! wat mag 't wodden;
Altied gait 't weer um 't kenaal,
O! wat bint ze weer aan 't vodden
Hinderk hef de kraante hoalt.
Tiedens en wel wijt nig âl
Slepen ons wis in de val.*
2. *Krieg ze 't ijmool veur 'n ander,
Den is Westerwolde weg.
't Krop den op en deur 'n kander.
Rap en roet van weg en steg
Polderjongs, slecht volk en meer,
Zet zuk hier dan ale neer.*
3. *O, dij Heeren hebben 't lachje
Op de daiten van de boer.
't Wod veur ons 'n lelke klachtje.
'k Heb heur doanig in de loer.
Lasten vijer moal zo hoog.
Schreien zal 't tot God omhoog.*
4. *Och, wie leeft nog in de ruimte
Alles is hier overhoop.
Veen en plaagen in de messe
Was het kaf moar wat goudkoop
Wilt, heui heb wie plentie man
Waiderij, zoo groot as 't kan.*
5. *Haide om veur stroo te broeken.
De klaiboer is gijn bessem riek,
Barkries en wilde weenen,
nargens vin ze ziens geliek.
Klompholt, arfries en zo meer,
Hoal wie zoo oet 't bosch man heer.*
6. *En dat gait den aal verloren.
Mensen leuft mie 't gait verkeert.
Roofzand is 't, wat wie bewoaren
Blijft gijn boas van kou en peerd.
Alles wod verwildert man
Loat ons 't tegenhollen dan.*
7. *Man, wat krigst doe veur dei biggen
Veur die tiene, 't stuk 'n mark.
't Is ja niks-en den is 't koren
Peperduur en dan nog 't wark.
Word 't nig beter aankom joar,
Dan komt God te hulpe moar.*
8. *En dan zul wie ook nog stemmen
Veur 't kenaal, wie bint nig gek,
't Land vergrijmt, en 't geld op stroeken
't Brekt weer mennigijn de nek.
Loat ze groaven in de klai
Zij mit heur kenaallawaai.*

Pro

In het archief van J.L. Veeman te Bellingwolde werd ook nog een positief gedicht over het te graven Boelo Tijdens kanaal gevonden. De schrijver geeft eerst een inleiding.

Het hier volgende versje behoeft eenige toelichting.

Het Waterschap Westerwolde was onder leiding van de heer Jan Heies van Onstwedde en wekte ontevredenheid om het slecht bestuur.

In een herberg bevonden zich onder meer Albert Lutter van Boertange en Harm Schuring van Sellingen, lid van het onderdeel bestuur van Sellingen, als ik mij niet vergis.

Aan de orde Waterschap in Westerwolde: Lutter tot Schuring: "Bin je nog lid van 't Waterschap?"

Schuring: "Nee, ik heb bedankt." Lutter: "Zoo!". Men was in de meening dat de kanalisatie vereniging ook de plannen uit zou voeren en zag met genoegen de dag tegemoet dat het Waterschap zou opdoeken, vandaar de schimpnaam. De schrijver.

*Mit de wereld mit
Lest 'n moal in Wilt' ooms hoes
Zatt wie drok te proaten,
Hou 't wol goan zol mit 't kenoal?
Wilt'oom zee "de dieker hoal!"
Alles stund op poten!
't Hijl bestek hef Baur kloar,
Koarten en begrooten.
Wat 't mout kosten up 'n hoar.
Slusen, bruggen, allegoar,
Weg en barmsloten.
Jara, a.zee Berend van hiernoast*

*'t Knoal schol jou wat flaiten!
Baur redenijrt goud!
't Kost allijn gien swijt en bloud.
't Slimste is, "de daiten"
Och – zee Wilt'oom doamel nig.
't Geld is wol te kriegen.
Krieg wie hier 'n flink kenoal,
Dan kanst 't land nog up en doal,
Nö kanst nig ofstiegen.
Dan kanst drei, jó vijf moal,
Meer van 't bak grund moaken.*

*As no van 'n mudde land
Deist mit 't veen un mit dien zand.
Dan nog guiëzoaken.*

*Hest gien geld veur messe un sliet.
Scholt, wie die wol lijnen
Krieg wie bie 't kenoal 'n wiek
Dan worst docuns all? tou riek
Nö roakst van de bijnen.
Heur, zee Wilt'oom hou 't ook geit,
'k Weit meer als ie alle!
Wacht is – is 't nig dartig joar?
Tien un twintig mit mekoar!?
'k Stund doar up dij wolle dartig joar!
Den eerste (A) pril.
Veurmiddoags half tiene
Zag ik van dij woll van doan.
'n Schipper aan zien rour stoan.
Vraulu in de liene.
Alle zatten z' hijl verbluft
Zuk in 't haarte mart'len
Wilt'oom zweeg – hij wos te goud,
Dat 't kenoal dog komen mout!
Hou z' ook tegen spart'len.
'k Har mienderij want krigt hij 't rund
Dan wil ik jou wikken,
Dan kan net as um Sunt Joap
De hunger – 's winters 't Woaterschoap
Zuk zien achterst likken.*

EISENGIETER

Inhoud:

J. Potze	Genealogie Wijnholds (I).....	31
F.A. Bergman	Ter Apel in de loop der tijden (deel 2)	36
Pia Scheper, Jan Johan Kuiper en Theo Hofman	Waar bist doe aine van (kwartierstaat G.P.I. Hiskes - Knigge).....	40
P. Scheper	Het geslacht Halming van Smeerling	42
B.G. Schuring	Adel en patriciaat in Stad en Ommelanden.....	43
	Foto Jager / Smit	45
Henk Hartog	Brand te Wedde op 20 april 1681	46
R. Georgius	Jan Lammert Veeman	47
	Tweede deel familiekroniek Haselhoff	48
P.J.C. Elema	Genealogie Apotheker.....	49
J. Potze	Tijdschriften en Jaarboeken.	54
	Aanvullingen en correcties	56

Genealogie Wijnholds (I)

door J. Potze

De familie Wijnholds is nauw verbonden met de familie Moorlag. Sterker; de stamouders van beide familienamen zijn dezelfde. Pas vanaf de vijfde generatie splitsen de takken zich. Over de familie Moorlag is in het Jaarboek voor genealogie, naam- en wapenkunde Gruoninga (jaargang 20, 1975) een serie artikelen verschenen van mej. P.J.C. Elema en dr. P.Bos. In onderstaand artikel zijn, vanwege de omvang van deze genealogie de mannelijke lijnen weergegeven, de auteur kan eventueel aanvulling geven over vrouwelijke lijnen. Aanvullende informatie en correcties zijn welkom.

I Jan Moorlag, geboren ca. 1650.

Hij was gehuwd met **Rebecca N.**

Uit dit huwelijk:

1 Wijnholt Jans Moorlag, geboren 9.6.1678 te Vlagtwedde, volgt onder II.

II Wijnholt Jans Moorlag, geboren 9.6.1678 te Vlagtwedde, overleden 5.8.1723, zoon van *Jan Moorlag (I)* en *Rebecca N.*

Hij was gehuwd met **Aaltje Jans**.

Uit dit huwelijk:

1 Jan Wijnholts Moorlag, geboren ca. 1700 te Wedde, volgt onder III.

III Jan Wijnholts Moorlag, geboren ca. 1700 te Wedde, zoon van *Wijnholt Jans Moorlag (II)* en *Aaltje Jans*.

Hij is getrouwd 11.2.1725 te Vlagtwedde voor de kerk met **Annecke Harms Bulder**, geboren te Wollinguizen, gedoopt 7.3.1704 te Vlagtwedde, dochter van *Harmen Hindricks Bulder op het Bontkes* en *Annecke Geerts Ter Horst*.

Uit dit huwelijk:

1 Wijnholt Jans Moorlag, gedoopt 17.6.1725 te Vlagtwedde, volgt onder IV.

2 Harmen Jans Moorlag, gedoopt 7.12.1727 te Vlagtwedde.

3 Geert Jans Moorlag, gedoopt 20.5.1731 te Vlagtwedde.

4 Grietje Jans Moorlag, gedoopt 8.11.1733 te Vlagtwedde, overleden na 1779 aldaar.

Zij is getrouwd 9.5.1762 voor de kerk met **Geert Edes**, schoenmaker, gedoopt 21.11.1734 te Vlagtwedde, overleden na 1788 aldaar, zoon van *Ede Harms Huistingh* en *Geessien Leffers*.

5 Albert Jans Moorlag, gedoopt 28.5.1741, overleden 1.3.1809.

IV Wijnholt Jans Moorlag, landsoldaat in Roswinkel, gedoopt 17.6.1725 te Vlagtwedde, zoon van *Jan Wijnholts Moorlag (III)* en *Annecke Harms Bulder*.

Hij is ondertrouwd 29.2.1748 te Oude Pekela en getrouwd 28.3.1748 te Coevorden voor de kerk met **Hindrikje Philips**, gedoopt 5.4.1725 te Oude Pekela, overleden 4.5.1798 te Roswinkel, dochter van *Philipps Harmens* en *Liene Berends*.

Uit dit huwelijk:

1 Jan Wijnholts Moorlag, geboren ca. 1749 te Oude Pekela, volgt onder V-a.

2 Lientje Wijnholts Moorlag, gedoopt 7.2.1751 te Oude Pekela, overleden voor 1753.

3 Albert Wijnholds, gedoopt 21.1.1753 te Oude Pekela, jong overleden.

4 Albert Wijnholts Moorlag, gedoopt 27.10.1754 te Oude Pekela, volgt onder V-b.

5 Leenke Wijnholds, gedoopt 23.1.1757 te Oude Pekela (als Leentje), overleden 11.1.1829.

6 Antje Wijnholts, gedoopt 13.3.1759 te Roswinkel, overleden 28.12.1835 aldaar.

Zij is getrouwd 22.4.1787 te Roswinkel voor de kerk met **Jan Geer(t)s Wolters Kronge**, geboren 5.6.1763 te Emmen, overleden 28.2.1824 te Roswinkel, zoon van *Geert Jans Wolters* en *Rixe Alberts*.

7 **Beerend Wijnholts**, gedoopt 15.2.1761 te Roswinkel, overleden 8.8.1769.

8 **Grietje Wijnholts Moorlag**, geboren 13.2.1763.

9 **Harm Johannes Wijnholds**, geboren 10.3.1765, volgt onder V-c.

10 **Philip Wijnholts**, gedoopt 4.10.1767 te Roswinkel.

Hij is getrouwd 11.4.1790 te Roswinkel voor de kerk met **Jantijn Roelofs**.

V-a Jan Wijnholts Moorlag, keuter en arbeider, geboren ca. 1749 te Oude Pekela, wonende te Roswinkel, overleden 2.5.1825 te Emmen, zoon van *Wijnholt Jans Moorlag (IV)* en *Hindrikje Philips*.

Hij is getrouwd 1.6.1777 te Roswinkel voor de kerk (1) met **Geesjen Lamberts**, geboren te Odoorn, overleden 26.2.1793 te Roswinkel.

Uit dit huwelijk:

1 **Wijnholt Wijnholts**, gedoopt 24.12.1777 te Roswinkel, begraven 3.3.1778 aldaar.

2 **Jantijn Wijnholts**, geboren 4.5.1779 te Roswinkel, gedoopt 5.5.1779 aldaar.

3 **Wijnholt Jans Wijnholts**, geboren 26.11.1780 te Roswinkel, volgt onder VI-a.

4 **Lambert Wijnholds**, gedoopt 2.7.1786, volgt onder VI-b.

Hij is getrouwd 6.9.1799 te Roswinkel voor de kerk (2) met **Grietien Harms**.

V-b Albert Wijnholts Moorlag, wever, gedoopt 27.10.1754 te Oude Pekela, wonende te Roswinkel, overleden 4.2.1827, zoon van *Wijnholt Jans Moorlag (IV)* en *Hindrikje Philips*.

Hij is getrouwd 23.1.1788 voor de kerk met **Anneke Harms**, geboren te Roswinkel.

Uit dit huwelijk:

1 **Levenloos geboren kind**, geboren 9.5.1788.

2 **Harm Alberts Wijnholts**, geboren 8.11.1789, overleden 3.3.1794 te Roswinkel.

V-c Harm Johannes Wijnholds, keuter en arbeider, geboren 10.3.1765, wonende te Roswinkel, overleden 15.5.1837, zoon van *Wijnholt Jans Moorlag (IV)* en *Hindrikje Philips*.

Hij is getrouwd 2.11.1794 te Roswinkel voor de kerk (1) met **Anneke Hiskes**, geboren ca. 1775, overleden 8.11.1808, begraven 11.11.1808.

Uit dit huwelijk:

1 **Wijnhold Harms Wijnholds**, gedoopt 22.11.1795, volgt onder VI-c.

2 **Hiske Harms Wijnholds**, gedoopt 17.12.1797, volgt onder VI-d.

3 **Hendrik Harms Wijnholds**, gedoopt 17.8.1800 te Roswinkel, overleden 9.2.1809.

Hij is getrouwd 16.6.1812 (2) met **Stientje Jans**, geboren ca. 1776 te Roswinkel, dochter van *Jan Jans* en *Grietje Tebis?*.

VI-a Wijnholt Jans Wijnholts, arbeider en landbouwer, geboren 26.11.1780 te Roswinkel, wonende te Laude en te Roswinkel, overleden 11.3.1858 te Laude, zoon van *Jan Wijnholts Moorlag (V-a)* en *Geesjen Lamberts*.

Hij is getrouwd 17.4.1808 te Roswinkel met **Janna Jans Mulder**, gedoopt 20.6.1790 te Roswinkel, overleden 6.1.1847 te Emmen, dochter van *Jan Berends* en *Geertruida Jans*.

Uit dit huwelijk:

1 **Geesien Wijnholts**, geboren 20.12.1808 te Roswinkel, overleden 28.3.1874.

Zij was gehuwd met ... **Pagters**.

2 **Jan Wijnholts**, geboren 24.10.1810 te Roswinkel, volgt onder VII-a.

3 **Geertruida Wijnholts**, geboren 18.10.1812 te Roswinkel, overleden 9.6.1878.

Zij was gehuwd met **Freerk Pagters**, landbouwer, geboren ca. 1810, wonende te Nieuw Dordrecht.

4 **Jannes Wijnholds**, geboren 4.9.1814 te Gem. Emmen, volgt onder VII-b.

- 5 **Hendrik Wijnholts**, arbeider, geboren 3.7.1817 te Roswinkel, overleden 24.3.1847 aldaar.
- 6 **Wijnholt Wijnholts**, geboren 24.2.1818 te Laude.
- 7 **Hinderikus Wijnholds**, geboren 24.4.1823 te Roswinkel, volgt onder VII-c.
- 8 **Jantien Wijnholts**, geboren 17.5.1825, overleden 17.4.1826.
- 9 **Jantien Wijnholds**, geboren ca. 15.5.1827, overleden 13.4.1861 te Wessingtange. Zij is getrouwd 17.5.1852 te Sellingen met **Jan Roelfs Engelkes**, geboren 8.8.1823 te Ter Wisch, overleden 17.2.1881 te Wessingtange, zoon van *Roelf Okkes Engelkes* en *Albertien Jans Luth*.
- 10 **Willem Wijnholds**, geboren 2.5.1829, overleden 30.3.1830 te Roswinkel.
- 11 **Willemtien Wijnholds**, geboren 30.11.1830, overleden 13.3.1833.
- 12 **Willem Wijnholds**, geboren 30.12.1833 te Roswinkel, volgt onder VII-d.

VI-b Lambert Wijnholds, arbeider, gedoopt 2.7.1786, wonende te Roswinkel, overleden 24.9.1864, zoon van *Jan Wijnholts Moorlag* (V-a) en *Geesjen Lamberts*. Hij is getrouwd 28.12.1815 te Gem. Emmen met **Maria Adelheid (Aleid) Fridriks Haak**, dienstmeid, geboren ca. 1793 te Roswinkel, dochter van *Frederik Haak* en *Anna Gretha Loman*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Grietje Lamberts Wijnholds**, geboren 2.2.1816, overleden 11.1.1888. Zij was gehuwd met **Jan Jurriens Vos**, overleden na 1888.
- 2 **Jan Lamberts Wijnholds**, geboren 9.6.1820 te Gem. Emmen, overleden 1.10.1825.
- 3 **Freerk Lamberts Wijnholds**, geboren 6.9.1823 te Gem. Emmen, volgt onder VII-e.
- 4 **Jantien Lamberts Wijnholds**, geboren 7.10.1826 te Gem. Emmen, overleden 14.4.1858. Zij was gehuwd met **Gerrit (Geert) Naber?**.
- 5 **Gesien Lamberts Wijnholds**, geboren 4.12.1829 te Gem. Emmen.
- 6 **Hinderkien Lamberts Wijnholds**, geboren 24.7.1834 te Gem. Emmen, overleden 29.1.1859 te Roswinkel.

VI-c Wijnhold Harms Wijnholds, arbeider, gedoopt 22.11.1795, wonende te Roswinkel, zoon van *Harm Johannes Wijnholds* (V-c) en *Anneke Hiskes*.

Hij is getrouwd 9.5.1832 met **Hindriken Hansen Moorlag**, geboren ca. 1795 te Roswinkel, dochter van *Hans Hindriks Moorlag* en *Jantien Harms Kuipers*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Harm Wijnholds**, geboren 24.10.1834, overleden 17.3.1843.

VI-d Hiske Harms Wijnholds, arbeider, gedoopt 17.12.1797, wonende te Westenesch, overleden voor 1868, zoon van *Harm Johannes Wijnholds* (V-c) en *Anneke Hiskes*.

Hij is getrouwd 3.5.1830 met **Jantien ten Oever**, geboren ca. 1798, overleden voor 1868, dochter van *Jan ten Oever* en *Geertje Veening*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jan Wijnholds**, geboren 6.12.1830, volgt onder VII-f.

VII-a Jan Wijnholts, landbouwer en landarbeider, geboren 24.10.1810 te Roswinkel, wonende aldaar en te Laude, overleden 11.8.1862 aldaar, zoon van *Wijnholt Jans Wijnholts* (VI-a) en *Janna Jans Mulder*.

Hij is getrouwd 28.4.1841 te Emmen (1) met **Hebeltien Alberts Hofkamp**, geboren 11.11.1816 te Ter Apel, overleden 26.8.1850 te Laude, dochter van *Albert Jans Hofkamp* en *Fennechien Hendriks Niemeijer*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 12.8.1842 te Roswinkel, overleden 27.6.1844 aldaar.
- 2 **Albert Wijnholds**, geboren 19.2.1844 te Roswinkel, volgt onder VIII-a.

- 3 **Janna Wijnholts**, geboren 18.12.1845, overleden 26.2.1848.
- 4 **Wijnholt Wijnholts**, geboren 24.2.1848 te Laude, volgt onder VIII-b.
- 5 **Janna Wijnholds**, geboren 8.8.1849 te Vlagtwedde, gedoopt 2.9.1849, overleden 1.4.1871 te Roswinkel.
Zij is getrouwd 4.6.1870 met **Hindrik de Jonge**, geboren ca. 1844, wonende te Roswinkel, overleden na 1871, zoon van *Jan de Jonge* en *Grietien Bruining*.
Hij is getrouwd 13.5.1852 (2) met **Rikste Hindriks Twiest**, dienstmaagd in 1840 bij familie Trenning Wollingh, geboren 11.8.1819 te Sellingen, wonende te Ter Borg, dochter van *Hindrik Harms Twiest* en *Geesien Roelfs Brands*.
Uit dit huwelijk:
 - 6 **Henderikus Wijnholts**, geboren 1.5.1851.
 - 7 **Levenloos geboren kind**, geboren 10.2.1855.
 - 8 **Hendrik Wijnholts**, geboren 18.3.1856 te Laude.

- VII-b Jannes Wijnholds**, arbeider en landbouwer, geboren 4.9.1814 te Gem. Emmen, wonende te Roswinkel en De Maten, overleden 18.4.1853, zoon van *Wijnholt Jans Wijnholts* (VI-a) en *Janna Jans Mulder*.
Hij is getrouwd 5.9.1840 met **Annegien de Jonge**, geboren 5.11.1814, dochter van *Jan de Jonge* en *Zwaantien Sissing*.
Uit dit huwelijk:
 - 1 **Zwaantien Wijnholds**, geboren 2.11.1840 te Gem. Emmen, overleden 16.5.1841.
 - 2 **Zwaantien Wijnholds**, dienstmeid, geboren 27.1.1843, wonende te ten Oever, overleden 12.4.1906.
Zij is getrouwd 11.5.1869 met **Reinder Stuulen**, timmerman, geboren ca. 1840, overleden voor 1906, zoon van *Jan Harms Stuulen*.
 - 3 **Wijnholt Wijnholds**, geboren 5.11.1844, volgt onder VIII-c.
 - 4 **Jan Wijnholds**, geboren 19.3.1847 te Emmen, volgt onder VIII-d.
 - 5 **Berend Wijnholds**, geboren 11.2.1849 te Emmen, volgt onder VIII-e.
 - 6 **Hindrik Wijnholds**, geboren 31.5.1851 te Roswinkel, volgt onder VIII-f.
 - 7 **Janna(?) Wijnholds**, geboren 24.10.1853 te Roswinkel, overleden 26.10.1855 aldaar.

- VII-c Hinderikus Wijnholds**, molenaar Exloerveen, arbeider en landbouwer, geboren 24.4.1823 te Roswinkel, wonende te Exloerveen, te Gem. Odoorn, te Laude, te Wessingtange en te Zuidveld, overleden 31.3.1878 aldaar, zoon van *Wijnholt Jans Wijnholts* (VI-a) en *Janna Jans Mulder*.
Hij is getrouwd 20.5.1849 met **Janna Roelfs Engelkes**, arbeidster, geboren 22.12.1828, overleden 10.2.1903 te Gemeente Vlagtwedde, vermoedelijk dochter van *Roelf Okkes Engelkes* en *Albertien Jans Luth*.
Uit dit huwelijk:
 - 1 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 28.3.1850 te Vlagtwedde, volgt onder VIII-g.
 - 2 **Albertje Wijnholds**, geboren 14.4.1852, overleden 9.12.1852.
 - 3 vermoedelijk **Roelf Wijnholds**, geboren 17.11.1853, volgt onder VIII-h.
 - 4 vermoedelijk **Albertje Wijnholts**, geboren 17.2.1856, wonende te Zuidveld, overleden 1.4.1941.
Zij is getrouwd 29.9.1882 (1) met **Jacob Grave**.
Zij is getrouwd 7.6.1884 te Sellingen (2) met haar neef **Berend (Vraizen) Wijnholds**, geboren 1.10.1859, volgt onder VIII-l.
 - 5 **Janna Wijnholds**, geboren 15.2.1859, wonende te Sellingen, overleden 15.11.1879 te Onstwedde.
 - 6 **Jan Wijnholds**, geboren 31.3.1861 te Laude, volgt onder VIII-i.
 - 7 **Jantje Wijnholds**, geboren 22.2.1864 te Exloerveen.
Zij was gehuwd met **M. Hofkamp**.

- 8 **Hendrik Wijnholds**, geboren 27.5.1867 te Roswinkel, volgt onder VIII-j.
- 9 **Lammert Wijnholds**, geboren 6.2.1872, volgt onder VIII-k.

VII-d Willem Wijnholds, landbouwer, geboren 30.12.1833 te Roswinkel, wonende aldaar en te Zuidbarge, overleden 27.3.1893 te Roswinkel, zoon van *Wijnholt Jans Wijnholts* (VI-a) en *Janna Jans Mulder*.

Hij is getrouwd 22.5.1858 (1) met **Grietien Berends Beens**, geboren 29.8.1838 te Emmen, overleden 5.10.1859 aldaar, dochter van *Berend Beens* en *Willemtien Staats*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Berend (Vraizen) Wijnholds**, geboren 1.10.1859, volgt onder VIII-l.
Hij is getrouwd ca. 1865 (2) met **Trientien Nijemanting**, geboren 24.5.1841 te Weerdinge, dochter van *Hindrikus Nijemanting* en *Annegien Boelen*.
Uit dit huwelijk:
- 2 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 11.4.1867 te Roswinkel, volgt onder VIII-m.
- 3 **Annegien Wijnholds**, geboren 13.1.1869 te Roswinkel, overleden 9.4.1870.
- 4 **Hinderikus Wijnholds**, geboren 20.9.1870 te Emmen, volgt onder VIII-n.
- 5 **Willem Wijnholds**, geboren 1.9.1872 te Emmen, volgt onder VIII-o.
- 6 **Jan Wijnholds**, geboren ca. 27.4.1874 te Roswinkel, volgt onder VIII-p.
- 7 **Annigje Wijnholds**, geboren 1.1.1876, overleden 9.8.1924.
Zij was gehuwd met **Harm Joling**, overleden na 1924.
- 8 **Hendrik Wijnholds**, geboren 4.3.1878 te Roswinkel, volgt onder VIII-q.
- 9 **Albert Wijnholds**, geboren 5.11.1879 te Roswinkel, volgt onder VIII-r.
- 10 **Jans Wijnholds**, geboren 5.7.1883 te Emmen.
- 11 **Janna Wijnholts**, geboren 14.2.1887 te Emmen, overleden 24.1.1967 te Hengelo.
Zij is getrouwd 9.5.1912 te Emmen (1) met **Roelof Suvee**, geboren 15.1.1883 te Emmen, overleden 7.2.1919 te Groningen.
Zij is getrouwd 12.7.1929 te Hengelo (2) met **Lambert Deen**, geboren 25.12.1885 te Odoorn.

VII-e Freerk Lamberts Wijnholds, timmerman en landbouwer, geboren 6.9.1823 te Gem. Emmen, wonende te Roswinkel en te Emmen, overleden 18.9.1904, zoon van *Lambert Wijnholds* (VI-b) en *Maria Adelheid (Aleid) Fridriks Haak*.

Hij is getrouwd 28.4.1860 met **Albertien Kuipers**, arbeidster, geboren 21.3.1838 te Emmen.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Lambert Wijnhold**, geboren 27.3.1860 te Emmen, volgt onder VIII-s.
- 2 **Hiske Wijnholds**, landbouwer, geboren 20.5.1863 te Roswinkel, overleden 7.2.1937 te Emmen.
- 3 **Hindrik Wijnholds**, geboren 11.4.1865 te Roswinkel, overleden 4.9.1868.
- 4 **Albertus Wijnholds**, geboren 20.9.1867 te Roswinkel, overleden 7.10.1867 aldaar.
- 5 **Albertus Wijnholds**, geboren 2.3.1870 te Roswinkel, overleden 16.11.1870.
- 6 **Hendrik Wijnholds**, geboren 14.4.1872 te Roswinkel, volgt onder VIII-t.
- 7 **Aaltien Wijnholds**, geboren 31.7.1873 te Roswinkel, overleden 12.12.1874.
- 8 **Hendrikje Wijnholds**, geboren 15.12.1880 te Roswinkel, overleden 28.5.1961 te Vlagtwedde.
Zij is getrouwd 30.4.1910 te Vlagtwedde met **Hendrik Eelsing**, geboren 12.2.1876 te Onstwedde, overleden 25.8.1942 te Vlagtwedde.

VII-f Jan Wijnholds, landbouwer, geboren 6.12.1830, wonende te Emmen, overleden 9.11.1868, zoon van *Hiske Harms Wijnholds* (VI-d) en *Jantien ten Oever*.

Hij was gehuwd met **Geesien Grootjans**, geboren ca. 1829, overleden voor 1864.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Harm Wijnholds**, geboren ca. 1.3.1860, overleden 6.4.1864.

(wordt vervolgd)

Ter Apel in de loop der tijden (deel 2)

door: F.A. Bergman

De opkomst van Ter Apel

Doordat verschillende veenplaatsen aan snee kwamen, vestigden zich daar vele veenarbeiders. Verschillende mensen begrepen, dat Ter Apel, een kolonie in opkomst was en gingen daarom langs het dwars-kanaal wonen. De eerste die zich vestigde was Hendrik Ottens, een stelmaker. Harm Eilert Timmerman kwam van Roswinkel en ging zich vestigen als timmerman en houthandelaar. Pieter Beugel ging wonen als caféhouder en schuitemaker op de plek waar thans café Schot is. Sassen liet zijn winkel in de steek en begon zijn zaak waar thans de tabakszaak en slijterij van Kuiper is gevestigd. Heinrich Beckman begon als bakker en molenaar in het gedeelte van hotel de Posthoorn. Hij had ook een hotel en later boerderij en kunstmesthandel. Deiman uit Bourtange liet in Ter Apel een windmolen bouwen, waarvan het omgebouwde restant binnenkort zal worden gesloopt. Er naast vestigde zich Tijs Bakker als bakker. Grol bouwde een winkel waarin thans het kantoor van de zaak is gevestigd aan de Oudeweg. Harmannes Heijen, smid en Johannes Heijen, schilder, Jozef Krooier (waar thans Bokel woont), manufacturier. Specken, schoenmaker en weduwe Nieuwenhuis, modiste, zij allen vestigden zich langs het kanaal. J.H. Brat (de latere postdirecteur) kwam uit Amsterdam om de vervening te leren. Hij huwde de dochter van vervener Lindeman en bouwde een landhuis in de bocht van het kanaal (het tegenwoordige postkantoor). Bij hen op kamers was een controleur der grenscommiezen. Hij reed te paard de posten langs. In het perceel aan de markt waar Sassen eerst woonde (het pand van de heer Stegeman) vestigde zich de heer Rademaker met zijn gezin. Hij was gepensioneerd hoofdcommies en hij kwam van Roswinkel. Had een groot gezin, vier

zoons en zes dochters. Zoon Berend deed in naaimachines, Jan in hoeden en petten, Tijs in bier en Cornelis in kruidenierswaren. De laatste liet later "het Handelshuis" bouwen en is de stichter van de matrassenfabriek "Rawi" te Winschoten. In de oude houtloods vestigde zich een turfstrooiselfabriek, de heer Stuivinga was er directeur. Ze hadden ook een fabriek op een boot (op dezelfde manier als een baggermachine). Dit bedrijf is er echter maar enkele jaren geweest. Steeds kwamen zich neer zakenlui in Ter Apel vestigen, waaronder ook enkele joden. De Jong was slager en koopman Kropveld had een café en was opkoper van alles wat er was. Hanekamp was varkensdrijver en ook slager. Hij kwam van Stadskanaal en ging er enige keren in het jaar met een vrachtwagen vol biggen op uit en verkocht die op die manier bij de arbeiders aan huis, die ze groot brachten en in November slachten. Thijs Verwer was horlogemaker, Riddering kleermaker en barbier (de prijzen waren: scheren 3 cent en knippen 6 cent, later 5 cent en 10 cent). Wolf was hulpkantoorhouder en ging ook bij de boeren vee slachten. Hij woonde waar thans de supermarkt van Idema is. Al deze mensen woonden aan de noordkant van het kanaal. Aan de zuidkant van het kanaal, waar thans de gereformeerde kerk staat, woonde van Wijk. Hij had een kroeg en kocht ook remplaçanten (jongens die voor anderen in militaire dienst gingen) en wierf jongens die naar Indië gingen, als soldaat. Vandaar dat hier later zoveel Oostgangers woonden.

Douwe Bakker bouwde de boerderij waar thans Bults woont. Pier de Vries woonde ernaast. Hij was postbode en klompenmaker. Dan stonden er enige arbeidershuisjes en woonde timmerman Santing tegenover de Kapelweg. Tegenover het Handelshuis woonden schoenmaker H. Specken, Timmerman Kemphuis en kleermaker J. Tenhage. Kemphuis had ook

een mostermolen. Een flesje mosterd kostte tien cent. Tegenover de firma Timmerman woonde dokter Dijk. Toen deze overleed was er geen opvolger. Dan kwam dokter van der Tuuk van Musselkanaal. Verder stond er een buis van B. von Hebel en daarnaast een huisje waar thans Weishaupt woont. Kropveld had er een drukkerij. Hij had haast geen bestaan en ging later naar Hardenberg. Voorts was waar thans Krol en Co is gevestigd een boterfabriek. Blauw was de directeur en Staals botermaker. De laatste verdiende zeven gulden per week. Waar thans Groenbroek woont, was Bernhard Beckman bakker en caféhouder. In 't hooiland woonden smid Lulf en stelmaker Ananias. Doordat de markegenoten van Roswinkel niet akkoord gingen met de doortrekking van het kanaal van Ter Apelkanaal rechtstreeks over Roswinkel naar Emmer Venen, besloot men de Wijk over Ter Apel te verbreden en te verlengen, men groef toen door tot in het bos, maar kwamen tot de ontdekking dat, als men vandaar zuidwaarts groef, men door 't Schot en langs de grens kwam. Zodoende ging men meer westwaarts langs de Ruiten A. Er bleef dan ook in het bos, waar thans Mevrouw Ter Wisch en notaris Dijkstra wonen een plas over, die later is opgevuld met zand uit het kanaal. In die omgeving vestigden zich toen diverse zakenmensen zoals, op de plek waar thans de Algemene Bank Nederland is, Speckman die met de weduwe Sassen was getrouwd. Ze hadden een zaak in manufacturen en kruidenierswaren en handelden veel in boekweit en hadden een "schinken-hammen-drogerij en rokerij". Schuin er tegenover bouwde Gaaijms uit Stadskanaal (oorspronkelijk afkomstig uit het westen en getrouwd met een nicht van mijn moeder) een witte villa, welke later door de Groninger Tramweg Maatschappij werd gekocht en vervolgens door Stukje, die er een hotel vestigde. Gaaijms was wijnhandelaar, doch daar de bevolking hoofdzakelijk jenever dronk, vertrok hij enkele jaren later, straatarm weer naar Holland. Voorts stonden er aan de Oosterstraat nog twee huisjes. Eén van Jan Boon en één van Harm Stoker. Verder was deze

straat onbebouwd, behalve een huis met een grote schuur helemaal op het eind. Daar woonde een Duitser (Iborg). Hij had een tabaksfabriek en was geheel voor de smokkel van tabak en koffie ingericht. Toen echter 't grenskantoor werd verplaatst van 't Schot naar de Rütenbrockerweg, verliet het gehele bedrijf. Een heemstede langs het verlengde deel van het kanaal van twintig meter breed, kon men van de Gemeente Groningen kopen voor vijf en dertig gulden. De eerste bewoners hiervan waren timmerman Wolf, postbode Visser en timmerman Hooiveld. Petrie Wolf was schilder en bouwde, waar thans de zaak van Rottinghuis is. Hij begon ook een café. Jan Timmerman bouwde aan de andere kant van de weg (de woning van dokter Smit) en vestigde daar met zijn zwager Sassen het kassierskantoor Timmerman en Sassen. W. Hassels werd er klerk. Door regeling van het waterschap Westerwolde viel het land tussen Grol en de A droog. Rademaker bouwde een bakkerij. Verder gingen Vuurboom en Velema er wonen, Albert Hesse bouwde er een villa, terwijl mevrouw Ter Wisch Sr. en Aike Hesse, hetzelfde deden aan de Boslaan en dokter Brummer (de uitvinder van Brummershoestdrank) aan de Schotlaan, welke huizen thans worden woond door F. Wortelboer, mevrouw Ter Wisch Jr, notaris Dijkstra en dokter Dost). De weg naar hotel Boschhuis werd recht getrokken en aan het Boschhuis zelf werd gebouwd. Het kanaal door Westerwolde werd gegraven door de firma Smit en Kemper. De aardappelmeelfabriek werd eraan gebouwd. Doordat na de eerste wereldoorlog veel verveners rijk waren geworden, bouwden ze aan de overkant het "Gouden Eiland". De tramlijnen van de E.D.S. van Emmen en de D.S.M. van Klazinaveen werden doorgetrokken tot Ter Apel en de vooruitgang was begonnen.

De plaatselijke bevolking

De bevolking van Ter Apel was over het geheel erg arm. De enigen die zich enige weelde kon veroorloven waren weduwe Speckman en C.E. Grol. Zij werden dan ook als de rijken beschouwd. Verder waren "in goeden doen": Beckman, Timmerman,

Bruins, Rademaker en misschien nog enkele meer. Mijn ouders en onze burens hadden het arm. Mijn vader was blauwverver, het beroep dat zijn grootvader en oom in Winschoten ook reeds uitgeoefend hadden. Hij verfdde garen dat de vrouwen zelf hadden gesponnen of dat door een wever was geweven tot vijfschaft en schortegood. Meestal zwart of blauw, soms ook paars of rood. Het goed werd in kuipen gehangen en dan aan de kook gebracht. Hij gebruikte als verfstof meekrap enz. Later ging men met aniline verven, dat was gemakkelijker. Een knot garen kostte vijf cent, een schort vijftig cent en een rok tachtig cent. Het leven leek wel goedkoop, maar als men acht of tien gulden per week verdiende, kon men niet veel beginnen. Mijn vader betaalde vijf en zeventig gulden huur per jaar (voordat hij een eigen huis liet bouwen op de plek waar thans mijn oudste zoon zijn ijzerzaak heeft). Een timmerman verdiende twaalf tot vijftien cent per uur en een arbeider één vijf en twintig tot één gulden vijftig per dag. Een el stof kostte 's zomers één a twee cent en 's winters was ze peperduur, vijf cent. Een liter melk 's zomers vijf cent en 's winters zes cent; een pond varkensvlees vijf en twintig cent. Men at meestal roggebrood, gewicht gewoonlijk zes tot twaalf pond (*ons?? red.*). Af en toe kocht men ook wel eens een roggebol (prijs vijf en twintig cent). Wij hadden thuis een geit die aan de lijn werd gezet op de hei, of aan de rand van een sloot. Zij kreeg verder aardappelschillen en 's winters hooi en koolraap of knol. Als de geit melk gaf, - hoefden wij dit niet te kopen, hetgeen mijn moeder erg welkom was. Boter kochten we van de Laudermarkerboeren. Die boter was in een ronde vorm gedrukt, waarin veel houtsnijwerk zat, zodat de boterkluit een mooi pronkstuk op tafel was. Vrouw Buter uit Laudermarke had de lekkerste boter. Sommige middenstanders, evenals de meeste arbeiders, hadden een schaap en een varken in 't hok. Als die 's herfst geslacht werden ruilde men de hammen bij de weduwe Speckman voor Amerikaanse spek. In het najaar regen we bonen aan touwtjes en droogden die dan bij de schoorsteen in de keuken. Ook appels werden in vieren

gesneden en gedroogd. Men verbouwde verder pronkbonen (snijbonen) en slabonen die gezouten in grote potten werden ingezet. Er werd dus veel voor de winter gezorgd, hetgeen wel nodig was omdat er gewoonlijk heel weinig geld was.

De kleren der kinderen werden meestal gemaakt van de afgedragen kledingstukken van de ouders. Alles was op bezuiniging ingesteld. 's-Zondags alleen kregen we een scheepje suiker in de koffie. Als men bij de arbeiders kwam kreeg men een kop koffie met een klontje. Daar de meeste arbeiders in Ter Apelkanaal woonden, noemde men het "de Klontjesbuurt". De bevolking was zeer ruw, veel dronkenschap en vechtpartijen, vooral met het mes. Ook gebeurde het herhaaldelijk dat er jonge mannen door dronkenschap in het water geraakten en verdronken. Uit de Maten, Roswinkel, Laudermarke, Roelage en Westerwolde kwamen de boeren in een huifkar met een witte linnen kap, vrijdags om de veertien dagen naar de varkensmarkt. Ze deden dan meteen allerlei inkopen en deden zich tegoed aan de drank, zodat velen dronken weer naar huis gingen. Er waren in het dorp veel café's, zoals M. Heijen, H. Beckman, W. Rademaker, J.H. Bruins, firma Timmerman, J. Schot, M. Kropveld en nog enkele zogenoemde "stille knippen". In oktober kwamen pramen met kool en raapknollen langs. Er werd dan geroepen: "Hogelandster Boeskool". Mijn moeder kocht dan gewoonlijk, al naar gelang de grootte van het gezin, een vierel (12 stuks) en een halve hl. knollen en verder van een boer acht- á tien hl. aardappelen, een half dagwerk turf en tien liter petroleum. En zo gingen we de winter tegemoet. Duurde deze erg lang, dan werd het moeilijk, want geld was er niet. Soms zaten we zonder petroleum en zelfs zout was dan schaars. Wij hadden thuis ook kippen, patrijsleghorns; dikwijls kwamen Duitsers broedeieren kopen voor tien cent per stuk. Men verbouwde veel pronkbonen, die werden als snijbonen aan de veenarbeiders in Emmercompascuum verkocht voor tien cent per pond, later vijftien cent.. Slaboontjes kostten 20 cent per pond, sjalotten 25 cent per spint. Eieren werden per "stiege" (20

stuks) verkocht, boter per kop en stoffen per el. De koopman had twee kerven in zijn toonbank gemaakt om zo gemakkelijker te kunnen meten.

Met nieuwjaar kwamen de burens bij elkaar op bezoek. Was er soms ruzie of andere kwestie geweest, dan werd die meestal weer goed gemaakt en onder een glas beslecht, en alles was weer vergeven en vergeten. Geregeld kwamen in Ter Apel, Muntendammer kooplieden. Die venten dan met haring, bokking enz. en tegen nieuwjaar met citroenen en sinaasappels. De citroenen werden gebruik voor citroenbrandewijn. De kooplieden liepen met een zeel over de rug achter een kruiwagen en dat helemaal uit Muntendam. Ze riepen dan "haring-haring, ik geef vijf nieuwe haringen voor dubbeltje". Ook natte en droge Lemmerbokking kostte één à twee cent per stuk. Soms kwam er 's zomers een kar met bloemen. Een geranium of cineraria kostte met pot en al tien cent. Zo werd er met meer dingen gevent, b.v. tabak voor veertig cent per half pond. De venters slieden 's nacht in een slaapstee, zoals bij J. Beekman te Ter Apelkanaal, die een uithangbord had waarop stond:

"Ik woon hier aan de weg,
wat zal ik beter wensen
Dan zegen van den Heer,
Een nering van de mensen."

J. Beekman, slaapsteehouder.

Er stond een koffiekant naast geschilderd. Logeren kostte tien cent per nacht, later werd dit vijf en twintig cent.

Er waren ook naoberplichten. Bij overlijden moesten de twee naaste burens aan beide kanten de naoberplicht vervullen, bij geboorte werden zij ook uitgenodigd. Ook bij brand hielp ieder mee. We hadden in Ter Apel een brandspuit, waarbij vier tot zes mannen aan iedere kant moesten pompen. Er werd telkens van manschap gewisseld.

De landbouw was zeer primitief en achterlijk. Men verbouwde aardappelen en rogge. Soms haver, maar die was slecht te oogsten. Het meeste viel er uit en bleef dan op het land liggen. Vooral de kleine boeren hadden het erg zuinig. Toen echter de kunstmest kwam, en er geslachte varkens

naar Engeland werden uitgevoerd, werd het veel beter. Ook de landbouwvoorlichtingsdienst en de boterfabrieken hebben er veel toe bijgedragen. Voorjaars gingen de arbeiders naar het veen. Daarna naar 't Oldambt om te maaien. Door de opkomst der Duitse industrie gingen velen naar Duitsland. Dan kwamen ze tegen Kerstmis als heren weer terug met hoeden op en overjassen aan, met koffers en tien mark goudstukken en zo kwam er de welvaart.

Van gezondheidsleer had men geen besef. Door de slechte verzorging zaten vele kinderen onder zweren, bloedvinnen enz. Velen hadden luizen en vlooiën was iets heel gewoons. Was iemand ziek, dan had men allerlei huismiddeltjes b.v. vlierthee, warme saliemelk, kamillethee enz. Voor zwellingen weegbreebladeren. Verder gebruikte men Berenburger en Wortelboerskruiden en wonderolie, dat was overal goed voor. Was er roodvonk, difterie of tyfus, dan kwam er een bordje aan de deur, waarop "besmettelijke ziekte" stond. Was iemand erg ziek, dan gooide men zand op de wegen om het lawaai van de paarden en wagenwielen te beperken. Kreeg men longontsteking dat was dan zeer gevaarlijk. Men haalde dan dokter v.d. Tuik uit Musselkanaal of Dr. Timmer uit Haren. Eerst later kwam ook in Ter Apel een arts. Deze hield zitting in Rütenbrock. Een consult kostte daar één mark (60 cents). Men moest de dokter zelf betalen en haalde die ook in uiterste nood. Hij nam voor een bezoek vijf en zeventig cent of een gulden. Men gaf meestal drankjes, die rood-groen waren en zeer bitter (doch dat waren volgens de mensen de beste). Op een pan op het dak groeide meestal huislook. Men gebruikte dit voor huidziekten.

Men had naast het huis een put, waarvan de wanden met turf waren opgezet voor de zuivering van het water. Soms gedekt door een kist met een deksel er op en soms alleen een vlakke deksel (vooral bij de boeren). Dit was gemakkelijker voor het vele water halen voor het vee.

(wordt vervolgd)

Woar bist doe aine van?

<p>³² Geert Hindriks Knigge</p> <p>X Wildervank 9 jul 1774</p>	<p>³⁴ Germ (Gerben) Klaassens Kemper landbouwer ~ Veendam 11 jan 1756</p> <p>† Wildervank 17 mrt 1840</p> <p>X Wildervank 3 feb 1782</p>	<p>³⁶ Menne Alberts Tol landbouwer ~ Wildervank 13 okt 1754</p> <p>† Wildervank 25 mrt 1810??</p> <p>X Wildervank 7 jul 1782</p>	<p>³⁸ Berend Roelfs Kiwiet ~ Wildervank feb 1772</p> <p>† Wildervank 8 sep 1841</p> <p>X Wildervank 1797</p>	<p>⁴⁰ Harm Geerts Middel * Wildervank</p> <p>† Wildervank 1785/1790</p> <p>X Wildervank 17 mei 1778</p>	<p>⁴² Willem Alberts Smit landbouwer ~ Wildervank 24 feb 1754</p> <p>† Wildervank 9 jan 1830</p> <p>X Wildervank 1784</p>	<p>⁴⁴ Harm Siemens ~ Midwolda 19 apr 1750</p> <p>† Midwolda (Old) 1799</p> <p>X Midwolda (Old) 9 jun 1775</p>	<p>⁴⁶ Jurjen Stoffers Schuitema korenschipper * Slochteren ± 1750</p> <p>† Siddeburen 18 dec 1831</p> <p>X Schildwolde 23 dec 1780</p>
<p>³³ Cornelissen Pieters Schut</p>	<p>³⁵ Willem(tje) Willems Pronk ~ Wildervank 8 apr 1764</p> <p>† Wildervank 21 mrt 1843</p>	<p>³⁷ Roelfje Berends ~ Wildervank 4 nov 1759</p> <p>† Wildervank 19 okt 1831</p>	<p>³⁹ Geertje Klaassens Deuze * ± 1768</p> <p>† Wildervank 9 aug 1848</p>	<p>⁴¹ Jantje Jans Mulder ~ Sappemeer 5 jan 1755</p> <p>† Wildervank 30 dec 1830</p>	<p>⁴³ Matje Jacobs van der Borgh ~ Veendam 19 jun 1763</p> <p>† Wildervank 21 feb 1838</p>	<p>⁴⁵ Lena Fokkens * Heiligerlee 23 jan 1755</p> <p>† Midwolda (Old) 5 jan 1822</p>	<p>⁴⁷ Ida Alberts * ± 1751</p> <p>† Siddeburen 3 okt 1822</p>
<p>¹⁶ Geert Geerts Knigge winkelier / landbouwer * Wildervank 14 nov 1776</p> <p>† Wildervank 14 feb 1850</p> <p>X Wildervank 31 dec 1805</p>	<p>¹⁷ Marchien Germs Kemper * Wildervank 11 feb 1783</p> <p>† Wildervank 16 jan 1867</p>	<p>¹⁸ Hendrik Mennes Tol landbouwer * Wildervank 9 sep 1800</p> <p>† Wildervank 1 jan 1876</p> <p>X Wildervank 16 jan 1832</p>	<p>¹⁹ Marieke Berends Kiwiet * Wildervank 27 mrt 1805</p> <p>† Wildervank 26 mrt 1847</p>	<p>²⁰ Geert Harms Middel * Wildervank 14 aug 1785</p> <p>† Veendam 13 aug 1865</p> <p>X Wildervank 5 jul 1813</p>	<p>²¹ Roelfien Willems Smit ~ Wildervank 20 jun 1790</p> <p>† Veendam 1 aug 1857</p>	<p>²² Heine Harms Fokkens schoenmaker * Midwolda (Old) 13 jul 1791</p> <p>† 1835/1859</p> <p>X Siddeburen 12 jul 1815</p>	<p>²³ Grietje Jurjens Schuitema ~ Siddeburen 25 dec 1790</p> <p>† Schildwolde 19 mei 1831</p>
<p>⁸ Hendrik Geerts Knigge tolgaarder / landbouwer * Wildervank 24 nov 1828 † Wildervank 13 mrt 1912</p> <p>X Wildervank 13 jan 1853</p>	<p>⁹ Roelfje Hindriks Tol * Wildervank 25 nov 1832 † Wildervank 28 mrt 1865</p>	<p>¹⁰ Jan Geerts Middel * Wildervank 21 dec 1822 † Wildervank 16 jan 1882</p> <p>X Muntendam 5 mei 1859</p>	<p>¹¹ Pieterke Heines Fokkens * Schildwolde 31 jan 1829 † Wildervank 18 jun 1904</p>				
<p>⁴ Geert Knigge * Wildervank 16 mrt 1857 † Stadskanaal/Wildervank 27 jun 1934</p> <p>X Wildervank 10 jan 1878</p>				<p>⁵ Grietje Middel * Wildervank 10 mrt 1860 † Groningen 3 dec 1921</p>			
<p>² Roelf Knigge * Wildervank 17 sep 1881 † Wildervank 18 aug 1950</p> <p>X Emmen</p>							
<p>Grietje Pieterke Ida * Winschoten 5 mei 1921 X Onstwedde 14 okt 1946 met Jan Wubbe Hiskes</p>							

Kwartierstaat van Grietje P. I. Knigge (lidnr. 80012)

48 Hendrik Berends Rozema schoenmaker * ± 1750 † Zweeloo 1798 X Zweeloo 30 apr 1786	50 Willem Harms Bartels arbeider * Odoorn 2 feb 1764 † Gieten 2 jan 1819 X Borger 4 mei 1794	52 Willem Berends Niezing landbouwer * Wachstum 1 mei 1758 † Erm 6 sep 1830 X Dalen 5 mei 1782	54 Jan Jans Paping landbouwer * Erm ~ Sleen 28 jan 1769 † Zweeloo 6 jan 1814 X Sleen 4 mei 1795	56 Hindrik Jacobs Aisingh arbeider ~ Onstwedde 9 okt 1746 † Stadskanaal 6 jul 1824 X Vlagtwedde 6 mei 1770	58 Jan Jans Hofkamp arbeider ~ Ter Apel 25 mei 1749 † Ter Apel 30 dec 1835 X Ter Apel 21 apr 1776	60 Jan Hilverts Hoiting landbouwer * Ontwedde 20 apr 1767 † Weende 16 dec 1835 X Onstwedde 9 mei 1790	62 Berent Elzes Waarsingh arbeider ~ Sellingen 11 jun 1741 † Jipsinghuizen 8 feb 1819 X Sellingen 20 sep 1767
49 Annechien Harms ~ Zweeloo 19 aug 1753 † Sleen 15 jan 1838	51 Lammechien Harms * ± 1765 † 1837/1842	53 Roelfien Hindriks * Dalen † Erm ± 1797	55 Roelfien Hindriks Eding ~ Sleen 22 jul 1764 † Erm 11 apr 1829	57 Jantje Wubbes Hiskes arbeidster * Veenhuizen (Onstwedde) 1 jan 1751 † Veenhuizen 8 sep 1822	59 Lammigje Alberts landbouwersche * Roswinkel ± 1752 † Ter Apel 11 apr 1822	61 Roelfje Willems Haan ~ Onstwedde 5 okt 1766 † Plaggenborg 19 apr 1858	63 Stijntje Pieters Wegman ~ Wedde 24 mrt 1747 † na 1814
24 Berend Hindriks Rozema schaapherder * Zweeloo 26 feb 1789 † Diphoom 10 mrt 1836 X Sleen 3 mei 1823	25 Geertruida Willems Bartels winkeliersche * Odoorn 7 okt 1797 † Sleen 5 dec 1870	26 Hendrik Willems Niezing landbouwer * Dalen 23 jan 1785 † Erm 15 aug 1855 X Sleen 8 nov 1817	27 Jantien Jans Paping * Sleen 12 jul 1797 † Erm 12 nov 1861	28 Wubbe Hindriks Aisingh ~ Vlagtwedde 17 aug 1777 † Ter Apel 19 feb 1848 X	29 Geertje Jans Hofkamp ~ Ter Apel 1 mei 1777 † Ter Apel 12 feb 1848 X	30 Hilvert Jans Hoiting * Onstwedde 12 apr 1793 † Mussel 11 jul 1839 X Bourtange 7 okt 1814	31 Rixte Berends Waarsing ~ Sellingen 14 sep 1788 † Laude 15 jul 1838
12 Willem Berends Rozema boerenknecht * 6 mrt 1826 datum † Zweeloo 5 sep 1893 X Oosterhesselen 2 feb 1850		13 Roelofje Hindriks Nijsing * Sleen 16 aug 1824 † Zweeloo 14 feb 1902		14 Hindrik Wubbes Aising ~ Vlagtwedde 2 jan 1811 † Vlagtw. Veldhuis 27 jan 1877 X Vlagtwedde 17 jan 1846		15 Christina Hilverts Hoiting * Sellingen 4 apr 1817 † 22 mrt 1887	
6 Jan Willems Rozema * Zweeloo 2 jan 1859 † Nieuw Weerdinge (Emmen) 16 mei 1936				7 Janna Hindriks Aising * Vlagtwedder Veldhuis 22 feb 1858 † Weerdingermond 4 jun 1895			
3 Christina Willemina Rozema * Weerdingermond (Vlagtwedde) 22 mei 1890 † Stadskanaal 1 sep 1972 10 sep 1920							

Knigge

medewerkster Raad van Arbeid, mede-oprichtster, secretaresse en erelid van de Vereniging voor Genealogie en Historie "Westerwolde"

* Haren (Gr) 30 jun 1912 † Wildervank 16 jan 1986 (journalist) zoon van Wubbe Hiskes en Janna Komduur

Het geslacht Halming van Smeerling

door: Pia Scheper

Op zaterdag 20 maart werd in Smeerlings Theehuys, de vroegere erve Halming, het familieboek van het geslacht Halming van Smeerling gepresenteerd. De schrijver van het boek is de heer Harm Kuper, lid van onze vereniging.

Het eerste exemplaar is uitgereikt aan burgemeester J.J. Stavast van de gemeente Stadskanaal. Daarna is ook aan de heer Bergman een exemplaar aangeboden. "Bij het samenstellen van dit boek heb ik de medewerking gehad van meerdere leden van de vereniging voor genealogie en historie Westerwolde. Ook het kunnen gebruiken van enige artikelen uit het verenigingstijdschrift is hierbij belangrijk geweest," gaf de heer Kuper als reden.

Kuper heeft drie jaar aan het boek gewerkt. Het resultaat is omvangrijk. Aan de hand van interviews wordt de geschiedenis van de familie Halming verteld. (Letterlijke) weergaves van testamenten, memories van successie en verkopen van landerijen, woningen en zitplaatsen in de kerk te Onstwedde, geven een goed onderbouwd inzicht in de geschiedenis. Van de familie Halming is gedeeltelijk een parenteel gemaakt. Ter completering zijn letterlijke teksten toegevoegd.

Aanverwante families worden ook niet vergeten. Ingegaan wordt op de families Boels, Geuchies, van der Heide, Hidding, Horlings, Huiges, Kamies, Bussen, Karksens, Kruiter, Kuper, Lut(t)jeboer, van Oosterom, de Raad, Volders en Wubs. Van deze families zijn stamreeksen en/of genealogieën gemaakt.

Aan Smeerling is een apart hoofdstuk gewijd. De boerderijen en hun bewoningsgeschiedenis wordt tot en met 1997 gevolgd.

Het is een leuk boek geworden. Nergens saaie opsommingen, maar een zeer afwisselende verzameling wetenswaardigheden. De (logische) opbouw van het boek zorgt er voor dat snel iets opgezocht kan worden.

Het is ook een mooi boek geworden. De verhouding tekst en illustraties is goed. Bronvermeldingen staan in de tekst, hetgeen voorkomt dat heen en weer gebladerd moet worden.

De prijs van het boek is f. 100,--.

Inlichtingen bij de auteur:

H. Kuper
Meidoornlaan 1
7875 BM EXLOO,
tel. 0591 549694

Het aangeboden exemplaar zal geplaatst worden in het archief van de Vereniging in het S.H.C.

Adel en patriciaat in Stad en Ommelanden.

Samenvatting van de inleiding gehouden door drs. R.H. Alma

door: B.G. Schuring

De spreker begint met het kader aan te geven waarbinnen zijn inleiding wordt gehouden. Eerst wordt onderscheid gemaakt tussen de Ommelanden en Westerwolde. De kennis over de adel in de Ommelanden is veel groter dan die over de adel in Westerwolde, vooral door het feit dat in de Ommelanden veel meer bronnen zijn overgeleverd. Onderzoek naar de adel is daarom dus ook vooral gericht op de adel in de Ommelanden. In Westerwolde is wel adel geweest, het bekendst is de familie Addinga. Ze waren niet de enigen, maar de adel is reeds in de 14^e eeuw en 15^e eeuw verdwenen en uit die tijd zijn weinig bronnen overgebleven.

Daarna komt de vraag aan de orde: wie maakte deel uit van de adel? In tegenstelling tot veel andere gebieden in Nederland waren er in deze gebieden geen graven, baronnen etc. maar Hoofdelingen. Pas in de loop van de 16^e eeuw kwam de term Jonker in gebruik.

Wat is adel?

Een veel geschetst beeld van de Hoofdeling is die van een gewone boer die iets meer te vertellen had dan de andere dorpingen en die ze hun wil op wilde leggen. Na verloop van enige tijd werd er een kasteel of versterkt huis gebouwd van waaruit ze hun macht gingen uitoefenen. Dit beeld klopt niet helemaal. Er was niet zoals hierboven geschetst sprake van het recht van de sterkste. Er was aan het eind van de Middeleeuwen wel sprake van enige rangorde in de verschillende dorpsamenlevingen, maar het recht van de sterkste werd niet zonder meer uitgevoerd. Ook mag niet zonder meer geconcludeerd worden dat het uitsluitend ging om rijke boeren.

Om duidelijk te maken hoe de sociale laag van de adel (Hoofdelingen) dan wel is ontstaan moet eerst de vraag beantwoord worden; wat is adel?

Tegenwoordig kan in het adelsboek precies opgezocht worden of iemand wel of niet tot de adel behoort. Het is nu een vaste groep, je hoort erbij of niet. De personen al naar gelang hun maatschappelijke status houden hun titel ook al hebben ze geen aanzien meer. Vroeger was dat anders, had iemand een bepaalde welstand en werd dit doorgegeven op de volgende geslachten dan werd na een aantal generaties gesproken van adel. Wel was eer een heel belangrijk aspect voor het aanzien dat iemand genoot. Met andere woorden: werd er in de Middeleeuwen naar adel gekeken dan werd er dus niet uitsluitend naar de titel gekeken maar ook naar andere uitingen van standsbewustzijn. Dit is onder andere af te leiden uit wat de grafzerken uit die tijd ons over een bepaald persoon vertellen. Kortom; adel was toen een sociale laag met een bepaalde positie door geboorte bepaald en de normen die daarbij horen.

Kijken we naar de adel in de Middeleeuwen dan komen we bij een van de oudste bronnen voor het vinden van de adel namelijk de kroniek van Emo en Menko. In deze kroniek worden veelal Latijnse termen gebruikt voor aanduidingen dat een persoon deugdzaam is, dus bereid is de eer te verdedigen van zichzelf en zijn familie. Veelal werden deze eigenschappen gecombineerd met een zekere welstand. De adel was in die tijd niet een gesloten sociale laag, er kwamen steeds nieuwe leden en of families bij en er verdwenen regelmatig families bijvoorbeeld door het aangaan van slechte huwelijken, dat wil zeggen met leden uit een familie die niet tot de adel behoorden of die geen goede sociale positie (meer) hadden.

Ontstaan en bestaan van de adel.

In de provincie Groningen was het ontbreken van een landsheer van belang voor het ontstaan en bestaan van de adel. Ondanks het ontbreken van een landsheer was er geen sprake van anarchie. In de verschillende dorpen werden personen aangewezen die de rechtspraak gingen beheren, dit met toestemming van de dorpsgemeenschap. Deze rechter(s) die de rechtspraak gingen beheren waren meestal de meest vooraanstaande personen uit het dorp, zij konden de macht afdwingen als iemand zich daartegen ging verzetten. Heel belangrijk was dus dat de rechter zich aan de regels hield anders zou de hele dorpsgemeenschap er tegen in opstand komen.

In Westerwolde was wel een landsheer, namelijk de Bisschop van Münster deze was echter alleen wereldlijk leider, kerkelijk stond Westerwolde onder de Bisschop van Osnabrück. Echter, de wereldlijk leider was ver weg, zo moeten er in Westerwolde in de 13^e en 14^e eeuw verschillende Hoofdelingen zijn geweest die al vrij snel weer zijn verdwenen. Doordat er maar zeer weinig bronnen zijn over deze periode is het moeilijk na te gaan hoeveel dat er zijn geweest en wie het waren. Om dezelfde reden is het zeer moeilijk na te gaan waarom ze weer van het toneel zijn verdwenen.

In de 15^e eeuw gebeurt er iets wat van belang is voor de Ommelander adel. Tot ca. 1400 waren er wel eens conflicten maar dit was steeds zeer lokaal. Na 1400 ontstaan er twee groeperingen; schieringers en vetkopers. Deze groeperingen waren ontstaan uit een uit de hand gelopen vete tussen twee personen. Deze vete escaleert op zodanige wijze dat de stad Groningen en zelfs het gewest Holland zich er mee gaan bemoeien. In 1415 werd de stad zelfs ingenomen en één van de partijen, de vetkopers, werd heer en meester in de stad en in een groot deel van de Ommelanden. In 1421 werd uiteindelijk een verdrag gesloten tussen de strijdende partijen. Een van de uitvloeisels van dit verdrag was dat er huwelijken werden gesloten tussen leden van families die elkaar voordien bestreden. Doordat op deze manier velen familie van elkaar werden verdwenen vrij snel de vroegere tegenstellingen. Een periode van vrede brak aan in de provincie Groningen, dit in tegenstelling tot Friesland waar de strijd voortduurde. De adel in Groningen hoefde in deze periode (15e eeuw) geen oorlog te voeren en moest dus op een andere manier haar prestige tonen. In veel dorpen werd de kerk versierd, werden er opdrachten gegeven voor mooie grafzerken en ging men zich bemoeien met de rechtspraak. Voor dit alles was wel één ding van belang, men moest over voldoende financiële middelen beschikken. Families die hier niet aan konden voldoen verdwenen geleidelijk naar de achtergrond. Zo bleven er ongeveer 26 belangrijke families over.

In Oost- Friesland breidden de hoofdelingen hun macht voortdurend uit, met name twee families werden zeer machtig, de Ukena's en de Cirksena's. Uiteindelijk kregen de laatstgenoemden het voor elkaar om de graventitel in Oost-Friesland te verwerven.

In Westerwolde onstond eenzelfde situatie als hierboven geschetst, de familie Addinga kreeg uiteindelijk dit gebied in bezit, althans ze gedroegen zich zodanig.

Hoofdelingen en hun posities.

De spreker heeft zich aan aantal vragen gesteld omtrent het gebruik van het begrip Hoofdeling. Was de term Hoofdeling sinds de 14^e eeuw erfelijk bepaald en trouwden kinderen van Hoofdelingen ook weer met kinderen van Hoofdelingen?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden werd in de periode 1400 t/m 1550 gekeken naar de huwelijkspartners uit de diverse hoofdelinggeslachten. De conclusie is dat er sprake was van een grote geslotenheid, de meerderheid van de hoofdelingkinderen trouwde ook weer met kinderen van Hoofdelingen. Geboorte speelde dus zeker een rol, de Hoofdelingen gedroegen zich als adel door te trouwen in eigen kring. Wel moet opgemerkt worden dat er regelmatig huwelijken met leden van patriciërsgeglachten uit de stad werden gesloten maar deze partners

werden als gelijkwaardig aan de adel gezien. Dit was trouwens een verschijnsel dat in geheel Nederland in die periode voorkwam.

Rond 1500 breekt er een belangrijke periode voor Stad en Ommelanden aan. Graaf Albrecht van Saksen valt het gebied binnen. Rond 1480 heeft de Stad Groningen veel macht in Friesland. De Friezen komen hiertegen in verzet en roepen de hulp in van Graaf Albrecht van Saksen. Deze neemt vervolgens Friesland in maar ook het Westerkwartier. Graaf Edzard van Oost-Friesland werd een bondgenoot van Albrecht en ging ook een rol spelen in Groningen. Een groot deel van de Hoofdelingen schaart zich om deze vorst en voor het eerst wordt er gesproken van een ridderschap.

Zoals reeds aangegeven kwam het in de periode vòòr de 16^e eeuw nogal eens voor dat bepaalde Hoofdelingen families juist opkwamen en anderen juist aan invloed verloren. Vanaf ca. de 16^e eeuw vormt zich een meer hechte sociale laag die daarna ook blijft bestaan. Dit komt onder meer doordat sinds die tijd de vererving alleen nog maar op de (oudste) zoon overging. Ook was er sinds de 16^e eeuw steeds een landsheer in de provincie waardoor de adel zich hier sindsdien op dezelfde manier ontwikkelde als in de rest van Nederland.

Vanaf ca. 1550 doet een nieuwe term hier zijn intrede namelijk de term jonker. De familie Ewsum voerde als eerste deze titel, onder invloed van hun nauwe banden met vele Oostfriese adellijke families gingen ze deze titel gebruiken. Andere Ommelander families namen vrij snel daarna dit gebruik over. De term Hoofdeling was in eerste instantie de aanduiding voor een functie in de dorpscultuur. Later werd het meer een aanduiding voor een bezitter van een edele heerd. Zo'n bezitter van een edele heerd was niet altijd van adel om toch dit onderscheid te maken voerden de adellijke bezitters daarom de titel jonker.

In Westerwolde was de familie Addinga geruime tijd de belangrijkste familie. Het oudst bekende lid van dit geslacht is Egge. Alleen al door de keuze van huwelijkspartners kan worden gesteld dat het om een invloedrijke familie ging, de huwelijkspartners kwamen onder andere uit Oost-Friesland, Overijssel, de Ommelanden en de stad Groningen. Ook was de familie Ripperda verwant aan de Addinga's.

De familie heeft lang gepoogd om hun rechten op hun grondgebied (Westerwolde) via allerlei manieren bevestigd te zien. De spreker heeft wat dit betreft nog een primeur; hij toont met argumenten aan dat een akte van rond 1470 van de Bisschop van Münster met een lid van de familie Addinga een vervalsing is. De Addinga's waren blijkbaar toch niet zo zeker van hun rechten op Westerwolde.

Foto Jager / Smit

Via het secretariaat kwam de volgende vraag binnen:

Mevrouw Bultman-Linzel heeft een oude foto van Louis Jager en Trijn Smit gevonden. Het is waarschijnlijk een verlovingfoto. Louis Jager is een zoon van Willem Jager en Kunnegiena Harmina Rouppé en hij kwam uit Winschoten. Trijn Smit kwam van Spijk.

Indien U belang bij deze foto hebt, kunt U contact met mevrouw Bultman-Linzel opnemen.

Het adres: Beelaertslaan 49 in Oosterbeek.

Telefoon: 026 3333966

Brand te Wedde op 20 april 1681

door: Henk Hartog

Wanneer het dorp Wedde op 20 april 1681 de zoveelste ramp binnen een aantal jaren treft, wenden de inwoners zich ten einde raad op 17 juni 1681 met het volgende verzoekschrift tot Burgemeesters en Raad van de stad Groningen:

Ed: Moogh: Hoochw: Heeren Heeren Borgemesteren en Raedt in Groningen,
Geven in alle ootmoedigheid U Ed: Moogh: te kennen de ingesetenen des carspels Wedde, hoe dat het den Alderhoogsten Godt belieft heeft haer lieden wederom te bedroeven door 't ontsteeken van een brandt in 't ronde loegh Wedde waer door seven gebouwen in min als twee uiren op den 20 april jongst in d'assche sijn geraeckt waer onder mede de Pastorie behuisinghe tot welckers herbouw Ed: Moogh: Heeren de Remonstranten ten eenemaal onmachtich sijn geconsidereert d'ongevallen waer mede sijlieden in de vervlotene jaeren sijn besocht, als primo in den jaere 1665 als wanneer d'viantlijcke Bisschoplijcke volckeren dese plaetse self niet eximerende Godts huis te gronde toe vernietichden, wederom in den jaere 1672 als wanneer de selve volckeren de gebouwen aldaer ten deele te gronde brachten en die noch overighe sodanich entraponeerden dat beswaerlijck weder in staet konden gebracht worden, als mede in den jaere 79 door 't toesenden van een brandt waer door twee huisen inwendich ½ uir in d'assche geraeckten, alwaeromme haer toevlucht tot U Ed: Moogh: sijn nemende, met supplicatie dat 't haer Ed: Moogh: mochte believen, op dat die gene, soo d'ruste der zielen moet besorgen, oock een schuilplaetse waer in de tijdtlijcke ruste kan nemen moge hebben, jeets uit haer Ed: Moogh: middelen te contribuieren.
T welcke doende [was getekend] P. Rustebij, Roelef Schults

Burgemeesters en Raad antwoorden als volgt op het verzoek om financiële steun:

D'HH^{en} Borgemⁿ en Raedt hebben bij dezen Remonstⁿ uijt de Stadts cassa toegelecht de summa van eenhondert car.gl. tot die weder opbouw van de Pastorije behuisinge tot Wedde gelijk mede toegestaen wordt om ten fine vermeldt een collecte te mogen doen bij de kercken in Westerwoldingelant, Bellingwolde en Blijham, sullende verners dese saecke op de naestcomende lantsdach gerecommandeert werden gehouden om van de Provincie mede een liberael subsidium te becomen.

En geven vervolgens rentmeester Veltman opdracht de 100 gulden te betalen:

De h:heeren Borgemesteren ende raadt ordonneren de rentmeester Veltman om te betaelen aen de ingesetenen des carspels Wedde de summa van een hondert car: guld: welckes onder quitantie overgebracht, voornoemde rentemr: in reeckeninge voor uijtgate sullen valideren.
Groninge Jovis den 28 Julij 1681.

Op 9 september tekent de advocaat Johan Hubbelingh in qualite voor ontvangst:

Binnenstaende een hondert car: gl: is mij ondergeschreven voldaan,
Groningen den 9 7br: 1681 [was getekend] Johan Hubbelinck in qlte:

Bron: Groninger Archieven, toegang 1605, inv.nr. 332, stadsrekening 1681, fol. 386;
idem, toegang 1605, inv.nr. 332^b, bijlagen stadsrekening 1681, fol. 386;
idem, toegang 1605, inv.nr. 321, stadsrequestboek deel 3, 17 juni 1681

Jan Lammert Veeman

Schatter van het kanaal door Westerwolde.

door: R. Georgius

Jan Lammert Veeman werd geboren op 19 februari 1870 te Midwolda (Old) als zoon van Tonnis Klaasens Veeman en Elke Sierts Edens. Zijn ouders verhuisden naar de boerderij van zijn grootouders van moeders zijde in Meeden, waar hij de lagere school bezocht. Na de 3-jarige H.B.S. in Veendam moest hij zijn moeder helpen met de boerderij, zijn vader overleed in 1887. Jan Lammert was zeer muzikaal, hij speelde verdienstelijk piano en leidde o.a. het kerkkoor van de Ned. Herv. Kerk te Meeden. Hij werd in 1904 door het koor gehuldigd en kreeg bij deze gelegenheid een dirigeerstok met inscriptie. In Bellingwolde had hij later een muziekclubje met slager Mosbach op cello, meester Broekema op viool en Jan Lammert op piano.

In 1902 trad hij voor zijn moeder op als lid van de Coöp. Strocartonfabriek "De Toekomst" te Midwolda. Hij was zeer vooruitstrevend in de landbouw, om meer te weten te komen over de schurft ziekte in de aardappelen nam hij contact op met de Hoge School te Wageningen. Prof. Dr. Ritzema Bos vroeg hem om een aantal schurftige en gezonde aardappelen te willen zenden.

In 1903 werd gesproken over een kanaal door Westerwolde. De vastgestelde regeling lag ter inzage bij: 1^e onderdeel L. Zwiers te Vriescheloo, 2^e onderdeel W. de Groot te Wedde, 3^e onderdeel J. Wijgers te Onstwedde, 4^e onderdeel J. Schober te Vlagtwedde en het 5^e onderdeel J. de Groot te Sellingen. Het hoofdbestuur bestond uit G. Oterdoom uit Bellingwolde als voorzitter en Harm Kraai als secretaris.

Uit correspondentie blijkt dat J.L. Veeman reeds in 1904 zijn eerste schattingen verrichte, hij is dan in Bellingwolde in de kost bij tramconducteur Tuin. Tijdens zijn schattingen in Westerwolde logeerde hij op diverse plaatsen, o.a. bij de Boer (waarschijnlijk in Blijham). Ook kreeg hij vaak onderdak in de borg te Wedde.

Hij was voorzitter van de schattingscommissie, zijn medeleden bestonden uit wisselende personen, o.a. H.P. Waalkens, burgemeester van Wedde, B. Reinders, landbouwer te Beerta, Hommo ten Have, fabrikant en landbouwer te Scheemda en R. Dojes, landbouwer te Meeden.

In 1904 kochten enige landbouwers het Landgut "Kloster Dünebroek" te Wymeer (Dld). J.L. Veeman werd benoemd tot "Geschäftsführer". Tot zijn dood vervulde hij deze functie. Hij moest dit bedrijf voor een groot gedeelte nog ontginnen en bouwde vele schuren en bijschuren. Het werd onder zijn leiding een bloeiend bedrijf dat in Duitsland tot voorbeeld diende en zijn proefvelden werden internationaal bezocht. De omliggende bedrijven waren minder enthousiast, de verlaging van de waterstand zou volgens hun tot een muizenplaag leiden.

Op 7 maart 1906 benoemde H.M. Koningin Wilhelmina hem tot correspondent van de Directie van de Landbouw van het ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel.

In 1909 trouwde Jan Lammert Veeman in Bellingwoldle met Truida Johanna Oterdoom. Tot 1916 woonden ze in het vooreinde van de boerderij van Hendrik Addens, mede-eigenaar van het Kloostergut Dünebroek. In 1916 liet het echtpaar een villa bouwen te Bellingwolde. Uit het huwelijk werden de dochters Albertine en Elke geboren.

Zijn werkzaamheden werden verdeeld over verschillende functies: 's morgens was hij aanwezig op de boerderij, 's middags was hij schatter voor de Inspecteur van Belastingen, Brandverzekeringen en voor Particulieren. Bovendien werd hij in 1922 door Koningin

Wilhelmina benoemd tot lid van de Voogdijraad in Winschoten, uit zijn adviezen die hij aan de Voogdijraad gaf, blijkt duidelijk zijn sociale bewogenheid.

Als Vrijzinnig Hervormde nam hij deel aan het kerkelijke leven in Bellingwolde, vanuit deze kerk nam hij deel aan de armenzorg.

Hij bleef doorgaan met al deze werkzaamheden, ook toen zijn lichaam door een ernstige ziekte het af liet weten. Enkele dagen nadat hij was opgenomen in een ziekenhuis in Groningen overleed hij op 19 juli 1933. Onder enorme belangstelling werd hij te Bellingwolde begraven. Hij was integer, vriendelijk, behulpzaam en gezien in alle lagen van de bevolking.

Tweede deel familiechroniek Haselhoff

(in voorbereiding)

ingezonden brief

Ook uw hulp gevraagd.

Geachte leden van Westerwolde,

In 1992 kwam de familiechroniek Haselhoff uit. Een uitgave die mede mogelijk werd door de inspanningen van de Stichting Haselhoff, maar ook door de inbreng van vele familieleden en geïnteresseerden in de familie Haselhoff (en de vele naamsvarianten, zoals Hazelhoff). Zo konden we destijds gebruik maken van onder meer informatie die we kregen van de heer Schrage, de heer Wegman en mevrouw Hiskes (vanuit onder meer het archief). Dus wat dat betreft was de verbinding met de vereniging van Westerwolde direct al aanwezig.

Inmiddels wil de Stichting Haselhoff graag een tweede deel het licht laten zien. Daarin zullen de resultaten van het onderzoek van de laatste jaren, maar ook de aanvullingen die in de loop der jaren naar voren zijn gekomen, worden opgenomen. Immers waar gewerkt wordt vallen soms enige spaanders en dus dienen ook sommige onderdelen uit Kroniek 1 anders beschreven (vaak na aanvullend archiefonderzoek) te worden.

Maar ook nu willen wij als schrijvers (Albert en Jan Hazelhoff) en redactieteam, graag gebruik maken van uw opmerkingen. Dus, schrijf of mail ons uw aanvullingen, storende fouten, nieuwe gegevens!

Mocht u beschikken over oude Haselhoff/Hazelhof(f) akten, brieven, kranten, foto's en andere afbeeldingen ook dan horen we heel graag van u. We kunnen daar dan uit citeren of een afdruk of foto maken.

U kunt ons bellen, e-mailen of schrijven:

A. Hazelhoff

Klynlan 1

8447 DW Heerenveen

tel. 0513 621945

e-mail ahazelhoff@cjb.minjust.nl

We horen graag van u!

Genealogie Apotheker

door: Petronella J.C. Elema

Voor iemand die in dat gedeelte van de provincie geboren is - in mijn geval was dat in Garsthuizen - is het een vanzelfsprekendheid: Apothekers komen van Loppersum en grossieren in groente en fruit. Dat de fruitkraam op het Hereplein in Groningen de naam droeg van "De gezonde Apotheek" was in kinderogen dan ook niet meer dan logisch! Pas veel later begon ik me af te vragen hoe de familie aan die benaming gekomen was. Zoveel apotheken waren er ten tijde van Napoleon nu ook weer niet, en zéker niet ten plattelande.

Ik sloeg de burgerlijke stand er dus maar eens op na. Dat er in Groningen slechts één familie van deze naam bestond maakte het onderzoek een stuk gemakkelijker. Maar de beide premissen waarvan ik uitging bleken absoluut niet te kloppen: Apothekers wonen pas sinds het einde van de vorige eeuw in Loppersum, in de persoon van twee broers. Harm was slager; Frans begon als dagloner, werd al snel vrachtrijder/bode, en zijn tak zal vanuit het transport in de groenten zijn gegaan. De voorafgaande generaties zetelden in Nieuw Scheemda en Nieuwolda, maar de naamgever van deze tak was een schipper die rond 1800 zijn thuisbasis in Nieuwe Pekela had: hij werd al in 1786 en 1788 met de toenaam Apothecar in het doopboek aldaar vermeld. Wat niet eens zo verwonderlijk was: dat doopboek vermeldt een opvallend groot aantal vaders met de naam Harm Jans, zodat enige onderscheiding wel wenselijk was.

In een latere fase bleek mij uit een mededeling van de heer J.H. Boon te Zuidhorn dat de naam in de familie al veel langer voorkwam, afgewisseld met de naam Pothuis; sommigen komen met beide namen voor. Zoals duidelijk zal zijn, ben ik hem voor aanvullende gegevens grote dank verschuldigd. Althans in deze tak is het Apotheker gebleven, ook na 1811: de schipper in kwestie stierf in 1823, aldus geheten. Van zijn acht kinderen vond ik slechts twee dochters als Apot(h)eker terug, Grietje (haar zoon uit een kortdurend huwelijk is de stamvader van alle latere Apothekers) en Jantje.

Recentelijk is de naam in de publieke belangstelling gekomen doordat een nazaat uit de Lopster tak het tot minister van Landbouw heeft gebracht. (Op het moment dat de genealogie klaar was, was hij ook alweer demissionair.) Hoewel ik hem benaderde om nadere gegevens omtrent zijn tak, hoorde ik er nooit meer iets over. Ook andere pogingen om recentere gegevens van de familie te verkrijgen leverden, om verschillende redenen, weinig of niets op. Daarom reiken de hier verstrekte gegevens niet verder dan het begin van de twintigste eeuw.

- I. **Jan Pieters**, bij zijn huwelijk afkomstig van Veendam, tr. Nieuwe Pekela 6-8-1738
Albertje Harms, ged. Nieuwe Pekela 15-6-1718, dr. van *Harm Bartels* en *Jantje Freriks*.
Uit dit huwelijk:
1. **Grietje Jans**, ged. Nieuwe Pekela 27-6-1739, jong overl.
 2. **Harm Jans**, ged. Nieuwe Pekela 4-9-1740, jong overl.
 3. **Roelof Jans Pothuis**, ged. Nieuwe Pekela 9-3-1742, overl. tussen 18-3-1801 en 7-10-1813, tr. Nieuwe Pekela 3-6-1770 **Fokje Gerrits**, overl. tussen 18-3-1801 en 7-10-1813.
Hieruit nakomelingen Pothuis.
 4. **Grietje Jans**, ged. Nieuwe Pekela 19-3-1744, tr. Nieuwe Pekela 7-6-1778 **Klaas Hindriks Oldenburger**, ged. Nieuwe Pekela 14-2-1745, overl. Nieuwe Pekela

- 13-12-1821, zn. van *Hindrik Hindriks Oldenburger* en *Jantje Jans*; hij hertr. Nieuwe Pekela 19-11-1809 *Jantje Pieters*.
5. **Harm Jans**, ged. Nieuwe Pekela 13-2-1746, volgt II.
 6. **Pieter Jans**, ged. Nieuwe Pekela 16-6-1748, tr. Oude Pekela 14-1-1780 **Lijsabet Hindriks Hoog in de Wind**, dr. van *Hindrik Jans Hoog in de Wind(t)* en *Elske Geerts de Goede*.
Huwelijkse voorwaarden: VI D, 14-1-1780.
 7. **Jantje Jans**, ged. Nieuwe Pekela 24-5-1750, tr. Nieuwe Pekela 15-3-1771 **Egbert Alberts**, ged. Nieuwe Pekela 5-3-1746, zn. van *Albert Jans* en *Lubbegijn Egberts*.
 8. **Kornelius Jans Pothuis**, ged. Nieuwe Pekela 15-7-1753, tr., otr. Nieuwe Pekela 27-8-1786 **Engeltje (of Engelina) Arents**, van Groningen; zij was eerder gehuwd (Leens 6-9-1772) met *Wolther Thijssen*, uit Leens.
 9. **Reyna Jans**, geb./ged. Nieuwe Pekela 18-5/25-5-1758.
 10. **Annegyn Jans**, ged. Nieuwe Pekela 15-6-1760.

II. **Harm Jans** [vanaf 1786: Apothecar], ged. Nieuwe Pekela 13-2-1746, schipper wonende aan boord, overl. Oudezijl, gem. Nieuweschans (in zijn schip geheten De Vrouw Martha, nalatende vrouw en vijf meerderjarige kinderen, oud 76 jr.) 18-1-1823, tr. 1. Nieuwe Pekela 10-1-1768 **Hindrikjen Derks**, begr. Nieuwe Pekela (als "de vrou van Harm Jans Apticker" 13-4-1798, tr. 2. Nieuwe Pekela 28-2-1799 **Liebe Jans**, ged. Nieuwe Pekela 27-5-1758, overl. na 1822 (niet gevonden), dr. van *Jan Harms (Tijken)* en *Rixte Boelens*; zij was eerder gehuwd, otr. Veendam 15-10-1775, met *Hindrik Geerts*.
Het overlijden van Hindrikje Derks blijkt uit de Diaconierekeningen (Ned. Herv. Gemeente Nieuwe Pekela, inv. no. 14).

Uit het eerste huwelijk:

1. **Albertje Harms**, geb./ged. Nieuwe Pekela 22-8/27-8-1769.
2. **Annegyn Harms**, geb./ged. Nieuwe Pekela 23-9/4-10-1772.
3. **Grietje Harms**, geb./ged. Nieuwe Pekela 14-8/27-8-1775, volgt III.
4. **Derk Harms**, geb./ged. Nieuwe Pekela 11-11/16-11-1777, op zee verdronken (omstreeks 1810), tr. Nieuwe Pekela 25-1-1801 **Afijn Egberts de Grooth**, geb./ged. Nieuwe Pekela 11-12/15-12-1776, kramersche, overl. Nieuwe Pekela 9-9-1816, dr. van *Egbert Derks* en *Marchijn Harms*.
Het overlijden wordt vermeld in de huwelijkse bijlagen van de zoon Derk Derks Pothuis, 18-1-1839: hij was toen voor ongeveer 28 jaar op eene zeereis van Engeland naar de Oostzee met zijn schip en al het scheepsvolk verongelukt.
Uit dit huwelijk:
 - a. Egbert Derks, geb./ged. Nieuwe Pekela 1-11/8-11-1801.
 - b. Harm Derks Pothuis, geb./ged. Nieuwe Pekela 14-9/16-9-1804, overl. 1-4-1812.
 - c. Hindrik Derks Groot, geb./ged. Nieuwe Pekela (met die naam) 9-4/12-4-1807.
 - d. Derk Derks Pothuis, geb./ged. Nieuwe Pekela 16-4/23-4-1809.
5. **Jantje Harms**, geb./ged. Nieuwe Pekela 22-1/30-1-1780, jong overl.
6. **Harmke Harms**, geb./ged. Nieuwe Pekela 10-5/18-5-1783.
7. **Jantje Harms Apothecar**, geb./ged. Nieuwe Pekela 14-1/22-1-1786, 'boerendienstmaagd', overl. Scheemda (oud 64 jr.) 19-5-1850, tr. Nieuwolda 24-6-1813 **Okko Jans Timmer**, geb./ged. Nieuw Scheemda 12-8/22-8-1784, boerenknecht te Nieuwolda (1813), timmerman te Nieuw Scheemda (1855), overl. Nieuw Scheemda 10-10-1855, zn. van *Jan Fokkes Timmer* en *Derkkje Okkes*.
8. **Geeszyn Harms Pothuis** (gedoopt als Apothecar), geb./ged. Nieuwe Pekela 13-1/3-2-1788, overl. na 1-7-1839, tr. Nieuwe Pekela 26-2-1814 **Roelf Roelfs Meijer**, geb./ged. Nieuwe Pekela 4-3/8-3-1795, boerenknecht (1814), overl. Nieuwe Pekela (huis no. 493) 17-12-1836, zn. van *Roelf Hindriks* en *Klaasjen Jans (Siepel)*.

Bij haar huwelijk werd Geesje geassisteerd door haar vader Harm Jans Pothuis, praamschipper, en "desselfs tegenwoordige ehevrouw Elizabeth Jans".

Uit dit huwelijk (o.a.):

- a. Harm Apoteeker (bij zijn huwelijk Harm Roelfs Meijer) geb. Nieuwe Pekela (Huis no. 459) 7-9-1814, boerenknecht (1833), praamschipper (1839), tr. Oude Pekela 1-7-1839 Fennechien Jans Stavast, geb./ged. Oude Pekela 30-12-1810/13-1-1811, dienstmeid (1839), dr. van Jan Pieters Stavast, scheepstimmerman, en Hillegijn Lammerts.

III. **Grietje Harms**, geb./ged. Nieuwe Pekela 14-8/27-8-1775, tr. Nieuwolda 25-5-1802 **Jacob Pieters**, van Scheemda, begr. Nieuwolda 5-6-1805.

Uit dit huwelijk:

1. **Harm Jacobs**, geb./ged. Nieuwolda 4-1/22-1-1803, jong overl.
2. **Harm Jacobs**, geb./ged. Nieuwolda 14-4/22-4-1804, volgt IV.

IV. **Harm Jacobs** [later: Apotheker], geb./ged. Nieuwolda 14-4/22-4-1804, boerenknecht, arbeider, overl. Nieuw Scheemda 11-12-1845, tr. Scheemda 6-3-1829 **Engeltje Jans Prak**, geb./ged. Winschoten 14-6/23-6-1805, overl. Nieuw Scheemda 14-11-1867, dr. van *Jan Hindriks Prak*, dagloner (overl. Winschoten 28-4-1817) en *Sieke Freerks*.

Uit dit huwelijk:

1. **Jacob Harms**, geb. Winschoten 5-4-1827 (als zn. van Engeltje Jans Prak, "vader onbekend"), overl. Nieuw Scheemda (als Apotheker, huis no. 24, oud 5 mnd.) 4-9-1827.
2. **Jacob Harms Apoteker**, geb. Nieuw Scheemda (huis no. 26) 18-9-1829, overl. Scheemda (oud 8 jr.) 2-1-1838.
3. **Jan Apoteker**, geb. Nieuw Scheemda (huis no. 20) 12-1-1834, volgt Va.
4. **Ocko Harms Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda (huis no. 20) 6-4-1837, tweeling, volgt Vb.
5. **Hindrik Harms Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 6-4-1837, tweeling, volgt Vc.
6. **Jacob Harms Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 18-1-1842, volgt Vd.

Va. **Jan Apoteker** [later: Apotheker], geb. Nieuw Scheemda 12-1-1834, boerenknecht, overl. Nieuw Scheemda 25-11-1876, tr. Bierum 15-8-1861 **Lutgert Reerds** [later: Reers], geb. Holwierde 5-9-1838, dr. van *Klaas Jans Reerds* en *Geertje Jans Dijkema*.

Uit dit huwelijk:

1. **Trijntje Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 16-9-1861, tr. Nieuwolda 21-5-1885 **Harm Drenth**, geb. Nieuw Scheemda 20-11-1860, zn. van *Iektje Drenth*.
2. **Engeltje Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 13-1-1863, tr. Slochteren 23-5-1896 **Jan Woltman**, geb. Groningen 25-1-1869, matroos (1888), houtdraaijer te Amsterdam (1896), zn. van *Tjabe Woltman* en *Aaltje Schepel*.
Zij kwam op 17-5-1884 naar Groningen om dienstbode te worden bij de fabrikant Waalko Jan Roelfsema in de Poelestraat; op 8-11-1889 verhuisde ze naar Amsterdam, waar ze mogelijk haar echtgenoot ontmoet heeft; ook hij woonde in Amsterdam.
3. **Jan Stoffer**, geb. Nieuw Scheemda 12-1-1866, overl. Nieuw Scheemda (oud 6 jr., op dezelfde dag als zijn jongere zusje) 17-11-1872.
4. **Geertje**, geb. Nieuw Scheemda 22-1-1869, overl. Nieuw Scheemda (oud 3 jr., tegelijk met een ouder broertje) 17-11-1872.
5. **Levenloze zoon**, geb. Nieuw Scheemda 26-3-1870.
6. **Jan Stoffer**, geb. Nieuw Scheemda 25-1-1873, overl. ald. (oud 2 jr.) 17-11-1875.

7. **Geertje Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 8-4-1874, tr. Slochteren 15-9-1894
Geert Jager, geb. Siddeburen 24-4-1872, dienstknecht te Appingedam (1891), dienstknecht te Siddeburen (1894), zn. van *Jakob Jager* en *Johanna Fledderman*.
 8. **Klaassien Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 24-10-1875, dienstmeid, tr. Slochteren 16-5-1896
Kornelis Mulder, geb. Siddeburen 10-9-1871, landbouwer (1890), zonder beroep (1896), zn. van *Gerrit Mulder*, landbouwer, en *Diewerke Bos*.
 9. **Jantina**, geb. Nieuw Scheemda 22-2-1877 (postuum), overl. ald. (oud 14 dg.) 22-7-3-1877. Haar geboorte werd aangegeven door Hinderika Buiskool, oud 38 jr. en zonder beroep woonachtig te Nieuwolda; kennelijk is voor de bevalling de schoonzuster overgekomen!
- Vb. **Ocko Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 6-4-1837, arbeider, overl. Woldendorp (gem. Termunten, oud 29 jr.) 3-11-1866, tr. Nieuwolda 23-1-1864 **Hinderika Buiskool**, geb. Scheemda 17-3-1838, dr. van *Hindrik Fiebes Buiskool* en *Maria Jans Holthuis*.
Uit dit huwelijk:
1. **Maria Apotheker**, geb. Nieuwolda 6-4-1864, tr. Termunten 20-9-1886 **Jan Jager**, geb. Woldendorp 31-12-1864, boerenknecht te Termunten (1884), arbeider (1886), zn. van *Pieter Jans Jager* en *Maria Jans Smit*.
 2. **Fiebo**, geb. Woldendorp (gem. Termunten) 5-4-1866, overl. Nieuwolda (oud 1 jr.) 11-4-1867.
- Vc. **Hindrik Harms Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 6-4-1837, boerenknecht, arbeider, dagloner, tr. Nieuwolda 23-5-1863 **Geertje Drenth**, geb. Nieuw Scheemda 9-10-1839, dienstmeid, dr. van *Frans Alberts Drenth* (overl. Nieuwolda 19-3-1852) en *Jantje Pieters Boltje*.
Uit dit huwelijk:
1. **Harm**, geb. Nieuw Scheemda 19-10-1863, volgt VIa.
 2. **Frans**, geb. Woldendorp (gem. Termunten) 16-9, overl. ald. 19-9-1865.
 3. **Frans**, geb. Nieuwolda 10-3, overl. ald. 27-3-1870 (tweeling).
 4. **Jan**, geb. Nieuwolda 10-3, overl. ald. 22-3-1870 (tweeling).
 5. **Frans**, geb. Nieuwolda 8-12-1871, volgt VIb.
 6. **Jantje**, geb. Nieuwolda 19-9-1873.
 7. **Engeltje Apotheker**, geb. Nieuwolda 14-5-1875, tr. Nieuwolda 13-2-1902 **Pieter Kugel**, geb. Oterdum 7-5-1875, schoenmaker te Siddeburen, zn. van *Reint Kugel*, arbeider, en *Martje Bijmholt*.
 8. **Jan Apotheker**, geb. Nieuwolda 29-4-1877, volgt VIc.
 9. **Pieter**, geb. Nieuwolda 3-2-1880.
- Vd. **Jacob Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 18-1-1842, schipper (1873, 1875), arbeider, tr. Nieuwolda 28-5-1870 **Hinderika Buiskool**, geb. Nieuwolda 17-3-1838, dr. van *Hindrik Fiebes Buiskool* en *Maria Jans Holthuis*.
Hij kreeg toestemming tot een huwelijk met zijn schoonzuster van de koning op 25-4-1870.
Uit dit huwelijk:
1. **Engeltje**, geb. Nieuwolda 2-3-1871, overl. ald. (oud 17 mnd.) 24-8-1872.
 2. **Engeltje**, geb. Nieuwolda 2-1-1873.
 3. **Harm**, geb. Musselkanaal, gem. Onstwedde (in het schip) 23-7-1875, overl. Nieuwolda (oud 11 mnd.) 19-7-1867.
 4. **Jantje**, geb. Nieuwolda 9-3-1878.
 5. **Harmke**, geb. Nieuwolda 8-8-1879.

- VIa. **Harm Apotheker**, geb. Nieuw Scheemda 19-10-1863, spekslager te Appingedam (1894), slager te Loppersum (daarna), overl. Loppersum (oud 58 jr.) 5-4-1922, tr. Appingedam 17-5-1894 **Elena Broesder**, geb. Nieuwolda 3-11-1866, dr. van *Jakob Broesder*, dagloner, en *Epke Hulzebos*.
Uit dit huwelijk:
1. **Hindrik Apotheker**, geb. Loppersum 10-2-1895, slager, overl. Loppersum (oud 23 jr.) 24-6-1918.
 2. **Jacob**, geb. Loppersum 16-7-1896, slager, overl. Loppersum (oud 18 jr.) 4-3-1915.
 3. **Frans**, geb. Loppersum 3-11-1897, volgt VIIa.
 4. **Epke**, geb. Loppersum 26-8-1901.
mogelijk meer kinderen.
- VIb. **Frans Apotheker**, geb. Nieuwolda 8-12-1871, boerenknecht (1895), dagloner (1895), vrachtrijder of bode (vanaf 1896), tr. Nieuwolda 23-3-1895 **Antje van der Molen**, geb. Nieuw Scheemda 10-12-1873, dr. van *Kobe van der Molen*, arbeider, en *Frouke van der Wijk*.
Uit dit huwelijk (o.a.):
1. **Hindrik Apotheker**, geb. Loppersum 22-5-1895, rijksambtenaar te Nispen, gem. Roosendaal (1921), zn. van Frans Apotheker, vrachtrijder te Loppersum, (1921) en Antje van der Molen, tr. Groningen 23-6-1921 **Trientje Teisman**, geb. Groningen 2-3-1898, zonder beroep te Roosendaal (1921), dr. van *Geert Teisman* en *Jantje Jeltjes*.
 2. **Kobe**, geb. Loppersum 10-6-1896, overl. Groningen (oud 12 jr.) 25-7-1908.
 3. **Harm**, geb. Loppersum 27-1-1898, volgt VIIb.
 4. **Frouwina**, geb. Loppersum 21-1-1900.
 5. **Jan Apotheker**, geb. Loppersum 18-1-1902.
Als bakkersknecht werkte hij van 11-11-1916 tot 5-7-1917 en opnieuw van 1-10-1918 tot 16-7-1920 in de stad Groningen.
 6. **Pieter**, geb. Loppersum ca. 1904, overl. Groningen (oud 18 jr.) 4-3-1923.
Waarschijnlijk waren er nog andere kinderen, waaronder:
 - **Kobe**, geb. Loppersum ca. oktober 1908, overl. Loppersum (oud 4 mnd) 1-3-1909.
- VIc. **Jan Apotheker**, geb. Nieuwolda 29-4-1877, boerenknecht, tr. Midwolda 14-7-1899 **Hilke Klungel**, geb. Midwolda 24-10-1873, dr. van *Jan Klungel* en *Aafien Meijer*.
Uit dit huwelijk (o.a.):
1. **Hindrik Apotheker**, geb. Midwolda 9-1-1900, volgt VIIc.
 2. **Willem**, geb. Midwolda 20-12, overl. ald. 23-12-1900 (tweeling).
 3. **Jan**, geb. Midwolda 20-12, overl. ald. 24-12-1900 (tweeling).
- Onder de latere kinderen o.a.:
- **Geertje Apotheker, geb. Midwolda 11-2-1906.**
Zij kwam op 19-5-1926 uit Midwolda in Groningen aan en werd daar dienstbode. Op 30-12-1932 verhuisde ze naar Haren, op 15-11-1935 werd zij weer in de stad ingeschreven en tenslotte ging ze op 10-2-1936 terug naar Midwolda.
 - **Jan**, geb. Midwolda ca. dec. 1909, overl. ald. (oud 4 mnd.) 10-4-1910.
- VIIa. **Frans Apotheker**, geb. Loppersum 3-11-1897, koopman, voerman, opperman, tr. Woldendorp 18-5-1923 **Luikje Hakkoer**, geb. Wagenborgen (gem. Termunten) 23-5-1899, dr. van *Harm Hakkoer*, schoenmaker, en *Luikje Wijkenga*.
Uit dit huwelijk:
1. **Elena**, geb. Loppersum 23-2-1924.
 2. **Harm**, geb. Loppersum 10-10-1925.

3. **Luikje**, geb. Loppersum 19-12-1926.
4. **Epke**, geb. Groningen 25-5-1928.
5. **Trijntje Harmanna**, geb. Groningen 4-10-1930 (tweeling), overl. ald. 21-11-1930.
6. **Lucretia Berendina**, geb. Groningen 4-10-1930 (tweeling).
7. **Hendrik Jakob**, geb. Groningen 6-1-1938.

VIIb. **Harm Apotheker**, geb. Loppersum 27-1-1898, chauffeur (1922), tr. Loppersum 4-5-1922
Geessien Bos, geb. Oosterwijdwerd ('t Zandt) 7-1-1900, dienstmeid te Wirdum, dr. van *Jochum Bos*, dagloner, en *Klaassien Hekema*.

Uit dit huwelijk:

1. **Frans Apotheker**.
2. **Johan Apotheker**.
3. **Hendrik Apotheker**, geb. Loppersum 12-5-1928.
4. **Klaas Apotheker**.

VIIc. **Hindrik Apotheker**, geb. Midwolda 9-1-1900, magazijnbediende, tr. Marum 14-5-1926
Geessien Hoven.

Uit dit huwelijk:

1. **Hilke**, geb. Groningen 23-2-1927.
2. **Nieklaas**, geb. Groningen 5-10-1928.
3. **Jan**, geb. Groningen 30-10-1931.
4. **Etje**, geb. Groningen 23-10-1936.

Tijdschriften en Jaarboeken.

Tijdschriften en boeken kunnen alleen worden ingezien.

In geen geval worden tijdschriften of boeken uitgeleend.

Het archief van de Vereniging is geplaatst in het Streekhistorisch Centrum te Stadskanaal (naast de watertoren). Inlichtingen SHC Stadskanaal: B. Roossien. Telefoon: 0599-612649.
 Overige inlichtingen bij het secretariaat van de vereniging, Pia Scheper Tel. 0591-618043.

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.

Jaargang 54-nr 1, januari 1999.

Hans Bauer	Alsnog een oudere generatie Bauer gevonden.
W.J. Spies	Lijst van geconfineerde personen te Utrecht (1682-1702).
R.F. Vulsmas	Kwartierstaat Jan Zeegers, grossier in textiel, olympisch atleet hardloper.
Drs. L.M. van der Hoeven	De oudste generaties van een geslacht Vroege.
J.S. Wolf	Een "onegt" kind een Godsgave?
P.J.C. Elema	Dunnebie ook Dun (Beemster). vervolg GN 53 (1998), pag. 505.

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.

Jaargang 54-nr 2, februari 1999.

J.H. Wigger	Ellen van Lange, olympisch kampioene 800 m 1992 in Barcelona. Kwartierstaat.
Drs. A.H.M. Vredenburg	Het archief van de geweerwinkel te Delft.

T.J. de Koning De ouders van de Zuilense pannenbakker Cornelis Jacobsz. genaemt Coninck
mogelijk geïdentificeerd.
Lex Slager Bartholomeus van Haverije.

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.

Jaargang 54-nr 3, maart 1999.

G. van der Veer Zwerftocht van een Duitse bijbel uit 1729 door Nederland.
Drs. C. de Graaf Kwartierstaat Catharina Angenieta Groeneveld, met 111 jaar de oudste inwoner
van Nederland.
G.E. Brederode, Genealogie Van Holten
A.J. Stasse, K.A. Reuvers

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.

Jaargang 54-nr 4/5, april/mei 1999. "Naarden-nummer".

Dirk Dekema e.a. Burgemeesters van Naarden vanaf 1817.
Dirk Dekema Stad en Lande gaat uitkeren. De goudkoort van de Erfgooiers.
A.J. Stasse e.a. Kwartierstaat Francois Heshuysen (1740-1763). Burgemeester Naarden.
P.J.K. van Werkhoven Fragmentgenealogie Hagen in Kortenhoef.
R.F. Vulsmas De Cattenhagestraat. Het Burgerweeshuis, verenigingsgebouw van de NGV.
P.J.M. Wuisman Gesneuvelde en gewonde militairen uit het Gooi, in de eerste helft 19e eeuw.
Ing. H.J.Th. van der Voort Hilversumse boedelinventarissen uit de tweede helft van de 18e eeuw.
Rutger Loenen Rakkers voor rechter. Criminele processen in Loosdrecht in de 18e eeuw.
H.L. Stasse e.a. Kwartierstaat Mr. Hendrik Nagtglas (1753-1797), schout van Naarden.
G.J. Bothof Naarden opnieuw bezocht.
Een overzicht van de verschillende diensten van de NGV.
Mr. A. van Mazijk Het burgerweeshuis in Naarden.
H. van der Voort Een bijzondere huwelijksketen te Blaricum.

STAD EN LANDE. CULTUUR-HISTORISCH TIJDSCHRIFT VOOR GRONINGEN

Jaargang 8, nummer 1, 1e kwartaal 1999.

Jakob Loer Een Italiaan in Aduard. Over Emmanuel van Cremona, overl. 1298.
Frans Westra Historische Kartografie van Groningen.
Wicher Kerkmeijer Vissnik of vrachtschip?
Nina van den Broek Tapperijen te Aduarderzijl omstreeks 1880.

Genealogie, kwartaalblad van het Centraal Bureau voor Genealogie.

jaargang 5, nummer 1, maart 1999.

Nico Plomp De hardleerse heraut. Over de meest becritiseerde leverancier van
genealogisch en heraldisch materiaal. Een waarschuwing.
Nico Plomp Familiealbum. Thema boekenweek heeft raakvlakken met genealogie.

Duvekoater, Tijdschrift voor regionale historie.

Uitgave van de Historische Vereniging Gemeente Scheemda, nr 23 - maart 1999.

Jan J. Groenbroek Scheemder duvekoaters. (krentebollen met driehoek erop)
Jan P. Koers Meester Zelling maakte zelf lesboekjes. Over Eildert Jans Zelling 1797-1861.
Jan J. Groenbroek Scheemder volksfeesten 1903-1919.
Jan P. Koers Drie generaties "vleeschhouwers" Van der Hak.
Jan P. Koers Lengtematen op toren- en kerkmuren.

Huppeldepup, afdelingsorgaan NGV afd. Groningen en Nrd Drenthe.

6e jaargang, nr 2, mei 1999.

Tjaard Glas Problemen met enkele leden van de familie Glas.
Antonia Veldhuis en Onbekende bron. Strengere en secuurdere bewaring nodig. Over geesteszieken.
Henk Hartog
Henk Hartog Lijst van krankzinnigen in het Anthony Gasthuis (1702-1811).
Tonko Ufkes Verslag lezing: Archieven in Gdansk (Danzig):
Op zoek naar Nederlanders rond de Oostzee.

W.G. Doornbos De redders van de Martinitoren (bliksembrand en blussers).
Frans Sluiman Dertig kinderen.
J. Meinema In memoriam Dr. W.J. Formsma.

Threant, van de NGV Drenthe, 10e jaargang nr. 1, 1999.

Ria Klooster Geschiedenis van Assen.
P. Kleine Kwartierstaat Pieter Kleine.

Threant, van de NGV Drenthe, 10e jaargang nr. 2, 1999.

Ria Klooster Geschiedenis van Odoorn en Exloo.
H. Zomer Kwartierstaat Johanna Hermine Zomer, geboren Eindhoven 1966.
R.H.C. van Maanen Jeneverbranderijen in Drenthe in 1818.

Quellen und Forschungen zur Ostfriesischen Familien- und Wappenkunde.

Heft 1 1999 48. Jahrgang.

Hermann Fischer Die Familie van Lingen in der Krummhörn.
Ruth Boyken Goldenes Kalifornien. (Namen van goudzoekers op gevonden grafstenen)
Theodor Fr. van Loh Menne van Loh's Einwanderung in die USA. (MvL geboren 1844 in Neermoor)
H. Bruns & H. Fischer Die Herrlichkeit Petkum (Register uit 1719).
Hans W. Homan Free Die Nachkommen von Johan Dorgelo in Völlen.
Erhard Schulte Das Paszbuch von Leer, Teil II (Register uitgegeven passen 1830/1833).

Emsländische und Bentheimer Familienforschung.

Heft 48, Band 10, Januar 1999.

Dieter Veldtrup Quellen für Familienforscher der Emsländischen Landschaft im
Archiv von Haus Marc bei Tecklenburg.
Jan Ringena Die Pastoren der evang.-reform. Gemeinde Veldhausen seit der Reformation.
B. Krabbe und J. Ringena Ahnenliste Hindrik Rühle in Costers, Nordhorn und Gronau/Westf.
Werner Lieske Index 1997. Inhalts- und Stichwortverzeichnis, Personen- und Ortsindex.

Aanvullingen en correcties

Aanvulling op het artikel over de familie Stroeding uit het vorige nummer:

- V. **Hinderk Stroeding**, landbouwer, geboren 28.5.1873 te Ellersinghuizen, wonende aldaar, overleden 17.12.1952, begraven te Veele, zoon van *Hinderk Stroeding* en *Aaltje Wolfs*. Hij is getrouwd 8.12.1906 te Vlagtwedde (1) met **Albertje Schuring**, geboren 19.1.1885 te Laude, overleden 7.12.1923 te Leijnsin (Zwitserland), begraven te Veele, dochter van *Wubbe Schuring* en *Geertje Meendering*.
Uit dit huwelijk:
1 **Hindrik Stroeding**, geboren 9.1.1908 te Ellersinghuizen, volgt onder VI.
2 **Levenloos geboren zoon**, geboren 21.9.1909.
Hij is getrouwd 11.10.1927 te Vlagtwedde (2) met **Hebeltje Klok**, geboren 10.11.1884 te Emmen.
Uit dit huwelijk:
3 **Alberte Alke Stroeding**, geboren 26.10.1928 te Groningen.
Zij is getrouwd 4.4.1950 te Emmen met **J.G. Witvoet**.

Inhoud:

G. Luth	Gesneuvelde militairen 1813 & 1814	59
J. de Boo	Heraldiek (met aanvullingen van B.G. Schuring)	62
J. Potze	Genealogie Wijnholds (II)	67
W. Uil	Woar bist doe aine van? Kwartierstaat van Wubbo Uil.....	72
F.A. Bergman	Ter Apel in de loop der tijden (deel 3).....	74
Theo Hofman	Resultaten van de enquête/inventarisatie	78
Jan Johan Kuiper	Wierwille / Weerwil.....	79
Theo Hofman	Verslag Ahnenbörse Nordhorn	82
J. Potze	Tijdschriften en Jaarboeken.	83

Gesneuvelde militairen 1813 & 1814

door: G. Luth (Heiloo)

In het Gemeentelijk Archief in Amsterdam bevindt zich het archief van het FONDS 1815¹. In de daarbij behorende registers nr. 752 - 757 staan de namen van de "nageblevenen der gesneuvelden van Waterloo 1815 - 1883". De nabestaanden kregen een uitkering. In de registers komen ook veel namen voor van Groningers, die betrokken zijn geweest bij de vergeten "Blokkade van Delfzijl" van november 1813 tot voorjaar 1814.

In de registers worden 614 militairen genoemd. Hier volgen de namen van hen die uit Westerwolde en omstreken kwamen:

nr 233: Sjoert Engels BEISHUIZEN

Geb. 27-09-1787 Vriescheloo, ovl. 13-05-1814, 26 jaar. Ongehuwd.

Fuselier: Landstorm, sedert 04-05-1814 In de blokkade van Delfzijl ziek geworden en aan de gevolgen overleden.

Voorheen dienstknecht.

Voordragt²: per 18-06-1815: f 30 6 - per jaar

Zoon van: E.H.Beishuizen, geb. 24-06-1752 Vriescheloo, landbouwer, en Trientje Harms. Betaald t/m 2° helft 1816.

nr 297: Harm Gerrits BRINK

Geb. 1780 Oude Schans, ovl. 16-05-1814, 24 jaar. Gehuwd.

2° Komp. Landstorm Korporaal sedert 1813.

Ten gevolge van uitgestane ongemakken voor Delfzijl overleden.

Voordragt: f 33 6 - per jaar ingaande 18-06-1815

Geh. 02-02-1804 met Hilke Hendriks, geb. 12-03-1780 Midwolda.

Geen kinderen

Maar: de overledene een kind (onecht?) hebbende nagelaten hetwelk onlangs is overleden, wordt voor hetzelfde het kindergeld tot het overlijden toegestaan f 20

Weduwe hertrouwde. Toelage stopte 30-06-1824

nr 305: Hiltje Melcherts BRINKMAN

Geb. 19-05-1793 Scheemda, ovl. 07-03-1814, 20 jaar. Ongehuwd.

Fuselier: Landstorm sedert 18-02-1814

Voor Delfzijl ziek geworden.

Voorheen horlogemakersknecht.

Voordragt: f 30 6 - per 15-06-1815

Moeder Lamke Hindriks, geb. 25-11-1757 Eexta, wed. ovl. juni 1835

nr 385: Pieter BRUINS

Geb. 15-09-1793 Nieuwe Pekela, ovl. 03-03-1814, 21 jaar. Ongehuwd.

Soldaat: Landstorm Overleden aan de gevolgen van doorgestane fatigues in het beleg van Delfzijl.

Voordragt: f 30 6 - per 18-06-1815 voor moeder: F.Klaassen, geb. 23-12-1750 Nieuwe Pekela, ovl. 30-09-1835.

nr 180: Wilke Hindriks VAN HOORN

¹ Particuliere archieven nr.355

² voordracht werd altijd overgenomen

Geb. 09-07-1786 Bourtange, ovl. 25-02-1814, 27 jaar. Ongehuwd Korps Landstorm.
16-02-1814 gekwetst in de blokkade van Delfzijl.
Voorheen molenaarsknecht.
Zoon van Hindrik van Hoorn, overleden, en Antje Cosma, geb. 23-09-1753 Bourtange, ovl.
jul.1826
Voordragt: f 30 6 - per jaar

nr 449: Abel Popko KAMPEN

Geb. 03-04-1774 Winschoten, ovl. 29-01-1814, 39 jaar. Gehuwd.
Fuselier: Korps Blokkade van Delfzijl
Overleden aan de gevolgen van doorgestane fatigues in het beleg van Delfzijl.
Voordragt: f 30 6 - per 18-06-1815 + f 115 kindergeld
Geh. met B.J.van Dellen, geb. 21-06-1778 Noorwolde, ovl. ...-09-1866, daglonersche 7 kinderen:
22-08-1801 Elizabeth
01-08-1803 Geertje
18-08-1805 Jan
12-04-1807 Jannes
11-06-1809 Harmke
04-09-1811 Harm
12-10-1813 Hinderikus

nr 126: Hermannius KAMPERS

Geb. 02-02-1764 Oude Schans, ovl. 09-03-1814, 50 jaar. Gehuwd.
Soldaat: Vrijwilligers, sedert het begin van het beleg
Gekwetst in enen uitval van Coevorden op 12-02-1814
Voordragt: f 30 6 - per 18-06-1815 + f 40 kindergeld
Geh. met A.Heppenaar, geb.11-03-1770 Groningen, baakster 3 kinderen: 2 onder de 18 jaar:
26-06-1803 Ida
16-07-1811 Karellina

nr 211: Geert Jans KIEL

Geb. 21-03-1783 Bellingwolde, ovl. 11-03-1814, 27 jaar. Ongehuwd Fuselier: Korps Landstorm.
24-02-1814 gekwetst in de blokkade van Delfzijl.
Voorheen schoenmaker
Zoon van Jan Engelkes Kiel, ged. 30-04-1747 Loga, dagloner en Trijntje Geerts
Voordragt: f 30 6 - per jaar aan de ouders

nr 23: Jan Engel KRUIZE

Geb/ged. 09-10-1786 Veele onder Vlagtwedde, ovl. 07-05-1815, 28 jaar. Gehuwd
In het Korps Landstorm, gedurende 26 dagen.
Niet gekwetst, maar in den dienst ziek geworden door koude, fatigues en door de koperigheid der
ketels, waarin het eten werd gekookt.
Voorheen arbeider
Geh. met Mecheltje Engels, geb. 13-01-1777 Oude Pekela. Zij hertrouwde in 1824.
Voordragt: f 30 6 - + f 20 kindergeld.
Jan heeft 4 kinderen, waaronder 3 voorkinderen:
Harmke 13 jaar
Engel 11 jaar
Jan 8 jaar
Engel 3 jaar

nr 462: Wessel Harms MIDDEL

Geb. 12-09-1790 Oude Pekela, ovl. 09-05-1814, 23 jaar. Ongehuwd
Kapitein: Landstorm, sedert 1814
Gekwetst in de blokkade van Delfzijl
Voorheen klerk bij een advocaat
Voordragt: f 200 per jaar ingaande 01-01-1822
Moeder: M.R.Boersema, geb. 20-04-1753 Winschoten, ovl. 21-12-1835.

nr 24: Hendrik Everts MULDER

Geb. 28-02-1794 Winschoter Hogebrug, ovl. 20-05-1814, 19 jaar. Ongehuwd
Landstormer sedert 1 week
Niet gekwetst maar zeer ziek geworden en aan de gevolgen overleden
Voorheen boerenknecht of arbeider
Voordragt: f 30 6 - per 18-06-1815
Moeder Albertje Jans, wed. van Evert Hendriks Mulder, geb. 24-05-1759 Blijham, ovl. ...-02-1827
district Winschoten, wed. spinster met 3 kinderen:
Jan 25 jaar
Hilligje 23 ,,
Engeltje 15 ,,

nr 179: Engel Popkes NANNING

Geb. 06-07-1788 Bellingwolde, ovl. 25-02-1814, 25 jaar. Ongehuwd
Fuselier: Korps Landstorm
Gekwetst bij het beleg van Delfzijl op 02-02-1814.
Zoon van Popke J.Nanning, overleden en J.J.Pieters de Vries, geb. te Oudeschans Boerenknecht
Voordragt: f 30 6 - (tot 1829)

nr 317: Harm Roelofs van der SCHEER

Geb. 04-12-1772 Midwolda, ovl. 06-04-1814, 41 jaar. Gehuwd
Soldaat: Landstorm, sedert 8 dagen
Overleden aan de gevolgen van bekomen ongesteldheid in het beleg
Voorheen kleermaker
Voordragt: f 30 6 - per 15-06-1815 + f 90 kindergeld
Geh. met Aaltje Geerts, geb. 28-03-1776 Nieuw Scheemda, ovl. 13-03-1839, arbeidster Kinderen:
23-03-1801 Roelf
02-01-1805 Dietert
12-05-1810 Geerd
09-06-1812 Freerk
11-10-1814 Harm Roelofs (postuum)

nr 303: Johannes Emes SMID

Geb. 29-04-1787 Scheemda, ovl. 11-03-1814, 27 jaar. Ongehuwd
Fuselier: Landstorm sinds 1814
Door uitgestane ongemakken en fatigues in het beleg van Delfzijl ziek geworden en aan de
gevolgen overleden
Voorheen smidsknecht
Voordragt: f 30 6 - per 15-06-1815
Moeder Sara Joosten Jaostine?, geb. 09-08-1750 Oostwolde ?, ovl.13-09-1833 (district
Winschoten)
Zij had 4 meerderjarige kinderen

nr 422: Frank MEIJER

Geb. 24-07-1791 Rosenwinkel, ovl. Slag van Waterloo. Ongehuwd

Fuselier: 1e Comp. Artillerie Strein

Gekwetst in de slag bij Waterloo, gestorven op de slagveld

Een handelsman

Voordragt voor zijn ouders f 30 6 - + f 4 Waterloo gift

Zoon van M.F.Meijer, geb. 1751 Klijn Nijst, oliebakker, ovl. 31-05-1831 en Ja. Godschalk

Heraldiek

samenvatting van de inleiding gehouden op de ledenvergadering van 19 juni 1999

door: J.A. de Boo (met aanvulling van B.G. Schuring)

WAT IS EEN FAMILIEWAPEN?

Heraldiek is het historische fenomeen dat mensen, hetzij als individu of als representant van een gemeenschap, en ook wel die gemeenschappen zelf, zich kenbaar maken door middel van visuele kentekens die we wapens plegen te noemen, alsmede de bestudering van dit fenomeen.

Een familiewapen is een *bestendig* en *vererfbaar* embleem van een persoon als representant van zijn familie, dat voldoet aan de regels van de blazoenkunst: het wordt afgebeeld op de *afweerwapens* van de middeleeuwse ridders, het is op een bepaalde manier *gestileerd* en *gekleurd*, en het heeft veelal een *zinnebeeldige betekenis*.

Die regels van de blazoenkunst komen kort samengevat op het volgende neer.

Een wapen is *bestendig* en *vererfbaar* dat wil zeggen dat degene die het wapen voert het kan hebben verkregen van zijn voorgeslacht, dat het gedurende zijn leven vrijwel onveranderd blijft en dat hij het op zijn beurt kan overdragen op zijn nageslacht. Vrouwen voeren als regel het wapen van hun vader en kunnen het ook overdragen op hun nageslacht, maar dat komt zelden voor.

Vroegere heraldici hebben te weinig oog gehad voor de sociale aspecten van de heraldiek, voor het feit dat het vrijwel altijd mensen zijn die wapens voerden, om zich te profileren en te situeren binnen groepen en groepen binnen de samenleving. Een familiewapen is een 'abstractum pro concreto'. Het is een persoon die zich door middel van zijn wapen in de samenleving wil manifesteren, als lid van een familie en behorend tot een sociale laag van de gemeenschap. In tegenstelling tot de gangbare mening kan een wapen wel degelijk aan enige verandering onderhevig zijn.

Een wapen onderscheidt zich van het moderne logo door zijn bestendigheid. Het is dus beslist niet zo dat men van tijd tot tijd voor een ander wapen kiest. Wel kunnen er in het wapen gedurende de tijd veranderingen optreden, die echter nooit het wezen van de voorstelling aantasten. Belangrijke gebeurtenissen uit het leven van de wapenvoerder of de afstamming uit een zijlinie van het geslacht kunnen maken dat men kleine veranderingetjes in zijn wapen aanbrengt. De heraldische term daarvoor is dat men zijn wapen "breekt". Voorts beeldt iedere wapentekenaar het wapen uit in zijn eigen tekentant en iedere tijd kent zijn eigen stijl, waardoor de afbeelding is te dateren en de tekenaar te identificeren.

Wapens zijn ontleend aan, en worden afgebeeld op, de *afweerwapens van een middeleeuwse ridder*, te weten een schild met helm en helmkleden, met als minimum het schild. Een zinnebeeldig, gekleurd, gestileerd en bestendig beeldmerk dat niet op een wapenschild staat is dus geen wapen!

Wapens zijn in het tweede kwart van de 12de eeuw, zeg na 1125, in gebruik gekomen. In die tijd brachten ridders bepaalde kentekens op hun wapenrusting aan om elkaar in de hitte van het gevecht op het slag- of toernooiveld gemakkelijk te kunnen herkennen. Maar ook om te imponeren en te pronken. Al vrij snel breidde het gebruik zich in de niet-militaire sfeer uit tot andere klassen in de maatschappij, maar de afbeelding op schild en helm bleef behouden.

Het schild bevat het meest bestendige deel van het wapen; dit deel is namelijk het eerst erfelijk geworden, het traceerde de krijgsman in zijn geslacht. Maar de uitbundige middeleeuwse verbeeldingskracht liet zich niet zo gemakkelijk in dit ene geërfde symbool vastleggen en zocht een uitlaatklep in kentekens op andere delen van de wapenrusting, bij voorbeeld in de plastische voorstelling die bevestigd werd op de helm. Dit helmteken is ook een kenteken, maar het is veel variabelere dan dat op het schild. Het wordt, nu nog, gebruikt om individuen binnen zijn geslacht of takken van de familie van elkaar te onderscheiden. Schild- en helmteken verhouden zich ongeveer tot elkaar als familie- tot doopnaam.

Rond de helm worden de zogenaamde helmkleden afgebeeld. Oorspronkelijk was dit een stuk doek dat de drager van de helm tegen de felle zonnestralen moest beschermen. De randen werden fraai bladvormig ingeschulpt en in het gevecht werd het door zwaardhouwen en lansstoten verder gespleten en gerafeld. Het wordt nu sterk gestileerd afgebeeld, waarbij afwisselend de binnen- en de buitenkant te zien is, gekleurd volgens de voornaamste kleuren van het schild.

Hoewel het wapen dus van ridderlijke oorsprong is, duidt het bezit daarvan niet op adellijke afkomst, integendeel. Toen de heraldiek ontstond was de ridderklasse nog open en werden de leden gerekruteerd uit vrijwel alle standen, die der geestelijken en lijfeigenen uitgezonderd. Toen de ridderklasse naar beneden toe werd afgesloten en in de adelstand werd geïncorporeerd, was het wapengebruik al overgegaan op vrijwel alle standen in de maatschappij. In Nederland is een wapen een burgerlijk symbool bij uitstek.

De voorstelling is *gestileerd*, dat wil zeggen niet afgebeeld naar de natuur maar vereenvoudigd, met overdrijving van enkele karakteristieke kenmerken als klauwen, bek, tong, woest rollende ogen, majestueuze vleugels of imponerende staart, sterk vergrote bladeren en vruchten. Hierdoor wordt de identiteit versterkt en is ze tot op grote afstand en in één oogopslag herkenbaar en niet verwisselbaar. De afbeelding is tweedimensionaal, maar wel aangebracht in lagen: het schild met daarop de stukken, die op hun beurt weer "overladen" kunnen zijn met andere stukken en tenslotte de stukken die "over alles heen" gaan. De contour past zich aan bij de omtrek van het schild, waardoor het schild zoveel mogelijk opgevuld wordt.

Voor de afbeelding, die altijd gekleurd is, wordt maar een beperkt aantal kleuren gebruikt, vier hoofdkleuren rood, blauw, zwart en groen en twee metalen goud en zilver. Ze worden volgens de kleurregel aangebracht: afwisselend licht en helder met dof en donker, of wel metaal op kleur of kleur op metaal.

De figuren hebben tekenwaarde, ze *be-tekenen* iets, men drukt er wat mee uit. Hieraan zijn een tweetal aspecten te onderscheiden, de denotatieve en de connotatieve,

De *denotatieve* betekenis is de aanduidende: dat wapen behoort bij die familie en degene die het voert is dus die en die bepaalde persoon. Het wapen als beeldmerk.

De *connotatieve* betekenis gaat dieper. Het is de aan de voorstelling verbonden gevoelsmatige betekenis, soms vol half verborgen toespelingen die buiten de eigenlijke betekenis omgaan. Het illustreert de persoonlijkheid van de (eerste) wapenvoerder en zijn geslacht en maakt dat hij er zich mee kan identificeren. Het zegt niet zozeer wie, als wat hij is. Het is deze laatste betekenis die maakt dat individuen het wapen vrijwel altijd wat naar zich toebuigen, er een breuk in aanbrenge.

Het is vooral de zinnebeeldige betekenis waar de geïnteresseerde genealoog de meeste belangstelling voor heeft: wat betekent mijn wapen.

De beantwoording van deze vraag is in hoge mate speculatief en daarom laat de wetenschappelijke heraldicus hem liggen, enkele heel duidelijke wapencategorieën daargelaten. Een dictionaire waarin men de betekenis van figuren en kleuren kan opzoeken bestaat niet en een poging om betekenissen te standaardiseren leidt tot verarming. Het is juist het allusieve karakter van een wapen, het spelen met en toespelingen maken op, dat de heraldiek zo boeiend maakt. Regelgeving leidt tot verstarring. Verstrikt als ze zijn in het web van pseudo-regels en -regeltjes, maken de huidige heraldici nauwelijks meer gebruik van de mogelijkheden die de heraldiek biedt om met wapens te spelen. Het vereist dan ook veel ervaring om te weten hoever men kan gaan zonder de bestendigheid uit het oog te verliezen. De heraldiek lijdt aan een skleroseringsproces en de leek zoekt zijn heil in logo's

wapenregistratie

Familiewapens worden in Nederland niet door de overheid, i.c. de Kroon verleend, de adellijke uitgezonderd. *Iedere Nederlander kan een wapen (laten) ontwerpen en mag het openlijk voeren.*

Men kan zijn nieuwe of bestaande wapen laten registreren bij o.a.

- Het Centraal Bureau voor Genealogie, postbus 11755 2502 AT Den Haag. Men krijgt een gekleurde afbeelding en de registratie wordt gepubliceerd in het *Jaarboek* van het Bureau, voorzien van een zwart/wit lijntekening. Kosten: fl. 900.- (fl. 850.- voor Vrienden van de stichting CBG)
- De Nederlandse Genealogen Vereniging, postbus 976, 1000 AZ Amsterdam. Alleen voor leden. De aanvrager krijgt een kopie van de registratie en het wapen wordt gepubliceerd in het periodiek van de afdeling Heraldiek van de NGV, voorzien van een zwart/wit lijntekening. Kosten fl.125. (fl. 100.- voor leden van de Afd. Heraldiek)

toepassingen

Familiewapens worden onder meer toegepast in zegelringen, ex-libris, glas in lood en wanddecoraties in de vorm van een aquarel, keramiek plaquettes etc.

SYMBOLIEK VAN WAPENS

De heraldische voorstellingen in een schild worden stukken genoemd. Ze worden ingedeeld in herautstukken en schildverdelingen enerzijds en natuurlijke stukken anderzijds. Herautsstukken en schildverdelingen zijn geometrische figuren, alle andere figuren worden natuurlijke stukken genoemd. Hun aantal is in wezen onbeperkt, in principe kan iedere figuur in een wapenschild voorkomen, mits voldoende aan de eisen' van heraldische stilering etc. Herautsstukken hebben op zichzelf geen betekenis. Ze worden daarom in de moderne heraldiek vrij weinig meer toegepast. Ze worden gebruikt om natuurlijke stukken van elkaar te scheiden of beter tot hun recht te laten komen.

In de heraldiek worden wapens wel ingedeeld in de volgende categorieën.

Sprekende wapens bevatten emblemen die de naam van de wapenvoerder op directe of indirecte wijze in beeld brengen. Vanouds bekend zijn de wapens van de geslachten Van Wassenaar met drie wassenaars of wassende manen, Van Horne met drie hoorns en Van Zuylen met drie zuilen.

Een embleem kan ook minder direct spreken, bij voorbeeld bij een familie De Graaf die een spade in zijn wapen heeft en een familie Duiker die drie eenden met de koppen omlaag voert.

In **beroepswapens** komen emblemen voor die op een beroep duiden: een weegschaal voor juristen, een rad voor wagenmakers, een anker voor schippers en zeevarenden. De jurist Schaap voerde een horizontaal doorsneden schild met boven in een schaap en beneden een weegschaal. Een beroepswapen kan tevens een sprekend wapen zijn, denk aan familienamen als Bakker en De Boer. De connotatieve allusies zijn legio. Denk hierbij aan de werktuigen uit het bouwvak en hun symbolische betekenis die ze in de vrijmetselarij hebben gekregen.

De oorspronkelijke waarde van een symbool kan ook heel prozaïsch zijn. Verschillende predikantengeslachten voeren een zandloper in hun wapen. Allereerst gaan dan de gedachten uit naar de dominee die de gelovigen wijst op tijd en eeuwigheid. Maar in de tijd van het collatierecht, de tijd dat de heer de predikant benoemde, stond er op verschillende kansels een zandloper en had de dominee de taak om een bepaalde tijd te preken, niet korter en niet langer. Een dubbele toespeling.

Streekwapens zijn familiewapens met figuren die in een bepaalde streek vaker voorkomen dan elders. Bekend is de halve zwarte adelaar in een gedeeld wapenschild, die de Friese halve adelaar wordt genoemd en die veelvuldig voorkomt in de wapens van Friese en Groningse geslachten. Op de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden treft men wapens met gespen en/of zwaarden aan. Verder kennen we het rad in het Land van Heusden de afgewende zalmen in het Land van Altena en de gekanteelde dwarsbalken in het Land van Arkel.

In moderne wapens worden figuren uit lokale wapens in familiewapens toegepast: een sleutel voor iemand uit Leiden of een lindeblad voor iemand uit Oldebroek. Vooral bij de keuze van de wapenkleuren wordt nog wel eens gebruik gemaakt van regionale wapens.

Historische wapens houden de herinnering aan een historische gebeurtenis levend. Het nageslacht van de Leidse burgemeester Pieter Adriaanesz. van der Werff (1574) voerde een uit een wolk komende arm die een hand met een sleutel vasthoudt. Burgemeester Van Winter die aan Koning Willem 1, bij diens intocht in Amsterdam, zijn rijtuig ter beschikking stelde kreeg van de koning bij zijn adelsverheffing een Romeinse zegewagen in zijn wapen.

Legio tenslotte zijn de symbolen die verbonden zijn met een bepaald immaterieel gedachtegoed. Gedacht kan worden aan een vredesduif, een duif met een olijftakje in zijn bek kruis, anker en hart als symbolen van geloof, hoop en liefde, attributen van heiligen, politieke symbolen, bij voorbeeld in oude Italiaanse wapens, met een leeuw voor de Guelfen en een adelaar voor de Ghibelijnen.

Bovenstaande categorieën kunnen met elkaar worden gecombineerd, waardoor een extra betekenis aan wordt toegevoegd.

J. A. de Boo AIH

Aanvullingen n.a.v. vragen uit de zaal

door: B.G. Schuring

Wapens zijn niet beschermd, ieder kan het gaan voeren en dus ook zonder meer een wapen gaan aannemen. Het is te verklaren uit het feit dat Nederland (evenals Zwitserland) een republikeinse achtergrond heeft, iedere vrije man was het toegestaan een wapen te voeren. In veel andere landen zoals Engeland had de koning het recht om een wapen te laten voeren.

In de provincie Groningen komen relatief veel wapens met opspringende herten voor zonder dat de verschillende families verwant aan elkaar zijn. De verklaring zit waarschijnlijk in de volgende theorie: In de Middeleeuwen werd er recht gesproken onder een boom (= een rechtssymbool). De opspringende herten tegen een boom is dan het symbool voor het richtersambt. Dit moet nog bewezen worden door te controleren wat de sociale status was van leden van de diverse geslachten.

Huismerken

Een huismerk is geen wapen omdat het niet op een schild staat wat volgens de regels van de heraldiek noodzakelijk is. De huismerken hebben als kenmerk dat ze geen kleur hebben, dat ze zijn in te branden, in te beitelen of in te snijden en ze hebben dus geen schild. Pas later zijn een aantal van deze merken op een schild geplaatst en zo een wapen geworden. Werd een huismerk opgenomen in een wapen dan werd het vaak een onderdeel van een wapen, het werd opgenomen met een aantal andere symbolen.

Huismerken werden vaak van generatie op generatie doorgegeven. Het merk werd altijd doorgegeven op de oudste zoon, de jongere zoon nam het over met een extra aanduiding erbij:

Bijv: merk van de oudste zoon:

merk van een jongere zoon:

Bij elke jongere zoon werd het teken dus met een streepje uitgebreid.

Oorsprong

Huismerken zijn waarschijnlijk ouder dan de heraldiek. Ze zijn waarschijnlijk afgeleid van de Runentekens uit Scandinavië. Ze werden gebruikt als familieteken.

De vorm van een huismerk is bepaald door het materiaal waarin het werd gemaakt. Huismerken werden oorspronkelijk gesneden in hout (of gekerfd) vandaar de rechte lijnen in de huismerken, kromme lijnen ontbreken.

Huismerken werden vroeger als minderwaardig gezien ten opzichte van wapens. Degenen die het zich konden veroorloven maakten er al snel een wapen van. Door dit feit werd er ook niet zoveel onderzoek naar gedaan, al verandert het nu wel.

Genealogie Wijnholds (II)

door J. Potze

VIII-a Albert Wijnholds, wagenmaker, landbouwer en timmerman, geboren 19.2.1844 te Roswinkel, wonende aldaar, te Emmercompasuum, te Schwartenberg (D), te Munsterscheveld en te Bargerooterveld, zoon van *Jan Wijnholts* (VII-a) en *Hebeltien Alberts Hofkamp*.

Hij was gehuwd met **Geessien Kuipers**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jan Wijnholds**, geboren 30.1.1873 te Emmen, volgt onder IX-a.
- 2 **Hendrik Wijnholds**, landarbeider, geboren 2.10.1874 te Roswinkel, overleden 2.3.1941 te Borger.
Hij is getrouwd 20.7.1916 te Emmen met **Aaltje de Vries**, geboren 29.8.1873 te Ooststellingwerf, overleden 21.2.1929 te Emmen.
- 3 **Rudolf Wijnholds**, geboren 9.10.1876 te Emmen, overleden 15.2.1877.
- 4 **Rudolf Wijnholds**, geboren 20.8.1878 te Emmercompasuum, volgt onder IX-b.
- 5 **Hebeltje Wijnholds**, geboren 1.6.1881 te Schwartenberg (D), overleden 17.5.1886 te Emmercompasuum.
- 6 **Wilhelm Wijnholds**, geboren 24.12.1883 te Schwartenberg (D), overleden 18.5.1885 te Emmercompasuum.
- 7 **Henderikus Wijnholds**, geboren 14.11.1890 te Emmercompasuum, overleden 24.6.1891 aldaar.
- 8 **Levenloos geboren dochter**, geboren 5.4.1893 te Munsterscheveld, overleden 5.4.1893 aldaar.
- 9 **Wijnhold Albertus Wijnholds**, geboren 28.8.1895, overleden 4.1.1897 te Bargerooterveld.

VIII-b Wijnholt Wijnholts, boerenknecht en landbouwer, geboren 24.2.1848 te Laude, wonende te Weerdingermarke en te Weerdingermond, overleden 2.1.1917 te Ter Apel, zoon van *Jan Wijnholts* (VII-a) en *Hebeltien Alberts Hofkamp*.

Hij is getrouwd 7.4.1877 te Emmen met **Willemkje Schoonbeek**, landbouwerse, geboren 23.3.1857 te Odoorn, overleden 16.1.1899, begraven te Ter Apel, dochter van *Geert Jans Schoonbeek* en *Grietien Jans Koopman*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Grietje Wijnholts**, geboren 20.1.1878 te Weerdingermarke, overleden 20.6.1958 te Ter Apel.
Zij is getrouwd 1.5.1897 met **Jan Potze**, geboren 8.11.1869 te Sellingen, overleden 13.10.1949 te Ter Apel, zoon van *Reint Jans Potze* en *Roelfien Huiting*.
- 2 **Jan Wijnholts**, geboren 27.8.1880 te Emmen, volgt onder IX-c.
- 3 **Hebeltje Wijnholts**, geboren 30.10.1883 te Emmen.
Zij was gehuwd met **Jan Scholte**.
- 4 **Geert Wijnholts**, geboren 30.10.1883 te Emmen, overleden 29.4.1891 te Gemeente Vlagtwedde.
- 5 **Janna Wijnholts**, geboren 23.8.1886 te Emmen, overleden 2.5.1891 te Gemeente Vlagtwedde.
- 6 **Willem Wijnholts**, geboren 11.5.1889 te Laude, volgt onder IX-d.
- 7 **Grietien Wijnholts**, geboren 11.5.1889 te Gemeente Vlagtwedde, overleden 6.5.1890 aldaar.
- 8 **Geert Wijnholts**, geboren 22.5.1891 te Ter Apel, volgt onder IX-e.
- 9 **Albert Wijnholts**, geboren 26.4.1894 te Weerdingermond, overleden 14.5.1894 te Gemeente Vlagtwedde.

VIII-c Wijnholt Wijnholds, schaapherder en landbouwer, geboren 5.11.1844, wonende te Roswinkel, te Nieuwe Schutting en te 't Steen Ter Apel, overleden ca. 1892, zoon van *Jannes Wijnholds* (VII-b) en *Annegien de Jonge*.

Hij is getrouwd ca. 1870 met **Jantien (op 't Stain) Hensums**, geboren ca. 1850, wonende Op 't Stain Ter Apel, dochter van *N. (Ds) Hensums*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Geertruida Wijnholds**, geboren 27.5.1871 te Weedingermarke.
Zij is getrouwd 28.7.1901 te Gem. Emmen met **Geert Veltrop**, zoon van *Geert Veltrop* en *N.N. Alberts*.
- 2 **Jans Wijnholds**, geboren 1.2.1876 te Emmen, volgt onder IX-f.
- 3 **Harm Wijnholds**, geboren 18.3.1880 te Roswinkel, volgt onder IX-g.
- 4 **Annechien Wijnholds**, geboren 17.11.1883 te Ter Apel.
Zij was gehuwd met **Nanne Wams**.
- 5 **Jan (Kukelhoantje) Wijnholds**, landbouwer, geboren 27.6.1885 te Odoorn, wonende te Ter Apel, te Stobben en te 't Steen Ter Apel.
- 6 **Jan (Kukelhoantje) Wijnholds**, geboren 23.7.1888 te Ter Apel, volgt onder IX-h.
- 7 vermoedelijk **Zwaantien Wijnholds**, geboren ca. 14.12.1891.

VIII-d Jan Wijnholds, arbeider, geboren 19.3.1847 te Emmen, wonende te Valthermond, zoon van *Jannes Wijnholds* (VII-b) en *Annegien de Jonge*.

Hij is getrouwd 30.4.1874 te Odoorn met **Geertien Kuilman**, geboren 22.2.1853 te Exloo, overleden 18.2.1940 te Vlagtwedde, dochter van *Willem Kuilman* en *Jantien Tingen*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jans Wijnholds**, geboren 12.10.1875 te Valthermond Odoorn, volgt onder IX-i.
- 2 **Willem Wijnholds**, geboren 17.11.1877 te Odoorn, volgt onder IX-j.
- 3 **Johannes Wijnholds**, bouwvakker, overleden te Duitsland.
- 4 **Annechien Wijnholds**, geboren 11.8.1880 te Odoorn.
Zij was gehuwd met **Elze Veldhuis**.
- 5 **Albert Wijnholds**, geboren 3.12.1885 te Odoorn, overleden 7.12.1885 aldaar.
- 6 **Albert Wijnholds**, geboren 18.11.1886 te Odoorn, volgt onder IX-k.
- 7 **Johanna Wijnholds**, geboren 12.5.1889 te Onstwedde, overleden 19.12.1947 te Winschoten.
Zij is getrouwd 6.5.1911 te Onstwedde met **Hendrik Schoenmaker**, geboren 12.2.1885 te Onstwedde.

VIII-e Berend Wijnholds, arbeider, geboren 11.2.1849 te Emmen, wonende te Roswinkelermarke en te Maten, overleden 15.7.1911, zoon van *Jannes Wijnholds* (VII-b) en *Annegien de Jonge*. Hij is getrouwd 1.9.1879 met **Jantien Santing**, geboren 22.12.1851 te Emmen, overleden na 1911, dochter van *Jan Santing* en *Hillechien Jacobs (Jans) Potze*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Hillechien Wijnholds**, geboren 27.5.1880 te Emmen, overleden 17.2.1955 te Avereest.
Zij is getrouwd 22.7.1905 te Vlagtwedde met **Jan Brands**, geboren 6.11.1874 te Vlagtwedde, overleden 25.2.1947 te Avereest.
- 2 **Jannes Wijnholds**, geboren 23.8.1884 te Roswinkelermarke, volgt onder IX-l.
- 3 **Janna Wijnholds**, geboren 14.6.1886, overleden 6.6.1887 te Maten.
- 4 vermoedelijk **Henderikus Wijnholds**, geboren 4.10.1891 te Emmen, volgt onder IX-m.

VIII-f Hindrik Wijnholds, arbeider, winkelier en landbouwer, geboren 31.5.1851 te Roswinkel, wonende te Nieuw Dordrecht, overleden 25.9.1930, zoon van *Jannes Wijnholds* (VII-b) en *Annegien de Jonge*.

Hij is getrouwd 3.5.1879 met zijn nicht **Hindertien Pagters**, landbouwersche, geboren 24.9.1854 te Emmen, overleden na 1930, dochter van *Freerk Pagters* en *Geertruida Wijnholds*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Frederik Wijnholds**, geboren 15.9.1879 te Nieuw Dordrecht.
- 2 **Annechina Janna Wijnholds**, geboren 7.6.1882 te Emmen, overleden 30.3.1962 aldaar. Zij is getrouwd 19.12.1899 te Emmen met **Hendrik Smid**, geboren 5.12.1873 te Emmen, overleden 3.2.1945 aldaar.
- 3 **Jans Wijnholds**, geboren 19.6.1886 te Nieuw Dordrecht.
- 4 **Geertruida Wijnholds**, geboren 24.9.1888 te Nieuw Dordrecht, overleden 30.5.1964 te Schiermonnikoog. Zij is getrouwd 10.12.1915 te Emmen met **Geert Oosterloo**, geboren 9.1.1885 te Ooststellingwerf.
- 5 **Zwaantje Wijnholds**, geboren 21.7.1891 te Emmen, overleden 5.2.1960 aldaar. Zij is getrouwd 14.7.1922 met **Roelof Wijnholds**, geboren 20.5.1895 te Emmen, volgt onder IX-x.
- 6 **Wijnholdus Albertus Wijnholds**, geboren 29.5.1894 te Emmen, volgt onder IX-n.
- 7 **Levenloos geboren kind**, geboren 9.6.1896, overleden 9.6.1896 te Nieuw-Dordrecht.

VIII-g Wijnhold Wijnholds, arbeider en landbouwer, geboren 28.3.1850 te Vlagtwedde, wonende te Oude Schutting en te Ter Apelkanaal, overleden 10.7.1911, zoon van *Hinderikus Wijnholds* (VII-c) en *Janna Roelfs Engelkes*.

Hij is getrouwd 6.9.1878 te Odoorn met **Luichien Wigchers**, geboren 9.12.1851 te Odoorn, overleden 21.1.1940 te Emmen, dochter van *Roelof Wigchers* en *Aaltien Stevens*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Roelf (oude) Wijnholds**, geboren 12.11.1878 te Zandberg-Schaapsberg Gem. Odoorn, volgt onder IX-o.
- 2 **Janna Wijnholds**, geboren 6.2.1880 te Odoorn, wonende te Zandberg-Schaapsberg Gem. Odoorn, overleden 29.1.1952 te Vlagtwedde, begraven te Wollinguizen. Zij is getrouwd 3.5.1919 te Vlagtwedde (1) met **Jan Albert Bonkes**, bijenhouder te Plaggenborg, geboren 15.11.1862 te Vlagtwedde, overleden 16.9.1928 aldaar. Zij is getrouwd 26.11.1932 te Vlagtwedde (2) met **Cornelis van der Laan**, geboren 21.1.1874 te Franekeradeel, overleden 10.2.1946 te Vlagtwedde.
- 3 **Henderikus Wijnholds**, geboren 29.5.1881 te Zandberg-Schaapsberg Gem. Odoorn, volgt onder IX-p.
- 4 **Jan Wijnholds**, geboren 4.12.1883 te Zandberg-Schaapsberg Gem. Odoorn, volgt onder IX-q.
- 5 **Aaltje Wijnholds**, geboren 15.5.1885 te Ter Apel, overleden 13.3.1926 te Emmen. Zij is getrouwd 19.9.1918 te Emmen met **Geert Wubs**, landbouwer, geboren 13.6.1868 te Blekslage, wonende te Roswinkel, overleden 1.1956, zoon van *Meeme Jans Wubs* en *Fennechien Geerts Luth*.
- 6 **Aaltje Wijnholds**, geboren 1886 te Vlagtwedde, overleden 13.3.1926 te Emmen. Zij was gehuwd met **Geert Wubs**.
- 7 **Roelf (jonge) Wijnholds**, geboren 12.12.1887, volgt onder IX-r.
- 8 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 29.3.1890 te Emmen, overleden voor 1993. Hij is getrouwd 14.7.1924 met **Jeichien Rosien**.
- 9 **Luchina (Gine) Wijnholds**, geboren 26.11.1895 te Oude Schutting. Zij is getrouwd 11.7.1918 te Emmen met **Gerlof Katuin**.

VIII-h Roelf Wijnholds, arbeider, geboren 17.11.1853, wonende te Sellingerbeetse, overleden 28.8.1906, vermoedelijk zoon van *Hinderikus Wijnholds* (VII-c) en *Janna Roelfs Engelkes*. Hij is getrouwd 28.7.1888 te Sellingen met **Aaltje Klompmakers**, geboren 15.11.1860, overleden 16.1.1952.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Hinderikus Wijnholds**, geboren 29.8.1888.
- 2 **Geessien Wijnholds**, geboren ca. 13.4.1893.
- 3 **Janna Wijnholds**, geboren 5.3.1898 te Sellingerbeetse, overleden 10.3.1940, begraven te Wollinhuizen.
Zij was gehuwd met **Harm Hidding**.
- 4 **Stientje Wijnholds**, geboren 19.3.1902 te Sellingerbeetse.
Zij was gehuwd met **Geert Meijer**.
- 5 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 19.4.1905, volgt onder IX-s.

VIII-i **Jan Wijnholds**, arbeider, geboren 31.3.1861 te Laude, wonende te Wessingtange, zoon van *Hinderikus Wijnholds* (VII-c) en *Janna Roelfs Engelkes*.

Hij is getrouwd 4.5.1889 met **Hinderkien Alting**, geboren 28.3.1859, overleden 5.4.1940.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Janna Wijnholds**, geboren 14.12.1889.
- 2 **Rikus Wijnholds**, geboren 14.6.1892 te Wessingtange.
- 3 **Annechina Hinderika Wijnholds**, geboren 13.11.1895 te Wessingtange.

VIII-j **Hendrik Wijnholds**, arbeider en schaapherder, geboren 27.5.1867 te Roswinkel, wonende te Zuidveld, overleden 11.3.1949 aldaar, zoon van *Hinderikus Wijnholds* (VII-c) en *Janna Roelfs Engelkes*.

Hij is getrouwd 2.11.1907 te Vlagtwedde met **Freerkina Berendina (Mooi Freerkje) Meendering**, doktershulp bij bevallingen (dokter Smit) en bejaardenverzorgster thuis, geboren 6.4.1887 te Zuidveld, overleden 8.8.1952 aldaar, dochter van *Geert Freerks Meendering* en *Elizabeth de Vries*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Geert Wijnholds**, geboren 4.12.1908 te Zuidveld, volgt onder IX-t.
- 2 **Janna Wijnholds**, geboren 21.11.1911 te Zuidveld.
Zij is getrouwd 10.3.1934 te Vlagtwedde met **Hendrik Sarrie Lich**.
- 3 **Elizabeth Wijnholds**, geboren 16.6.1914 te Zuidveld, wonende te Ter Apel.
Zij is getrouwd 22.12.1937 te Vlagtwedde (1) met **Hendrik Weggemans**.
Zij is getrouwd 15.9.1987 te Emmen (2) met **Cor Vlasblom**.
- 4 **Hinderikus Wijnholds**, geboren 22.6.1918 te Zuidveld, overleden voor 1997.
Hij is getrouwd 18.11.1944 te Vlagtwedde met **Jacoba Mina Niemeijer**, wonende te Vriezenveen, overleden 29.11.1997 aldaar.
- 5 **Janna Wijnholds**, geboren 28.2.1921 te Zuidveld.
Zij is getrouwd 11.5.1946 te Vlagtwedde met **Evert Meijering**.
- 6 **Jantje Wijnholds**, geboren 4.9.1922 te Zuidveld.
Zij is getrouwd 22.7.1948 te Groningen met **Wolter Ylstra**, wonende te Alkmaar.
- 7 **Hindrik Wijnholds**, geboren 24.3.1925 te Zuidveld, volgt onder IX-u.
- 8 **Zwaantinus W. (Ties) Wijnholds**, geboren 20.4.1926 te Zuidveld, overleden 19.7.1992 te Ter Apel.
Hij is getrouwd 9.9.1950 te Vlagtwedde met **Aafke van der Kaap**, wonende te Ter Apel.
- 9 **Jan Wijnholds**, geboren 8.2.1928 te Zuidveld, wonende te Emmercompasuum.
Hij is getrouwd 11.6.1955 te Emmen met **Oebeltje Mulder**.
- 10 **Berendina Wijnholds**, geboren 13.7.1929 te Zuidveld, overleden voor 1997.
Zij is getrouwd 24.1.1951 te Vlagtwedde met **Fokke van der Ploeg**, wonende te Groningen.

VIII-k **Lammert Wijnholds**, arbeider, geboren 6.2.1872, wonende te Zuidveld, overleden 13.11.1931, zoon van *Hinderikus Wijnholds* (VII-c) en *Janna Roelfs Engelkes*.

Hij is getrouwd 27.4.1901 met **Trijntje Mulder**, overleden 18.11.1931.

Uit dit huwelijk:

- 1 vermoedelijk **Hinderikus Menzo Wijnholds**, geboren 24.12.1901.
- 2 **Menzo Wijnholds**, geboren 20.9.1906.
- 3 **Friederik Wijnholds**, geboren 1.10.1912, volgt onder IX-v.

VIII-l Berend (Vraizen) Wijnholds, arbeider en landbouwer, geboren 1.10.1859, wonende te Roswinkel, overleden 3.3.1927, zoon van *Willem Wijnholds* (VII-d) en *Grietien Berends Beens*.

Hij is getrouwd 7.6.1884 te Sellingen met zijn nicht **Albertje Wijnholts**, geboren 17.2.1856, wonende te Zuidveld, overleden 1.4.1941, vermoedelijk dochter van *Hinderikus Wijnholds* (VII-c) en *Janna Roelfs Engelkes*.

(Zij is eerder getrouwd 29.9.1882 met *Jacob Grave*.)

Uit dit huwelijk:

- 1 **Grietje Wijnholds**, geboren 1.12.1884 te Mussel, overleden 2.8.1969 te Emmen.
Zij is getrouwd 1.4.1911 te Vlagtwedde met **Hendrik Busker**, geboren 10.8.1882 te Vlagtwedde, overleden 24.12.1963 te Emmen.
- 2 **Trientje Wijnholds**, geboren 7.5.1886 te Roswinkel, overleden 3.4.1887.
- 3 **Willem Wijnholds**, geboren 24.1.1888 te gem Emmen, overleden 23.12.1918 te Zuidveld.
Hij was gehuwd met **Grietje Kuipers**.
- 4 **Trijntje Wijnholds**, geboren 29.9.1889 te Roswinkel, overleden 2.3.1959 te Emmen.
Zij is getrouwd 17.4.1909 te Vlagtwedde met **Dethmer Busker**, geboren 23.7.1887 te Emmen, overleden 27.1.1974, zoon van *Klaas Busker* en *Geesje de Boer*.
- 5 **Hendrik Wijnholds**, geboren 13.9.1891 te Roswinkel, volgt onder IX-w.
- 6 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 2.9.1893 te Emmen, overleden 22.2.1960 aldaar.
Hij was gehuwd met **Margareet Scholten**, geboren 22.10.1893.
- 7 **Roelof Wijnholds**, geboren 20.5.1895 te Emmen, volgt onder IX-x.
- 8 **Jantina Willemina Wijnholds**, geboren 16.2.1897 te Emmen, overleden 12.6.1898.
- 9 **Albertina Berendina Wijnholds**, geboren 31.5.1900 te Emmen, overleden 24.9.1957.
Zij was gehuwd met **Geert Sikkens**, geboren 28.11.1889, overleden 18.9.1973.

VIII-m Wijnhold Wijnholds, arbeider, geboren 11.4.1867 te Roswinkel, wonende aldaar en te Nieuw-Dordrecht, zoon van *Willem Wijnholds* (VII-d) en *Trientien Nijemanting*.

Hij is getrouwd 1.5.1898 met **Johanna Wilmsen**, landbouwerse, geboren ca. 1865 te Nordhorn (D), dochter van *Zwiers Wilmsen* en *Eppe Berends*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Willem Wijnholds**, geboren 30.12.1891 te Roswinkel.
- 2 **Zweers Wijnholds**, geboren 30.3.1894, volgt onder IX-y.
- 3 **Eppina Gezina Wijnholds**, geboren 23.4.1897 te Roswinkel, overleden 23.4.1897.
- 4 **Harm Wijnholds**, geboren 27.5.1898 te Roswinkel, volgt onder IX-z.
- 5 **Trientje Wijnholds**, geboren 24.2.1900 te Roswinkel.

VIII-n Hinderikus Wijnholds, arbeider, geboren 20.9.1870 te Emmen, wonende te Weerdingermond en te Valtherveen, overleden 3.2.1959 te Emmen, zoon van *Willem Wijnholds* (VII-d) en *Trientien Nijemanting*.

Hij is getrouwd 24.2.1901 te Emmen met **Trientje Hensums**, geboren 20.11.1875 te Emmen, overleden 16.9.1908 aldaar, dochter van *Jan Hensums* en *Jantje Hensums?*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jantien Wijnholds**, geboren 19.5.1901 te Odoorn.
Zij is getrouwd 9.3.1926 met **Gerrit Bouwhuis**, agent van politie 1ste klasse, geboren 10.9.1897 te Rijssen, zoon van *Willem Bouwhuis* en *Aleida Rohaan*.
- 2 **Jans Wijnholds**, geboren 24.4.1904 te Gemeente Vlagtwedde.

(wordt vervolgd)

Waar bist doe aine van?

<p>32 Hindrik Alberts Uil arbeider</p> <p>* Midwolda 6 jan 1769 † Midwolda 27 mrt 1831</p> <p>X Midwolda 22 mei 1796</p>	<p>34 Geert Jans Hidskes arbeider</p> <p>~ Nw Scheemda 28 jun 1778 † Nw Scheemda 3 mrt 1813</p> <p>X Nw Scheemda 19 jun 1803</p>	<p>36 Tammo Harms Edens arbeider</p> <p>~ Vlagtwedde 9 aug 1772 † Nieuwolda 3 jan 1839</p> <p>X</p>	<p>38 Jan Heekes Zaatjer arbeider</p> <p>* Noordbroek 30 dec 1772 † Nw Scheemda 19 feb 1851</p> <p>X Nw Scheemda 13 mei 1769</p>	<p>40 N.N.</p>	<p>42 Jan Willems van der Veen dienstknecht, arbeider</p> <p>* Midwolda 30 mrt 1791 † Midwolda 6 feb 1854</p> <p>X Midwolda 3 apr 1813</p>	<p>44 Leonardus Wolff kleermaker</p> <p>~ Venlo 1 jun 1787 † Groningen 29 aug 1849</p> <p>X Groningen 21 mei 1809</p>	<p>46 Jan Jans de Ruiter arbeider</p> <p>* Wedde 1776 † Winschoten 11 feb 1841</p> <p>X Blijham 8 apr 1810</p>
<p>33 Antje Harms Oudekerk (Wijnholt) arbeidster</p> <p>~ Midwolda 8 jan 1769 † Midwolda 25 nov 1859</p>	<p>35 Trijntje Jans Uildershof arbeidster</p> <p>* Noordbroek 21 sep 1778 † Nw Scheemda 28 okt 1870</p>	<p>37 Menje Pieters Schuur (Mars) arbeidster</p> <p>~ Nw Scheemda 30 okt 1774 † Nieuwolda 10 jan 1860</p>	<p>39 Anna Geerts Tuin arbeidster</p> <p>~ Nw Scheemda 22 mei 1768 † Nw Scheemda 1 jan 1820</p>	<p>41 Geessien Jans Kokmeijer</p> <p>* Nieuwolda 4 jul 1790</p>	<p>43 Antje Jans Heikens dienstmaagd, arbeidster</p> <p>* Midwolda 31 mei 1789 † Midwolda 24 jan 1872</p>	<p>45 Martha de Groot</p> <p>~ Winschoten 13 mei 1787 † Groningen 17 jun 1825</p>	<p>47 Jantje Ties Engels arbeidster</p> <p>* Blijham 10 mrt 1786 † Winschoten 9 sep 1840</p>
<p>16 Harm Hindriks Uil boerenknecht</p> <p>* Midwolda 22 okt 1800 † Nieuwolda 2 dec 1879</p> <p>X Nieuwolda 9 nov 1827</p>	<p>17 Wupke Geerts Hidskes boerenmeid, arbeidster</p> <p>* Nw Scheemda 30 sep 1803 † Nieuwolda 27 dec 1878</p>	<p>18 Jan Tammes Edens boerenknecht</p> <p>* Nieuwolda 27 feb 1814 † Nieuwolda 22 jun 1863</p> <p>X Nieuwolda 26 mei 1832</p>	<p>19 Elizabeth Jans Zaatjer boerenmeid, arbeidster</p> <p>* Nw Scheemda 5 apr 1811 † Nieuwolda 18 apr 1879</p>	<p>20 Jan Alberts Smit arbeider</p> <p>* Nieuwolda 17 dec 1816 † Nieuwolda 28 okt 1895</p> <p>X Nieuwolda 2 mei 1842</p>	<p>21 Lammechien Jans van der Veen arbeidster</p> <p>* Midwolda 28 mrt 1815 † Nieuwolda 17 apr 1861</p>	<p>22 Johannes Wolff kleermaker</p> <p>* Groningen 30 aug 1812 † Eexta 30 jan 1882</p> <p>X Winschoten 7 apr 1836</p>	<p>23 Luktje Jans de Ruiter</p> <p>* Blijham 13 jan 1816 † Woldendorp 4 jun 1888</p>
<p>8 Hindrik Uil schipper, arbeider</p> <p>* Nieuwolda 27 jan 1842 † Nieuwolda 6 apr 1917</p> <p>X Nieuwolda 27 feb 1869</p>		<p>9 Menje Edens dienstmeid</p> <p>* Nieuwolda 28 jan 1841 † Nieuwolda 21 feb 1888</p>		<p>10 Derk Smit dienstknecht, arbeider</p> <p>* Nieuwolda 10 mei 1849 † Woldendorp 10 mei 1899</p> <p>X Scheemda 23 mei 1878</p>		<p>11 Jantje Wolff</p> <p>* Eexta 28 sep 1856 † Kolham 28 feb 1931</p>	
<p>4 Wubbo Uil arbeider, boerenknecht, landbouwer</p> <p>* Nieuwolda 16 aug 1874 † Vlagtwedde 24 mrt 1965</p> <p>X Nieuwolda 21 mei 1901</p>				<p>5 Lammechien Smit dienstmeid</p> <p>* Scheemda 13 mrt 1879 † Vlagtwedde 24 nov 1967</p>			
<p>2 Derk Uil landarbeider</p> <p>* Nieuwolda 31 jul 1905 † Stadskanaal 12 sep 1993</p> <p>X Nieuwe Pekela</p>							
<p>Wubbo * Onstwedde 27 mei 1943 X Steenwijk 20 apr 1965 met Johanna Hendrika van Luik</p>							

Kwartierstaat van Wubbo Uil (lidnr. 99359)

48 Harm Hindriks Gelling smid ~ Onstwedde 25 feb 1776 † Onstwedde 11 nov 1848 X Onstwedde 24 mei 1805	50 Harm Alberts Prins arbeider * Onstwedde 4 sep 1780 † Jipsingboertange 25 feb 1875 X Onstwedde 12 feb 1817	52 Willem Heijes Wubs schoenmaker ~ Onstwedde 10 dec 1769 † Onstwedde 18 dec 1847 X Onstwedde 5 apr 1799	54 Roelf Berends Luikens landbouwer * Onstwedde 13 mei 1764 † Onstwedde 6 jul 1813 X Onstwedde 3 mei 1794	56 N.N.	58 Gerrit Harms Jager boerenknecht ~ Winschoten 16 jan 1800 † Winschoten 12 apr 1867 X Winschoten 28 jan 1821	60 Berend Kamphuis kleermaker * Velthausen (D) 12 mrt 1785 † Westerbork 15 feb 1831 X Westerbork 1 mei 1814	62 Geert van der Boor arbeider, boerenknecht ~ Anloo 29 mei 1796 † 27 mrt 1875 X Gieten 14 aug 1822
49 Anna Geerts Boeles * Onstwedde 19 sep 1780 † Onstwedde 7 jun 1829	51 Fennechien Hindriks Leffers arbeidster * Onstwedde 25 feb 1789 † Onstwedde 3 jun 1871	53 Aaltien Jans Michels * Wedde 6 okt 1776 † Onstwedde 10 jan 1833	55 Geertien Geerts Boeles landbouwersche ~ Onstwedde 16 aug 1787 † Onstwedde 27 jul 1813	57 Antje Heijdekamp arbeidster * Wedde 1798 † Wedderheide 4 jun 1886	59 Lijsebet Eppes Kroeze ~ Winschoten 13 dec 1801 † Winschoten 15 dec 1882	61 Jantien Berends van der Boor ~ Anloo 23 jun 1793 † Beilen 13 jan 1850	63 Jantien Veldhuis arbeidster ~ Gieterveen 7 apr 1793
24 Geert Gelling smid, arbeider * Onstwedde 14 nov 1816 † Onstwedde 21 okt 1875 X Onstwedde 25 apr 1846	25 Geertien Harms Prins dienstmeid * Onstwedde 21 dec 1818 † Onstwedde 18 feb 1866	26 Heije Willems Wubs arbeider ~ Onstwedde 2 feb 1800 † Mussel 24 mei 1856 X Onstwedde 30 dec 1824	27 Geertje Roelfs Luikens * Onstwedde 4 feb 1803 † Mussel 5 dec 1846	28 Wubbe Heijdekamp boerenknecht * Wedderheide 1 mrt 1834 † Onstw. holte 18 feb 1917 X Wedde 3 jan 1859	29 Lubbina Jager * Winschoten 25 sep 1832 † Onstw. holte 12 nov 1913	30 Berend Kamphuis landbouwer * Westerbork 15 mei 1826 † Vledderveen 13 feb 1900 X Gieten 24 mei 1854	31 Geesje van der Boor arbeidster * Gieten 1 mrt 1824 † Vosseberg 16 dec 1899
12 Harm Gelling dagloner, arbeider * Onstwedde 10 jan 1853 † Onstwedde 25 apr 1889 X Onstwedde 31 aug 1878		13 Geertje Wubs * Onstwedde 4 jan 1845 † Onstwedde 28 sep 1884		14 Gerrit Heijdekamp boerenknecht * Winschoten 10 dec 1856 † Winschoten 8 apr 1942 X Onstwedde 15 nov 1879		15 Jantje Kamphuis * Gieten 1 mei 1855 † Onstwedde 16 mei 1935	
6 Geert Gelling arbeider, landbouwer * Onstwedde 2 jun 1879 † Onstwedde 26 feb 1964 X Onstwedde 9 apr 1904				7 Geessien Heijdekamp * Onstwedde 28 mrt 1880 † Onstwedde 8 mei 1944			
3 Geertje Gelling * Vledderhuizen 13 mei 1907 † Onstwedde 4 dec 1998 12 mei 1939							
1 Uil ambtenaar Rijksbelastingen en beroepsmilitair * Steenwijk 13 okt 1939, ambtenaar Rijksbelastingen, dochter van Matthijs Hendrik van Luik (bakker en kruidenier) en Elsie van Eeken							

Ter Apel in de loop der tijden (deel 3)

De Veenbevolking.

De arbeidershuizen bestonden uit drie modellen. Het eerste type had een rechte voor-gevel met twee ramen in het midden, dan de voordeur. Aan de westkant ongeveer twee meter terug, een krimp, waarin aan één kant een raam zat. Men kwam door de deur in de gang. De eerste deur links was naar de kamer en de tweede deur naar de kelder. Deze liep dwars onder liet huis door en had aan de andere kant een tuimelraam. Daarboven waren de bedsteden ongeveer vijfenzeventig cm boven de vloeroppervlakte van de rest van het huis, zodat de kelder ook ongeveer een meter beneden de vloer was. Van twee bedsteden was de ingang met dubbele deuren in de kamer. Er hingen gordijnen voor. Daar sloepen dan gewoonlijk de kinderen. De ouders meestal in het kamertje er naast. Aan het eind van de gang was een keukentje met één of twee zijraampjes. Een deel van de zolder was schuin. Opzij was een deur naar de schuur. Hier had men de turf. Soms ook een varkenshok of een geitenstal. In de hoek was dan de W.C. met een deurtje in de muur, zodat ze vandaar leeg gehaald kon worden. Soms had men ook wel een beerput. Enige meters achter het huis, was het mestgat. Daar gooide men alles in en daar liep ook het vuile regenwater in. 's Zomers was dit een stinkboel, vol vliegen, muggen en muizen. 's Winters een waar moddergat. Meestal stond ernaast een vlierbosje en daaronder een stelling waarop de potten en pannen werden schoon gemaakt en het veevoer werd gemaakt. Ernaast stond een paal, met daags een po er op want dat scheen een onmisbaar artikel te zijn.

In de voorkamer had men gewoonlijk een kolenkachel met een ring er omheen en een kookkachel onder de schoorsteen. Aan de ene kant hiervan stond een hoge rieten leuningstoel (kroakstaule) voor de man en aan de andere kant een wat lagere voor de vrouw. Vier knopstoelen met rieten zittingen stonden voor de bedsteewand. Aan één wand stond een kast met kroon, aan de andere kant

door: F.A. Bergman

een klein kastje, met daarop meest mooie snuisterijen en enige kopjes, een koffiepote enz. Aan de wand hingen enige schilderijen. Waren het protestanten dan ontbrak meestal een portret van Luther niet. Ook hingen er wel enige bijbelteksten. En als de ouders b.v. 25 jaar getrouwd waren, een schilderij waarop stond "Ter Herdenking enz." (van dit heuglijke feit) met "hun dankbare kinderen" eronder. Meestal stond er een vierkante tafel met een tafelkleed er over, rood met zwart ingeweven "wijndruif motief". In een hoek stond tal een tafeltje met portretten met daarnaast een bijbel.

Een ander type woning was de dwarswoning. Vier ramen voor en aan iedere kant een zijdeur. Hier stond meestal een schuurtje achter. Ook had men dubbele woningen met aan iedere zijkant twee ramen en in de voor- en achtergevel een deur. Daarin woonde het gezin. Het andere vertrek was het "loeder". Daar werden voorjaars ledikanten geplaatst en daar sloepen als het druk in het veen was, de vreemde arbeiders. Het was voor die mensen een treurig leven. De vrouw van de bewoner kookte voor hen wat stampot met bonen of erwten, snert of bonensoep en verder leefden zo op roggebrood. Het leven van de veenarbeiders was zeer moeilijk. 's Morgens als het maar nauwelijks licht was, ging de man reeds naar het werk, dat de gehele dag duurde en zeer zwaar was. Omstreeks negen uur, als de grote kinderen naar school waren, kwam zijn vrouw hem helpen. Ze had een kruiwagen met een kap er over, waar dan het kleinste kind in lag. De groteren liepen er meestal naast, of één zat op het einde van de kruiwagen. Soms kwamen ze op klompen en hadden gewoonlijk een schaap en/of geit aan de lijn. Die gingen dan mee naar het veld. Ze zetten dan in een blikken keteltje koffie en dan at men daarbij zijn brood op.

's Middags omstreeks vier uur ging de vrouw weer naar huis om haar huiswerk te doen en omdat de oudere kinderen dan weer uit school kwamen. Dan werd het middageten klaargemaakt, b.v. bruine bonen met aardappelen en een stuk spek. Er werd ook

veel bonensoep gegeten. Meestal kreeg men er een plak roggebrood bij en de kinderen een plak roggestoet. In veel gezinnen moesten de kinderen bij de tafel staande eten. Er werd veel haring en Amerikaanse spek gegeten. Rode bieten en groene boontjes werden 's zomers ook veel genuttigd.

De kinderen speelden veel in zand en modder en werden 's avonds eerst naar achteren gestuurd om de voeten te wassen met put- of regenwater, als hun moeder tenminste een heldere vrouw was. De man waste zich meestal bij het kanaal. Zaterdags kwamen de kinderen in de tobbe en kregen dan schone kleren aan. Vele vrouwen waren goed schoon in de huishouding. De schuur en de straatjes werden zaterdags geschrobd en voor het huis werd geharkt. Langs de muur groeiden meestal goudbloemen, dan kwamen er geen mieren in huis. Aan de voorgevel groeide dikwijls een stokroos en in huis voor de ramen stond een rode geranium en een rood of geel pantoffeltje. Men verbouwde zijn eigen aardappelen en bonen. Men verkocht meestal ook nog wel wat groene bonen aan de turfschippers, die hadden n.l. ook een moeilijk leven. De man moest het schip mee "bomen" en om het roer denken. De vrouw moest met een borstzeel het schip aan een lijn trekken. Dan kon men de scheepsjager uitsparen. De ouderwetse veenarbeiders droegen veelal een "vijfschachtig baantje" (dit is een nauwsluitend jasje meestal donkerblauw of paars), hadden een zwarte zijden pet op en een bruine manchester broek. In het veen werkten ze gewoonlijk in een blauw gestreepte nauwsluitende onderbroek op klompen. Later werd de kleding veranderd, veelal een donkerblauw gebreide schipperstrui riet dikke kwasten van voren en een schipperspet op. De vrouwen hadden een vijfschachten rok en een schort met een nauwsluitend jakje met halve mouwen. In huis kwam er een blauw katoenen schort voor in de plaats en deden ze het wollen schortje af en droegen ze meestal sloffen en als ze uitgingen lage schoenen.

Het veenvolk had, als het kostwinners waren, een zeer moeilijk bestaan. Als jongelui gingen trouwen kregen ze van hun ouders een kleine uitzet mee en ging de rest van hun

spaargeld er bij op voor de aanschaf van allerlei dingen. Meestal trouwde men tegen mei. Ze waren arm en als niet direct werk was, dan kwamen ze gewoonlijk bij de verveners en in de schuld. Deze verveners hadden meestal een kruideniers- en manufacturenwinkel met vaak een gedwongen nering voor hun werknemers. De schuld moest het volgende seizoen weer afgelost worden hetgeen dikwijls wel lukte doch meestal was men de volgende winter weer net zo ver. Verschillende verveners maakten hiervan misbruik en verkochten alles veel te duur. Gaf de bakker bijvoorbeeld tien beschuiten voor een dubbeltje, dan gaf de vervener er slechts 6 of 7 stuks. Zo was het in alles en daardoor waren de veenarbeiders in vele gevallen aan uitzuigers overgeleverd, ook wat textiel betreft, de goede verveners uiteraard niet te na gesproken. Het duurde soms jaren voor men uit de schulden kwam. Langzamerhand werd door stakingen de lonen wat omhoog gedreven en werd de toestand daardoor aanzienlijk verbeterd.

Tenslotte nog iets over het veenproduct. De inhoudsmaat van de turf is de hoeveelheid per dagwerk en die van de bagger per stobbe; iedere hoeveelheid bevatte ongeveer tien duizend stuks. Was de turf groter dan werd het aantal lager. De turf werd langwerpige opgezet met een scheiding per halve dag ertussen. De bagger werd in het rond opgezet. Beide vormen hadden een schuin oplopende kop of ronde boog. De schippers die de turf en bagger dan kochten konden de omtrek en de hoogte even meten, dan wisten zij welke hoeveelheid zij hadden. De bagger zette men gewoonlijk in drie/vierde stobbe, dan was het kwantum kleiner en beter te plaatsen, daar een stobbe te veel was voor een gezin per winter. Ook enkele verveners hadden hier vroeger belang bij. Als in het voorjaar de turf of bagger niet geheel verkocht was door te grote productie of te zachte winter braken er gewoonlijk veenbranden uit. Daar de op het veld staande turf tegen brandschade was verzekerd, ging na de brand de vervener met de agent der verzekeringsmaatschappij het veen rond en men telde dan de uitgebrande resten. Zodoende kreeg hij dan meestal de resten per stobbe uitbetaald, hoewel er slechts drie/vierde

stobbe had gestaan. De “rode schipper” zoals men dan noemde, had er een goede prijs voor betaald. Een veenbrand was soms zeer gevaarlijk; als het erg droog was en de wind kwam opzetten was er geen blussen aan en gingen soms hele rijen huizen in vlammen op en verbranden er mensen die niet zo gauw konden vluchten. Een schipper en gezin van 7 personen vluchtten in het schip dat in een wijk lag, doch konden niet snel genoeg wegkomen en verbranden met schip en al. Uit het vorenstaande blijkt, dat het ontstaan van de veenkolonien niet steeds van een leien dakje is gegaan, het heeft veel zweet en ontbering gekost. Verschillende mensen zijn er rijk en anderen er arm door geworden.

Het onderwijs

Aan de westkant van de noordelijke vleugel van het Klooster was een schuur gebouwd, waarvan een deel gebruikt werd voor een rij W.C.'s voor de school. Daarnaast was een rechte muur, waartegen de school gebouwd. Vier lokalen, alle niet vier ramen die van boven tuimelbaar waren; twee lokalen hadden uitzicht op het noorden en twee op het zuiden. In de hoek van eik lokaal stond een grote turfkachel met een turfbak ernaast en een scherm eromheen. Er stonden vier rijen banken voor twee leerlingen, samen twintig stuks, dus met plaats voor veertig kinderen. Als er meer waren werden er nog acht stuks bijgezet, dat was dan voor zes en vijftig leerlingen per klas. 's Winters waren meestal alle banken bezet. Soms zaten zelfs drie kinderen op één bank. In mijn jeugd was meester Albert Verver er hoofd, hetgeen hij vele jaren is geweest. Hij woonde in de noordelijke kloostervleugel. Hij was ook koster van de kerk en werd dan ook door de kinderen als de “oude koster” betiteld (zijn dochter is juffrouw Dieuwertje Verver, zij werd in het Klooster geboren en is later vele jaren onderwijzeres in Ter Apel geweest). Het onderwijs was zeer primitief. We leerden schrijven met een griffel op een lei en lezen van het bord. In de tweede klas kregen we soms al een pen en een vel papier. In de hoogste klas een schrift. De opvatting van het onderwijs was heel anders dan thans. Er werd ook nog wel eens uit een boek voorgelezen. Op bijzondere

dagen werd er verteld, bv. over de slag bij Waterloo; de meester las ons voor over het verloop van die veldslag en prees de heldenmoed van onze soldaten. Op 1 april werd verteld over de inneming van den Briel. Lezen deden we uit een boekje. Maar vooral aan mooi schrijven met de pen werd zeer veel aandacht besteed. Voor het bord staan of zelf iets doen op het bord was er niet bij, want als je dat moest, was je zo verlegen dat je dan niets meer wist. Ook bij hardop lezen was stotteren en neus snuiten aan de orde van de dag.

Vrijdagsavonds werden uit ieder lokaal twee jongens aangewezen om de school mee schoon te maken. Ze kregen dan een handveger en moesten onder de banken doorkruipen en het vuil voor zich aanvegen opdat de meid van de meester het in de gang bij elkaar kon vegen en wegbrengen. Ze kregen daar voor elk een griffel. Het schoolplein was niet verhard en dikwijls modderig, zodat er veel vuil onder de banken terecht kwam. Als het vegen gedaan was, zat je neus en keel vol stof en kon je met je ogen haast niet meer kijken. Ook de kleren zaten vol stof. Meestal werden de armste kinderen voor dat baantje uitgezocht.

Meester regeerde veelal riet de stok, kneep je in je arm of sloeg je om de oren. Meester Verver en ook de onderwijzers deden hun best om je wat te leren. We leerden onder anderen hoe je een brief moest opstellen, het adres op de enveloppe stellen en de brief vouwen en in de enveloppe doen. Er werd ons ook geleerd wat we moesten doen wanneer we bij andere mensen binnenkwamen; eerst op de deur kloppen en als we dan binnen waren onze pet afnemen en werd ons geleerd hoe ons verder te moeten gedragen. Dit was wel nodig want de bevolking was zeer onopgevoed. 's Avonds was er (alleen 's winters) avondschool. Sommige jongens gingen daar naar toe en werden later dan postbesteller, commies of kwamen bij de politie.

Enige keren per jaar kwam de schoolopziener, de heer Schortinghuis uit Winschoten. Het bevreedde ons dat we steeds hetzelfde werk kregen, wat we de vorige dag ook al hadden gehad, zodat de les steeds vlot verliep. Soms kwam ook burgemeester

Boelken aan de school. Hij reed te paard en dan mocht één der jongens het paard zolang vasthouden.

Als kinderen bleven we soms 's middags in het bos. We plukten er wilde bosaardbeien, bosbessen, frambozen en bramen en haalden ekster- en kraaiennesten uit. We zwommen in de vijver of in de A en vingen vis in de kolken of achter de deuren van het sluisje of damden een gedeelte van de A af en liepen daar net zolang door, dat het modder was en de vis blauw naar boven kwam.

Omstreeks januari was er schoolvoeding. Dan werd er een pot bonensoep of stampot kool gemaakt en dan konden de kinderen die te ver van school woonden om 's middags naar huis te gaan, of uit die gezinnen waar armoede heerste doordat er niets verdiend werd, er gratis eten. In februari werd hiervan veel gebruik gemaakt. Dan gebeurde het dikwijls, als het zo'n lange winter werd dat er gedurende dertien weken geen werk was, dat er zeer veel liefhebberij voor het eten was.

Onze spelletjes waren meestal tiepelen, knikkeren, haasje over en knoop gooien. De meisjes hadden andere spelletjes. De jongens mochten echter niet op het speelplein der meisjes komen.

Verschillende kinderen hadden geen zakdoek, zodat het soms een vieze boel was. Ook meester Verver snoot zijn neus met de vingers en spuwde op de grond. Ook had hij soms een spuwbakje met wit zand naast zich staan. Closetpapier bij de W.C.'s was er niet bij. De onderwijzers waren netter en langzamerhand kwam er met het stijgen der welvaart verbetering.

Het schoolbezoek was zeer ongeregeld; dikwijls moesten de kinderen op de kleinere broertjes en zusjes passen als de ouders op het veld waren of ergens naar een familielid een boodschap moesten doen. Alles ging te voet en dat vergde voor de ouders teveel tijd. 's Zomers moesten er grotere leerlingen op de koeien passen. Ook hierin bracht de leerlingenwet een grote verbetering.

De godsdienst en de politiek

In het bos staat de trots van het dorp, het oude Kruisherenklooster, waarvan de kerk door de Ned. Herv. Gemeente gebruikt werd

en nog wordt. De dominee woonde in de oostelijke kloostervleugel tegenover het Boshuis; de koster (tevens hoofd der school) in de noordelijke vleugel. De bewoners van het bos en ook velen langs het kanaal gingen 's zondags trouw ter kerke. Het hoorde nu eenmaal bij het fatsoen en men was het ook zo gewoon.

De katholieken kerkten in een kapel (vandaar de naam Kapelweg) op een plek nabij de huidige Katholieke kerk, waar 's zondags dienst werd gehouden door een kapelaan van Zandberg. Later, toen er meer katholieken kwamen werd de tegenwoordige kerk gebouwd en werd het kapelletje een schuur. De katholieken waren het meest afkomstig uit Duitsland of van buiten Ter Apel. (Ten tijde van de Hervorming is de bevolking met de laatste abt van het klooster (en eerste predikant) Johannes Emmen en zijn kloosterbroeders in 1609 naar de nieuwe leer overgegaan.) Sommigen waren deserteurs. Ze woonden hoofdzakelijk in Roelage, Laudernarke en Barnflair. Vooral de vrouwen waren zeer vroom. Als ze de kerk voorbij gingen knielden ze op de straat.

De kerkmeesters waren meestal oude gevestigde boeren.

Daar Ter Apelkanaal steeds meer bevolkt werd, had men daar behoefte aan een kerk. Op initiatief van den heer Poutsma werd er een kerkje gebouwd. Hij was een zeer verstandige en beschaafde man en door zijn toedoen werd de bevolking netter en oppassender. Medewerkers voor het totstandkomen van dit kerkje waren R. Bron en J. Krijgsveld en L. Schoonbeek.

Een gereformeerd kerkje stond halfweg Ter Apel West en er tegenover een Baptistenkerkje; de ene werd een jaar of twintig geleden afgebroken en de andere is thans in gebruik als schuur. Ze konden haast geen predikant krijgen vanwege het geringe aantal leden en de dominees bleven dan ook niet erg lang, want ook het traktement was zeer sober.

Kwesties tussen deze godsdiensten waren er niet, ieder respecteerde een anders geloof. De kinderen gingen allen naar de kloosterschool en aan het geloof werd niet gedacht.

Ook politiek was men vreemd. S. Middelpkamp, E. Wortelboer en W. Timmerman,

allen van een verschillend geloof, stonden op dezelfde lijst voor de gemeenteraad, waaruit blijkt, dat de verhouding zeer goed was. Alleen enkele onderwijzers waren in dat opzicht a-sociaal en hadden over alles wat te zeggen. Daardoor werden verschillende ouders ontevreden en begon men met de School met de Bijbel. Dit was het begin van de tweedracht, die langzamerhand in ons

dorp begon, maar later ook weer wat luwde en thans nagenoeg verdwenen is. Langzamerhand werd een vaste dorpsgemeenschap opgebouwd.

Met de komst van de H.B.S. is de tweedracht begonnen, ook mensen als meester Jan Wester droegen hun steentje bij.

(wordt vervolgd)

Resultaten van de enquête/inventarisatie

door Theo Hofman

Eén van de doelstellingen de enquête/inventarisatie middels het formulier bij de laatste convocatie was om te inventariseren wie van de leden zich waar mee bezig houdt en welke ideeën en suggesties men heeft m.b.t. het tijdschrift. Allereerst zou dit een groot voordeel kunnen zijn voor het secretariaat om mensen met vragen door te verwijzen naar andere leden. Ten slotte is één van de redenen om lid te worden van een vereniging om met andere leden in contact te komen en daar wederzijds voordeel uit te halen. Het was bekend dat in het verleden reeds twee keer eerder ook zo'n inventarisatie is gehouden, maar i.v.m. de wisseling van secretaresse en mutaties in het ledenbestand leek het ons zinvol om dit te herhalen. Ook de redactie kon er zijn voordeel mee doen. Helaas is de respons erg laag (ca. 10% van de uitgereikte formulieren is teruggezonden). Het waren vooral de nieuwere leden en leden die niet in de regio wonen die gereageerd hebben.

Opvallende zaken uit de geretourneerde formulieren:

1. men is over het algemeen tevreden over het tijdschrift. Enkele opmerkingen: het tijdschrift zou wel wat dikker mogen / goed geschreven / voor mensen die ver weg wonen is de rubriek Tijdschriften en boeken waardevol / ga zo door. Suggesties: uitslag van de enquête in het tijdschrift / toevalsvondsten uit niet-Westerwoldse bronnen publiceren / meer informatie over de geschiedenis van Westerwolde en het Oldambt en de relatie met Duitsland, grenswijzigingen en verhoudingen tussen de bewoners / vragen van leden opnemen / meer algemene geschiedenis over de Westerwoldse dorpen en over de streek zelf / berichten en vragen opnemen die op de internetpagina van de vereniging zijn gepubliceerd / anekdotes en gebeurtenissen uit kerkeeraadsverslagen die een beeld geven van de 'gewone' mensen / bespreking van meer recente archiefbronnen / de complete ledenlijst publiceren / een rubriek 'Even voorstellen' om nieuwe leden te introduceren / meer stamreeksen publiceren, deze zijn laagdrempeliger dan complete genealogieën / informatie over relevantie internetpagina's / aanbiedingen en vragen over ruilonderzoek
2. er zijn een aantal vragen binnengekomen die de komende tijd in het tijdschrift geplaatst zullen worden. Beantwoording zal bij voorkeur ook via de redactie plaatsvinden, zodat ook andere leden er hun voordeel mee kunnen doen. Nieuwe vragen blijven overigens welkom.
3. ook voor de rubriek 'Woar bist doe aine van' zijn een aantal aanmeldingen gekomen. Per nummer van het tijdschrift wordt slechts één kwartierstaat geplaatst, zodat we even vooruit kunnen. De inzenders zullen hierover t.z.t. benaderd worden.
4. de inventarisatie van wie zich waar mee bezig houdt, is helaas niet zo waardevol vanwege de lage respons. We zullen de komende tijd enige antwoorden in het tijdschrift plaatsen, zodat er misschien toch contacten gelegd kunnen worden m.b.t. gemeenschappelijke interesses tussen de leden.

Bestuur en redactie danken degenen die de moeite hebben genomen om deel te nemen aan de enquête. Leden die alsnog aan de inventarisatie willen deelnemen, kunnen dit aan ondergetekende of aan het secretariaat kenbaar maken (adressen: zie voorin dit tijdschrift).

Wierwille / Weerwil

door Jan Johan Kuiper

De hier volgende familie stamt uit Ladbergen (Graafschap Bentheim).

Een groot aantal Westerwolders stamt van de hier behandelde familie af, dat is de reden van plaatsing in dit blad, hoewel de familie zich net buiten Westerwolde, in Veendam vestigde.

Duitse, liever gezegd Lutherse voorouders kennen een andere manier van namen geven aan hun kinderen dan Gereformeerde voorouders. De aanleiding tot dit verschil ligt in de tijd van de reformatie.

Gereformeerden, misschien beter gezegd Calvinisten stapten zelf uit de Rooms-katholieke kerk, de Lutherse zijn er min of meer uitgezet en bepaalde rituelen en gebruiken uit de Rooms-katholieke kerk zijn weliswaar –vaak in versoberde vorm– bewaard gebleven. In Nederland merkt men hier weinig van omdat de Nederlandse Lutherse kerken behoorlijk vercalviniseerd zijn.

Gereformeerden waren soberder in de meeste zaken, ook in de naamgeving aan hun kinderen.

Eén doopnaam was voldoende. En grootouders en ooms en tantes werden vernoemd

Lutherse kinderen kregen meer voornamen, hoewel in het dagelijks gebruik meestal alleen de laatste voornaam gebruikt werd. Met die laatste voornaam was men dan ook vaak naar grootouders genoemd. De daaraan voorafgaande namen waren soms van een peter of meter, maar in de meeste gevallen ging het bij mannen om de naam Johann (van Johannes de doper) en bij vrouwen om de namen Maria en (nog veel meer voorkomend) Anna (volgens overlevering de moeder van Maria).

Dit gebruik stamt van oorsprong uit de Rooms-katholieke kerk, met dit verschil dat bij Lutherse kinderen de kinderen met namen in de volkstaal gedoopt werden en bij Rooms-katholieken meestal in het Latijn.

De Lutherse pasten zich over het algemeen vrij snel aan in Gereformeerde gebieden, gemengde huwelijken waren hiervan vaak de oorzaak. De meeste Lutherse Duitse families vindt men dan ook vaak binnen de kortste keren, soms gaan er nog een paar generaties overheen, in de Gereformeerde/Hervormde kerk terug

Henk Boon uit Zuidhorn vulde in de laatste generaties mijn gegevens nog wat aan, mijn dank hiervoor.

I Heinrich Wierwille / Wehrwil, geboren in het jaar 1661 te Ladbergen, overleden op 14 januari 1740 aldaar.

Zijn zoon bij een onbekende vrouw:

I Johan, geboren rond maart 1692 te Ladbergen, volgt onder II.

II Johan Tonnies Wierwille, geboren rond maart 1692 te Ladbergen, overleden op 23 oktober 1755 aldaar, zoon van I.

Hij is getrouwd op 14 november 1725 te Ladbergen met **Anna Elsabein Koenig**, geboren rond 1700 te Ladbergen.

Uit dit huwelijk:

1 Christina, gedoopt op 2 september 1725 te Ladbergen.

2 Anna, gedoopt op 30 juni 1726 te Ladbergen, overleden op 30 januari 1798 aldaar.

3 Christina, gedoopt op 11 december 1729 te Ladbergen, overleden op 19 september 1730 aldaar.

4 Herman Heinrich, gedoopt op 22 augustus 1734 te Ladbergen, overleden op 24 april 1794 aldaar.

5 Johan Manuel, gedoopt op 26 december 1737 te Ladbergen, volgt onder III.

6 Berend Wilhelm, gedoopt op 20 september 1744 te Ladbergen, overleden op 5 november 1744 aldaar.

III Johan Manuel (Tonnis) Wierwille, gedoopt op 26 december 1737 te Ladbergen, overleden op 21 november 1805 te Veendam (Ommelanderswijk), zoon van II.
Hij is ondertrouwd op 2 januari 1763 te Veendam voor de kerk (1) met **Metje Hendriks**, begraven op 16 maart 1801 te Veendam.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Albert**, gedoopt op 30 oktober 1763 te Veendam.
- 2 **Antje**, gedoopt op 25 mei 1766 te Veendam, volgt onder IV-a.
- 3 **Elsje**, gedoopt op 19 februari 1769 te Veendam, volgt onder IV-b.
- 4 **Geertruid**, gedoopt op 1 september 1771 te Veendam.
- 5 **Hindrikjen**, gedoopt op 16 april 1775 te Veendam, volgt onder IV-c.
- 6 **Geertje**, geboren voor 1777, volgt onder IV-d.
- 7 **Maria**, gedoopt op 12 april 1778 te Veendam, volgt onder IV-e.
- 8 **Tonnis**, volgt onder IV-f.

Hij is getrouwd op 11 maart 1802 te Veendam (2) met **Remke Willems**, gedoopt op 22 januari 1758 te Veendam, overleden op 12 april 1833 te Veendam (Ommelanderswijk hs 1118), dochter van *Willem Rientjes* en *Aaltje Jans*.

IV-a Antje Manuels, gedoopt op 25 mei 1766 te Veendam, overleden na 13 januari 1819, dochter van III.

Zij is getrouwd op 27 december 1789 te Wildervank met **Hindrik Geerts Oortjes**, overleden na 13 januari 1819, zoon van *Geert Hindriks Oortjes* en *Elsjen Berents*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Elsjen**, geboren op 23 augustus 1790 te Veendam, gedoopt op 5 september 1790 aldaar, overleden op 18 augustus 1823 te Nieuwe Pekela.
Zij is getrouwd op 11 november 1813 te Veendam met **Abraham Westers**, geboren op 3 september 1782 te Nieuwe Pekela, overleden op 26 april 1862 aldaar, zoon van *Jurjen Westers* en *Grietje Peters Pampe*.
- 2 **Mettje**, gedoopt op 17 juni 1792 te Veendam.
- 3 **Geertje**, gedoopt op 16 november 1794 te Veendam.
- 4 **Geertje**, gedoopt op 25 september 1796 te Veendam.
- 5 **Maria**, geboren op 21 april 1799 te Veendam, gedoopt op 5 mei 1799 aldaar.
Zij is getrouwd op 13 januari 1819 te Veendam met **Pieter Eilts Boer**, geboren op 27 oktober 1793 te Veendam, gedoopt op 10 november 1793 aldaar, zoon van *Eilt Peters de Boer* en *Arentje Gijzes Giezen*.
- 6 **Geert**, gedoopt op 29 maart 1801 te Veendam.
- 7 **Geert**, gedoopt op 4 december 1803 te Veendam.

IV-b Elsje Manuels, gedoopt op 19 februari 1769 te Veendam, overleden op 20 oktober 1826 te Wildervank (hs 186), dochter van III.

Zij is getrouwd op 22 april 1798 te Veendam met **Hindrik Filippus Jonker**, gedoopt op 30 augustus 1761 te Wildervank, overleden na 20 oktober 1826, zoon van *Philippus Hendriks Jonker* en *Adriaantje Rodius*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Philippus**, gedoopt op 10 februari 1799 te Wildervank.
Hij is getrouwd op 23 mei 1821 te Wildervank met *Grietje Jacobs Pronk*, gedoopt op 12 juli 1801 te Wildervank, dochter van *Jacob Willems Pronk* en *Geesje Eises Boer*.
- 2 **Jan**, geboren te Wildervank, gedoopt op 31 mei 1801 aldaar, overleden op 19 januari 1838 te Veendam.
Hij is getrouwd op 17 mei 1824 te Veendam met **Trijntje Daniels Kotter**, geboren te Zuidwending, gedoopt op 27 december 1801 te Veendam, overleden op 4 februari 1883 te Nieuwe Pekela, dochter van *Daniel Hindriks Kotter* en *Trijntje Derks*.
- 3 **Berent**, geboren op 23 april 1805 te Wildervank, gedoopt op 12 mei 1805 aldaar.

- 4 **Tonnis**, geboren op 19 februari 1807 te Wildervank, gedoopt op 1 maart 1807 aldaar.
- 5 **Albert**, geboren rond 1811, overleden op 13 mei 1814 te Wildervank.

IV-c Hindrikjen Manuels, gedoopt op 16 april 1775 te Veendam, overleden op 7 oktober 1833 te Wildervank (hs 171), dochter van III.

Zij is getrouwd op 13 januari 1799 te Veendam met **Hindrik Roelfs Schuur**, gedoopt op 10 december 1775 te Wildervank, overleden na 1837, zoon van *Roelf Hindriks Schuur* en *Stijntje Jacobs(Meiborg)*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Roelf**, gedoopt op 12 januari 1800 te Wildervank.
- 2 **Roelf**, geboren op 11 oktober 1803 te Wildervank, gedoopt op 23 oktober 1803 aldaar.
- 3 **Roelf**, geboren op 17 november 1804 te Wildervank, gedoopt op 9 december 1804 aldaar.
- 4 **Jan**, geboren op 15 augustus 1806 te Wildervank, gedoopt op 24 augustus 1806 aldaar.
- 5 **Roelf**, geboren op 16 mei 1809 te Wildervank, gedoopt op 4 juni 1809 aldaar. Hij is getrouwd in het jaar 1838 te Wildervank met **Janna Jans Orsel**, gedoopt op 17 juli 1808 te Wildervank, dochter van *Jan Jacobs(Orsel)* en *Geesjen Geerts Kram*.
- 6 **Tonnis**, geboren in het jaar 1815, overleden op 26 maart 1817 te Wildervank (Oosterdiep).

IV-d Geertje Manuels, geboren voor 1777, dochter van III.

Zij is getrouwd op 22 december 1795 te Veendam met **Albert Jans Hanssens**, geboren voor 1774, zoon van *Jan Hanssen* en *Trijntje Eilts*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jan**, gedoopt op 26 februari 1797 te Veendam.
- 2 **Tonnis**, gedoopt op 3 juni 1798 te Veendam, overleden op 11 juni 1855 te Veendam (Ommelandervijk).
Hij is getrouwd op 4 januari 1821 te Veendam (1) met **Aafjen Jakobs Hoetjer**, gedoopt op 29 januari 1797 te Veendam, overleden op 19 augustus 1844 te Veendam (Oosterdiep), dochter van *Jakob Gerrits Hoetjer* en *Lammechien Luitjes Kuiper*.
Hij is getrouwd op 20 december 1848 te Veendam (2) met **Geertruid Harms Panjer**, dochter van *Harm Harms Panjer* en *Hijlcken Hindriks Schrage*.
- 3 **Jan**, gedoopt op 19 april 1801 te Veendam.
- 4 **Trijntje**, geboren te Veendam, gedoopt op 5 september 1802 aldaar, overleden op 29 maart 1871 aldaar.
Zij is getrouwd op 10 juni 1822 te Veendam met **Jakob Jans Pik**, geboren op 22 mei 1798 te Veendam, gedoopt op 3 juni 1798 aldaar, overleden op 1 februari 1872 aldaar, zoon van *Jan Jakobs Pik* en *Sijtske Tjapkes*.
- 5 **Jan**, geboren op 29 augustus 1805 te Veendam, gedoopt op 8 september 1805 aldaar, overleden op 26 januari 1859 aldaar.
Hij is getrouwd op 24 januari 1832 te Veendam met **Sofia Jans Moesker**, gedoopt op 15 november 1801 te Veendam, dochter van *Jan Willems Moesker* en *Jantje Wilkes*.
- 6 **Hendrik**, geboren op 22 december 1807 te Veendam, gedoopt op 3 januari 1808 aldaar.
- 7 **Obbe**, geboren op 22 december 1807 te Veendam, gedoopt op 3 januari 1808 aldaar, overleden op 18 november 1835 op zee.
Hij is getrouwd op 12 januari 1834 te Veendam met **Anje Jans Smit**, geboren op 3 oktober 1811 te Veendam, overleden op 19 april 1870 te Zutphen, dochter van *Jan Alberts Smit* en *Rijken Hindriks Hasewinkel*

IV-e Maria Manuels, gedoopt op 12 april 1778 te Veendam, overleden op 22 mei 1825 aldaar, dochter van III.

Zij was gehuwd met **Willem Jans Stuu**t, gedoopt op 2 november 1777 te Veendam, overleden voor 1842, zoon van *Jan Willems Stuu*t en *Albertjen Hindriks*.

Uit dit huwelijk:

1 Jan, gedoopt op 18 januari 1801 te Veendam.

2 Albertje, gedoopt op 11 april 1802 te Veendam.

3 Jan, gedoopt op 10 april 1803 te Veendam.

4 Tonnis, geboren op 28 juli 1806 te Veendam, gedoopt op 10 augustus 1806 aldaar.

Hij is getrouwd op 10 januari 1832 te Veendam (1) met **Kaatje Pieters Dik**, geboren op 18 februari 1809 te Veendam, gedoopt op 19 februari 1809 aldaar, dochter van *Pieter Derks Dik* en *Geertje Roelfs Schipper*.

Hij is getrouwd op 15 februari 1844 te Veendam (2) met **Grietje Lupp**es **Dijkhuis**, geboren rond 1818 te Veendam, dochter van *Luppe Klazes Dijkhuis* en *Hielkjen (Hijltjen) Egberts Koiter*.

IV-f Tonnis Manuels, overleden voor 10 oktober 1797, zoon van III.

Hij is getrouwd op 3 maart 1795 te Veendam met **Geertjen Geerts Oortjes**, gedoopt op 4 oktober 1772 te Veendam, dochter van *Geert Hindriks Oortjes* en *Elsjen Berents*.

Uit dit huwelijk:

1 Metje, gedoopt rond mei 1794 te Wildervank

Verlag Ahnenbörse Nordhorn

door Theo Hofman

Afgelopen zaterdag 4 september was er door de Emsländische Landschaft Arbeitskreis Familienforschung een Ahnenbörse (voorouderbeurs) georganiseerd in het Evangelisch-Reformatorisch Gemeindehaus te Nordhorn. De vereniging was vertegenwoordigd door twee bestuursleden, de heren Kamies en Hofman. Verder was de gehele grensstreek aan beide zijden genealogisch vertegenwoordigd van Ost-Friesland en Westerwolde tot aan Twente en Ahlen (de streek rond Rheine) en waren er een aantal meer algemene organisaties, zoals de werkgroep Duitsland van de N.G.V. en vertegenwoordigers van het computerprogramma Pro-Gen.

Van 10 tot 16 uur was het gezellig druk en kon ook onze vereniging rekenen op de belangstelling van velen, zowel Duitse als Nederlandse genealogen. Voor de bezoekers (en ook de deelnemende verenigingen) was het een uitgelezen gelegenheid om meer te weten te komen over waar men wat kan vinden, maar vooral ook om contacten te leggen aan weerszijden van de grens. De organisatie heeft de intentie om elke twee jaren een dergelijke beurs te organiseren.

Er konden aan het einde van de dag enkele nieuwe leden genoteerd worden.

Tijdschriften en Jaarboeken.

door J.Potze

Tijdschriften en boeken kunnen alleen worden ingezien.
In geen geval worden tijdschriften of boeken uitgeleend.

Het archief van de Vereniging is geplaatst in het Streekhistorisch Centrum te Stadskanaal (naast de watertoren). Inlichtingen SHC Stadskanaal: B. Roossien. Telefoon: 0599-612649.
Overige inlichtingen bij het secretariaat van de vereniging, Pia Scheper Tel. 0591-618043.

Tijdschriften

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging. Jaargang 52.
Register en inhoudsopgave 1997

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.
Jaargang 54, nr 6, juni 1999.

A.P. Köhne von Jaski en R.R. van Staveren	Köhne von Jaski, een oud Pools geslacht.
D. Brouwer	DNA-ondrzoek brengt uitkomst.
R. Koetje- van der Berg redactie GN	Buiten wettig huwelijk geboren. Kwartierstaat Dr. Wilhelm Friedrich De Gaay Fortman.
S.M. Auwerda-Berghout	De herkeuring van luitenant Hatzmann.
L.C.M. van Midden	Midden Berend.
B. van Dooren	De geslachten Velthui(j)s en Post op het Kampereiland.
M. Vulsmma-Kappers	Boerderijnamen-kaart gemeente Diepenveen.

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.
Jaargang 54-nr 7/8, juli/augustus 1999.

Speciaal nummer over Goeree-Overflakkee I.

J.C. Both & S. Olivier	Goeree-Overflakkee, een eiland in de Delta. Mmv vd Am. Arch. Ver. "De Motte".
T.N. Schelhaas	De familie Klimmer uit Goedereede.
J. van Wezel	De Jager, een familie van redders in Stellendam.
M. Zaaijer C.B.zn	De polder Onwaar en haar ingelanden.
W.G. Visser	Kwartierstaat Pauline van Weel.
M. Zaaijer, T.N. Schelhaas en Cathy Westdorp	"Bouwhoeve De Boomvliet" in Dirksland.
Marcel A. Verolme	Huizenonderzoek: voorbeelden uit Sommelsdijk.
T.N. Schelhaas	Een overloper van Klinkerland uit 1652.
A. van Evelingen	Predikantenrel in Middelharnis.
W.G. Visser	Kwartierstaat van Gerrit Zoon, muziekleraar en koordirigent uit Sommelsdijk.
Marcel A. Verolme	De afkomst van Jacques van Maulden.
T.N. Schelhaas	Het veldboek (legger van percelen) van Grijsoord uit 1588.

Genealogie, Kwartaalblad van het Centraalbureau voor Genealogie.
Jaargang 5, nummer 2, juni 1999.

Rob van Drie	Kadastrale atlanten 1832.
Wim Willems	All in the family. De migrant, de geschiedenis en de roots.
Rob van Drie	Parenteel, parenteelstaat. Genealogische tijdschriften op CD-rom.

Stad en Lande, Cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen.

Jaargang 8, nummer 2, 2de kwartaal 1999.

Albert Beuse & Franck Smit Een moeizame start (van de Ver. "Stad en Lande").

Jelle Hagen "Piet Meneer", het leven en lijden van Pieter Hendrik Meekhoff Doornbos.
Piet Kooi & Kirsten vd Ploeg Archeologie op glas (glasnegatieven, JP).
Joop van Roekel Wibrand Veltman, een Groninger portretminiaturist.

Quellen und Forschungen zur Ostfriesischen Familien- und Wappenkunde.

Heft 2 1999 48. Jahrgang.

Prof. Dr. Heinrich Schmidt "Haus" und "Familie" in der Geschichte.
Hilda Bruns Simonswolde. Gegevens uit de kerkboeken (ca 1654-1725).
Hilda Bruns Aanvullingen op eigen kwartierstaat.
Erhard Schulte Kalendarisches. Over de datumaanduiding in het "Kirchenbuch" Simonswolde.
Helmut H. Agena Norder Theelachter (??,JP) des Jahres 1586.
Gerd Luiken de Haan Kapitänfamilien aus Weener.

Quellen und Forschungen zur Ostfriesischen Familien- und Wappenkunde.

Heft 3 1999 48. Jahrgang.

Erhard Schulte Hofdienst-, Hühner- und Eiergeld des Kirchspiels Reepsholt 1625.
Manfred Wegner Land- und Viehschatzungsregister des Amtes Greetsiel.
Gretje Schreiber Sielschatzungsregister des Amtes Berum.

Emsländische und Bentheimer Familienforschung.

Heft 48, Band 10, April 1999.

Heinz Benken Der Weg der Familie Purk (aus Bosnien, Banja Luka) führte
zurück ins Emsland. Partisanen und Sowjets
vertrieben die "Swabos".
Gregor G. Santel Interessantes Material im Bistumsarchiv Münster.
Jan Ringena Die Pastoren der evang.-reform. Gemeinde Veldhausen seit der Reformation.
Harm Schneider Ahnenliste Heinrich Johann van der Kamp.

Emsländische und Bentheimer Familienforschung.

Heft 48, Band 10, April 1999.

Benjamin Uden Inhalts- und Stichwortverzeichnis sowie Indizes zu Band 9 (1998).

Twente Genealogisch. NGV afd. Twente.

15e jaar, nr 1 januari, nr 2 april, nr 3 juli 1999.

Weinig aansluitend op onze regio.

Haselhoff Bulletin 1/99

Kees en Albert Hazelhoff 10 Jaar Familiestichting Haselhoff

Boeken:

Henny Gooren Per mud of bij de week.
De ontwikkeling van beloningssystemen in de Groningse landbouw.
Een uitgave van het Agronomisch-Historisch Instituut Groningen

Paul Brood Belastingheffing in Drenthe 1600-1822.
Uitgave: Boom Meppel.

D. Kuil Kroniek van Pekela.
Een chronologische weergave van feiten en gebeurtenissen.
Tijdsbeeld van 400 jaar
Uitgave: Uitgeverij Futurum / D.Kuil Ten Boer.

Driemaandelijks tijdschrift van de
Vereniging voor Genealogie en Historie

Westerwolde

Jaargang 20 no. 4

December 1999

Redactie: JAN JOHAN KUIPER
tel. 0595-487001 / 487000, fax 487004
e-mail: jan-johan@hetnet.nl

THEO HOFMAN (eindredactie)
Nic. Beetsstraat 19
9636 GJ Zuidbroek
tel. 0598-452417, fax 020-8844097
e-mail: m.j.hofman@hetnet.nl

Secretariaat: PIA SCHEPER
* lidmaatschap Heidelaan 1
* abonnementen 7822 CD Emmen
* administratie tel. 0591-618043
e-mail: P.Scheper@net.HCC.nl

Penningmeester: G. KAMIES
Postkade 51
9503 AJ Stadskanaal
tel. 0599-617272

Bank: * RABO-bank Stadskanaal, rek.no. 3586.06.063 t.n.v.
Vereniging voor Genealogie en Historie Westerwolde
* Postbank, rek.no. 4222401

Lidmaatschap: * contributie fl. 40,- per jaar (inclusief tijdschrift, uit te reiken
op de driemaandelijke bijeenkomsten of toegezonden per
post)
* donateurschap fl. 35,- per jaar (met tijdschrift, gezonden
per post), alleen voor verenigingen en stichtingen.

Archief: Streekhistorisch Centrum
* voor leden gratis Ceresstraat 2
toegankelijk 9502 EA Stadskanaal
tel. 0599-612649

Inhoud:

Theo Hofman	Stroedinck/Stroedingh/Stroeding/Streuding/Streuning/ Streunding/Streun/Strending: variaties op een familienaam (II)	87
P.A. Luppe	Waar bist doe aine van? Kwartierstaat van Pieter Anno Luppe	90
J. Potze	Genealogie Wijnholds (slot)	92
	Aanvullingen en correcties	105
redactie	Vragen van leden aan leden	106
F.A. Bergman sr.	Ter Apel in de loop der tijden (slot)	107
J. Potze	Tijdschriften en Boeken	111

Van de redactie:

Van de heer J.J. Schrage uit Leek ontvingen wij een uitgebreide aanvulling op de genealogie Apotheker van mevr. P.J.C. Elema, zoals gepubliceerd in nr. 2 van deze jaargang. Aangezien in deze aanvulling geen relatie ligt met het gebied waar onze vereniging zich op richt, zien wij af van publicatie. Wij danken dhr. Schrage voor zijn inzending, meer informatie is bij hem te verkrijgen.

Wegens omstandigheden is het redactieadres gewijzigd, evenals de eindredactie.

Stroedinck/Stroedingh/Stroeding/Streuding/Streuning/ Streunding/Streun/Strending: variaties op een familienaam (II)

door: Theo Hofman

In het eerste deel over bovenstaande familienamen¹ is de familie Stroeding beschreven, een waarschijnlijk uitstervende familienaam. Onderstaande genealogie betreft de nakomelingen van Hindrik Geerts Streuding, de (voor zover bekend) enige zoon van Geert Berents en Gepke Hindriks. Al in de eerste generaties ontstaan de spellingsvarianten, enerzijds omdat de stamvader gebrekkig kon schrijven, anderzijds omdat waarschijnlijk zoals in het Gronings gebruikelijk, de uitgang -ing ingeslikt wordt.

De genealogie omvat de eerste vier generaties, de volgende zouden te fragmentarisch worden. Informatie over de jongste generaties kan bij de auteur verkregen worden, aanvullingen en correcties zijn welkom. Mijn dank gaat uit naar allen die informatie verstrekten, met name Henk Streun (Canada) en zijn broer Wil voor het aandragen van vooral Noord-Amerikaanse gegevens.

- I Hindrik Geerts Streuding**, arbeider en kleermaker, geboren op 18 september 1788 te Bourtange, gedoopt op 21 december 1788 aldaar, wonende in de Morige, overleden op 28 mei 1854 aldaar, zoon van *Geert Berents* en *Gepke Hindriks*.
Bij de geboorte van de kinderen uit het eerste huwelijk tekent Hindrik steeds zelf met Streun, Stroudijng, Streuding, Strueding. Bij de kinderen uit het tweede huwelijk tekent hij alleen bij het tweede kind, bij de anderen staat dat hij de schrijfkunst niet machtig is.
Hij is getrouwd op 27 april 1816 te Wedde (1) met **Trientje Alberts Korte**, dienstmeid, geboren op 7 oktober 1796 te Oude Pekela, wonende te Blijham, overleden op 18 oktober 1830 in de Morige, dochter van *Albert Harms Korte* en *Marijke Everts (Kwant)*.
Uit dit huwelijk:
- 1 Marijke Streun**, geboren op 10 maart 1818 te Blijham, overleden op 26 augustus 1853 te Oude Pekela (als Maria).
Zij is getrouwd op 16 augustus 1845 te Wedde met **Harm Izaks van de Grijspaarde**, boerenknecht, scheepstimmerknecht en timmerman, geboren op 8 mei 1815 te Oude Pekela, wonende aldaar, overleden op 24 juni 1880 aldaar, zoon van *Izak van de Grijspaarde* en *Catharina Kuipers*.
(Hij is later getrouwd op 24 mei 1856 te Oude Pekela met *Simentje Wijkinga*, geboren op 3 juli 1819 te Appingedam, overleden na 24 juni 1880, dochter van *Gerrijt Jochems Wijkinga* en *Leentje Hillebrants Dijkema*.)
 - 2 Gepke Streun**, geboren op 6 december 1820 te Hoorn.
 - 3 Albertje Hindriks Streuding**, geboren op 11 maart 1823 te Wedderveer.
Zij is getrouwd op 24 maart 1849 te Wedde met **Willem Roelfs Hindriks**, timmerman, geboren op 4 februari 1822 te Bellingwolde, zoon van *Roelf Jurriens Hindriks* en *Antje Willems Huls*.
 - 4 Geert Streuding**, geboren op 23 april 1825 te Blijham, volgt onder II-a.
 - 5 Albert Streuding**, geboren op 27 september 1827 in de Morige, volgt onder II-b.
 - 6 Gepke Streuding**, geboren op 19 februari 1830 in de Morige.
Zij is getrouwd op 30 december 1857 in de gemeente Kollumerland (1) met **Theodorus Mebius**, geboren op 18 mei 1814 te Leeuwarden, overleden op 10 maart 1879 te Kollum, zoon van *Martinus Mebius* en *Antje Eekhof*.
Zij is getrouwd op 13 november 1886 te Kollumerland (2) met **Sytze Rinzes van der Meer**, geboren op 25 januari 1827 te Buitenpost, zoon van *Rinze Jans van der Meer* en *Lutske Sijtses Feenstra*.

¹ Jaargang 20, nr. 1, pag.3 e.v. met aanvullingen en correcties in nr. 2

(Hij was weduwnaar van *Fokje Jacobs Fokkens*, geboren rond 1823, overleden op 8 september 1882 te Oudwoude.)

Hij is getrouwd op 13 augustus 1836 te (2) met **Johanna Geerts Holstein**, geboren te Bourtange, gedoopt op 3 november 1799 aldaar, overleden op 29 januari 1875 in de Morige, dochter van *Geert Geerts Holstein* en *Tijlke Berents*.

Uit dit huwelijk:

7 **Grietje Streuding**, geboren op 17 februari 1833 in de Morige (geboorteacte: onecht kind van Johanna Holstein en Hindrik Streuding), overleden voor 1836.

8 **Grietje Streuding**, geboren op 2 mei 1837 in de Morige, overleden op 16 februari 1914 aldaar.

Zij is getrouwd op 14 mei 1870 te Wedde met **Jan Beekman**, boerenknecht, geboren op 6 mei 1831 te Blijham, woonde in mei 1870 aldaar, overleden na 16 februari 1914, zoon van *Hindrik Berents Beekman* en *Aaltje Jans Moerker*.

9 **Teelke Streuding**, geboren op 28 augustus 1839 in de Morige, overleden na 1869.

(volgens bevolkingsregister 1860-1869 Wedde: dienstbode bij predikant *Willem de Vries*, niet vermeld in 1870)

II-a Geert Streuding, arbeider en boerenknecht, geboren op 23 april 1825 te Blijham, wonende te Blijham, Onstwedde en te Holte, overleden op 12 april 1919 te Onstwedde (aan de Spaanse griep), begraven aldaar, zoon van *Hindrik Geerts Streuding (I)* en *Trientje Alberts Korte*.

Hij is getrouwd op 23 december 1854 te Wedde met **Auwke Blaauw**, dienstmeid, geboren op 3 mei 1833 te Finsterwolde, wonende te Blijham, overleden op 20 april 1919 te Onstwedde (aan de Spaanse griep), begraven aldaar, dochter van *Hindrik Arends Blaauw* en *Grietje Jans Jansen*.

Foto 1 Geert Streuding en Auwke Blaauw in 1914

Uit dit huwelijk:

1 **Hendrik Streuding**, geboren op 18 februari 1856 in de Morige, volgt onder III-a.

2 **Hinderikus Streuding**, geboren op 11 februari 1857 in de Morige, volgt onder III-b.

3 **Albert Streuding**, geboren op 4 maart 1859 te Holte, volgt onder III-c.

4 **Jan Streuding**, geboren op 25 november 1860 te Holte, volgt onder III-d.

5 **Grietje Streuning**, (later Streuding), geboren op 31 januari 1863 te Holte, overleden op 16 januari 1938 te Epe, begraven op 19 januari 1938 aldaar.

Zij is getrouwd op 31 mei 1888 te Oude Pekela met **Nicolaas Vossen**, militair, geboren rond 1861 te Montfort, wonende te Arnhem, zoon van *Willem Vossen* en *Cecilia van Montfort*.

- 6 **Trientje Streun**, geboren op 6 oktober 1864 te Holte, op 19 juni 1882 vertrokken naar Huijbergen, overleden voor 1919
- 7 **Geert Streun**, geboren op 28 april 1866 te Holte, volgt onder III-e.
- 8 **Aiko Streunding**, geboren op 22 juni 1868 te Holte, overleden voor 1919.
- 9 **Maria Streuning**, geboren op 1 augustus 1870 te Holte, overleden na 1919.
Zij was gehuwd met **Jan van de Burg**.
- 10 **Zwaantje Streuning**, geboren op 1 augustus 1870 te Holte (in de geboorteacte is de letter 'd' in Streunding doorgehaald), overleden op 6 februari 1954, begraven te Blijham.
Zij is getrouwd op 9 juli 1890 met **Derk Nieuwenhuis**, arbeider, geboren op 24 september 1866 te Wedde, overleden op 28 juli 1929 te Blijham, begraven aldaar, zoon van *Willem Nieuwenhuis* en *Trientje Kenter*.

II-b Albert Streuding, boerenknecht, geboren op 27 september 1827 in de Morige, wonende in december 1857 te Beerta, overleden op 12 december 1903 te Wedderheide, begraven te Wedde, zoon van *Hindrik Geerts Streuding* (I) en *Trientje Alberts Korte*.

Hij is getrouwd op 5 december 1857 te Beerta met **Geertje Emes Kuiper**, dagloonster, geboren op 20 december 1827 te Midwolda, overleden op 9 juli 1908 te Wedderheide, begraven te Wedde, dochter van *Emo Berents Kuiper* en *Grietje Hindriks de Lange*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Grietje Streuding**, dienstmeid, geboren op 31 december 1857 te Beerta, woonde in het jaar 1886 te Wedde, overleden op 30 maart 1931 te Weddermarke, begraven te Wedde.
Zij is getrouwd op 16 juni 1886 te Wedde met **Pieter Wegman**, dienstknecht en arbeider, geboren op 26 september 1858 te Blijham, wonende te Oude Pekela en te Weddermarke, overleden op 16 maart 1934 te Blijham, zoon van *Harm Wegman* en *Zwaantje Kragt*.
- 2 **Trientje Streuding**, geboren op 5 januari 1860 in de Morige, overleden op 22 januari 1908 te Oude Pekela.
Zij is getrouwd op 8 maart 1889 te Finsterwolde (1) met **Hindrik Leeuwerke**, boerenknecht en wagenaar, geboren op 1 december 1857 te Finsterwolde, overleden op 24 mei 1901 aldaar, zoon van *Jan Leeuwerke* en *Trientje Oolders*.
Zij is getrouwd op 4 maart 1903 te Finsterwolde (2) met **Geert Wessels**, overleden na 22 januari 1908.
- 3 **Albertje Streuding**, geboren op 2 januari 1862 in de Morige, overleden op 4 april 1916 te Oude Pekela.
Zij is getrouwd op 19 juli 1882 te Wedde met **Albert Strating**, landbouwer, geboren op 28 september 1835 te Onstwedde, wonende te Oude Pekela, overleden op 12 oktober 1914 aldaar, zoon van *Simon Harms Strating* en *Jantje Wubbjes Reupers*.
- 4 **Edo Streuding**, geboren op 29 augustus 1865 te Hoorn, overleden op 7 oktober 1865 aldaar.
- 5 **Hindrik Streuding**, geboren op 13 maart 1867 te Hoorn, volgt onder III-f.
- 6 **Emo Streuding**, geboren op 13 maart 1867 te Hoorn, verder niets bekend.

(wordt vervolgd)

Waar bist doe aine van?

<p>³² Jan Hindriks Wannemaker timmerman, landbouwer</p> <p>~ Sellingen 18 okt 1739</p> <p>† Sellingen ca. 1782</p> <p>X Onstwedde 28 nov 1766</p>	<p>³⁴ Luppe Harms landbouwer</p> <p>~ Ter Apel 29 jan 1736</p> <p>† Ter Apel 21 dec 1794</p> <p>X Onstwedde 2 apr 1774</p>	<p>³⁶ Jan Jans Hofkamp landbouwer</p> <p>~ Ter Apel 25 mei 1749</p> <p>† Ter Apel 30 dec 1835</p> <p>X Ter Apel 21 apr 1776</p>	<p>³⁸ Lammert Hinderikus Mulder landbouwer</p> <p>~ Ter Apel 4 mrt 1752</p> <p>† Ter Apel 3 jun 1827</p> <p>X Ter Apel 24 jun 1791</p>	<p>⁴² Jakob Haies Timmer landbouwer</p> <p>~ Vlagtwedde 13 jan 1743</p> <p>† Vlagtwedde 20 jun 1796</p> <p>X Vlagtwedde 18 apr 1784</p>	<p>⁴² Jan Jacobs Leusingh landbouwer</p> <p>~ Jipsinghuizen 24 jul 1748</p> <p>† Jipsinghuizen 1792</p> <p>X Vlagtwedde 11 mei 1777</p>	<p>⁴⁴ Jan Jans Luitjes landbouwer</p> <p>~ Sellingen 3 dec 1769</p> <p>† Ter Haar 14 feb 1843</p> <p>X Sellingen 2 nov 1794</p>	<p>⁴⁶ Geert Menses Wijchers landbouwer</p> <p>~ Ter Apel 1 jun 1769</p> <p>† Ter Apel 5 apr 1836</p> <p>X Ter Apel 29 mrt 1799</p>
<p>³³ Hillechien Alberts</p> <p>† Sellingen voor 1778</p>	<p>³⁵ Naantien Harms Kuiper</p> <p>~ Onstwedde 9 okt 1747</p> <p>† Ter Apel 7 aug 1815</p>	<p>³⁷ Lammegien Alberts</p> <p>~ Roswinkel 6 sep 1750</p> <p>† Ter Apel 11 apr 1822</p>	<p>³⁹ Geertien Haijes Schot</p> <p>~ Ter Apel 28 sep 1770</p> <p>† Ter Apel 28 jan 1816</p>	<p>⁴¹ Geessien Harms Gelling</p> <p>~ Ter Apel 26 dec 1754</p> <p>† Ter Apel 20 jan 1815</p>	<p>⁴³ Wubbegien Edes Teijningh</p> <p>* Wollinguizen 10 feb 1754</p> <p>† Wollinguizen 22 mei 1820</p>	<p>⁴⁵ Anna Jans Luitjes</p> <p>~ Ter Apel 11 nov 1771</p> <p>† Ter Haar 28 mrt 1843</p>	<p>⁴⁷ Trientje Jans Fens/Tams</p> <p>~ Roswinkel ca. 1777</p> <p>† Ter Apel 10 sep 1829</p>
<p>¹⁶ Albert Jans Lups (Wannemaker) boer op 't Heem</p> <p>~ Sellingen 21 jan 1770</p> <p>† Ter Apel 5 sep 157</p> <p>X Klooster Ter Apel 7 mrt 1806</p>	<p>¹⁷ Grietje Luppes boerin</p> <p>~ Ter Apel 17 nov 1776</p> <p>† Ter Apel 22 sep 1853</p>	<p>¹⁸ Boele Jans Hofkamp arbeider, landbouwer</p> <p>* Ter Apel 20 mei 1792</p> <p>† Ter Apel 3 jun 1869</p> <p>X Bourtange 22 apr 1814</p>	<p>¹⁹ Frieske Lamberts Mulder</p> <p>* Ter Apel 14 feb 1796</p> <p>† Ter Apel 11 jun 1855</p>	<p>²⁰ Harm Jakobs Timmer akkerbouwer</p> <p>~ Vlagtwedde 6 feb 1785</p> <p>† Vlagtwedde 9 jan 1864</p> <p>X Onstwedde 30 apr 1809</p>	<p>²¹ Jantien Jans Leusing</p> <p>* Wollinguizen 22 sep 1786</p> <p>† Vlagtwedde ná 1863</p>	<p>²² Jan Jans Luitjes landbouwer</p> <p>* Ter Haar 3 nov 1799</p> <p>† Ter Apel 31 dec 1860</p> <p>X Vlagtwedde 12 okt 1824</p>	<p>²³ Annechien Geerts Wijchers</p> <p>* Ter Apel 15 dec 1801</p> <p>† Ter Apel 16 nov 1848</p>
<p>⁸ Luppe Alberts Luppe boer</p> <p>* Ter Apel 20 aug 1812 † Ter Haar 21 jan 1893</p> <p>X Vlagtwedde 16 jun 1845</p>	<p>⁹ Geertje Boeles Hofkamp boerin</p> <p>* Klooster Ter Apel 24 aug 1823 † Ter Apelkanaal 14 jan 1904</p>	<p>¹⁰ Jakob Harms Timmer landbouwer</p> <p>* Eilersinghuizen 20 feb 1810 † Ter Apel 19 feb 1887</p> <p>X Vlagtwedde 10 mei 1851</p>	<p>¹¹ Trientje Jans Luitjes</p> <p>* Klooster Ter Apel 8 jul 1825 † Ter Apel 3 apr 1881</p>				
<p>⁴ Albert Luppe landbouwer</p> <p>* Ter Apelkanaal 12 mrt 1846 † Groningen 20 apr 1903</p> <p>X Vlagtwedde 21 aug 1897</p>	<p>⁵ Annechien Jakobs Timmer landgebruikster</p> <p>* Ter Apel 25 nov 1863 † Ter Apelkanaal 23 aug 1911</p>						
<p>² Luppe Luppe winkelier, magazijnchef</p> <p>* Ter Apelkanaal 7 feb 1901 † Meppel 3 okt 1965</p>	<p>X Nieuwe Pekela</p>						
<p>Pieter Anno</p> <p>* Nw Weerdinge 9 okt 1929 X Hilversum 25 apr 1962 met Margaretha Houter</p>							

Kwartierstaat van Pieter Anno Luppe (lidnr. 82099)

48 Geert Reinders Kok schipper * ca. 1775 † Leek 12 mei 1814 X Midwolde 26 dec 1792	50 Lambertus Danekes hovenier ~ Wildervank 27 apr 1749 † Groningen 27 feb 1812 X Groningen 1798/1799	52 Hindrik Wiebes Pool vervener landbouwer * Dragten ca. 1767 † Zevenhuizen 14 okt 1836 X Dragten?	54 Jan Ritskes Rltskes arbeider schipper * Zevenhuizen? ca. 1774 † Zevenhuizen 24 apr 1834 X Oudkerk	56 Hedde Oedses de Graaf arbeider * ca. 1769 † Zevenhuizen 11 mei 1843 X Zevenhuizen?	58 Roelf Alberts Hummel landbouwer † Zevenhuizen 21 aug 1839 X Zevenhuizen?	60 Berend Hendriks Hofstee bakker X Zevenhuizen?	62 Hendrik Jans Brink arbeider, * Delfzijl? † Leek? voor 1823 X Groningen 27 aug 1797
49 Geertje Pieters ~ Leek 24 mrt 1765 † Leek ? na 1822	51 Jantje Ritsema ~ Groningen 25 apr 1764 † Groningen 1798/1799	53 Antje Meinders Pool * Dragten ca. 1767 † Zevenhuizen 10 okt 1846	55 Henke Hendriks arbeidster * Zevenhuizen? ca. 1770 † Zevenhuizen 19 jan 1845	57 Grietje Alberts de Vries arbeidster * ca. 1770 † Zevenhuizen 19 jan 1845	59 Jetske Klaassens Hummel * Leek? ca. 1770 † Zevenhuizen 21 aug 1839	61 Auke Jacobs X Zevenhuizen?	63 Cornelis Barteloor Flonk ~ Leek 3 feb 1771 † Leek 6 mei 1823
24 Pieter Geerts Kok schipper * Leek 10 mei 1794 † Grijpskerk 18 jan 1866 X Leek 3 mrt 1822	25 Lamina Danekes dienstmeid ~ Groningen 20 feb 1791 † Leek 3 apr 1879	26 Wijbe Hindrikus Pool schoenmaker landbouwer ~ Onstwedde 2 feb 1800 † Mussel 24 mei 1856 X Leek 7 aug 1836	27 Sijtske Jans Ritskes * Zevenhuizen 9 nov 1802 † Zevenhuizen 15 dec 1889	28 Roelf Heddes de Graaf arbeider schipper * Zevenhuizen 22 okt 1802 † Onstw. holte 1 apr 1817 X Leek 2 feb 1822	29 Martje Roelfs Hummel * Zevenhuizen 24 nov 1797 † Zevenhuizen 21 dec 1864	30 Klaas Berends Hofstee korenmolenaar bakker * Oostwold (WK) 1798/1799 † Zevenhuizen 9 dec 1884 X Leek 8 jun 1828	31 Jantje Hindriks Brink bakkersche * Delfzijl 31 jul 1804 † Zevenhuizen 9 jan 1873
Pieter Pieters Kok schipper * Leek 15 mrt 1830 † Noordhorn 16 mrt 1905 X Leek 18 okt 1862	12 Grietje Pool * Zevenhuizen 12 feb 1841 † Noordhorn 9 mei 1904		13 Roelof Roelfs de Graaf schippersknecht / landbouwer * Zevenhuizen 15 nov 1838 † Diepswal (Leek) 20 jan 1920 X Leek 25 feb 1860		14 Aaltje Klazes Hofstee * Zevenhuizen 20 jul 1839 † Leeuwarden 19 dec 1920		
6 Pieter Kok schipper, brandstofhandelaar * Leek 15 jul 1864 † Leek 18 jan 1915 X Leek 27 aug 1892				7 Jantje de Graaf * Westergeest 6 aug 1863 † Leek 26 jan 1919			
3 Pieterdina Roelina Kok * Zuidhorn 11 dec 1900 † Nieuw Weerdinge 11 mrt 1931 13 mei 1924							

Luppe

rijksambtenaar PTT (Telegraaf)

* Hilversum 8 mei 1939, dochter van Gijsbert Houter en Anna Elisabeth Ehlers

Genealogie Wijnholds (slot)

door J. Potze

- VIII-o Willem Wijnholds**, landbouwer en arbeider, geboren 1.9.1872 te Emmen, wonende te Roswinkel, zoon van *Willem Wijnholds* (VII-d) en *Trientien Nijemanting*.
Hij is getrouwd 18.4.1894 met **Harmtje Harms**, geboren ca. 1875, dochter van *Harmannus Harms* en *Margien Frieling*.
Uit dit huwelijk:
- 1 Levenloos geboren kind**, geboren 16.3.1893, overleden 16.3.1893.
 - 2 Harmannus Wijnholds**, geboren 3.5.1894 te Emmen.
Hij is getrouwd 7.12.1918 met **N. N.**.
 - 3 Trientien Wijnholds**, geboren 28.3.1897 te Emmen.
Zij is getrouwd 13.9.1919 te Emmen met **A. Derks**.
 - 4 Levenloos geboren kind**, geboren 16.6.1899, overleden 16.6.1899.
- VIII-p Jan Wijnholds**, arbeider en timmerman, geboren ca. 27.4.1874 te Roswinkel, wonende te Emmen, overleden 26.3.1950 aldaar, zoon van *Willem Wijnholds* (VII-d) en *Trientien Nijemanting*.
Hij is getrouwd 27.2.1896 te Emmen met **Aaltien Brands**, geboren 24.12.1873 te Emmen, overleden 3.5.1938 aldaar, dochter van *Eilert Brands* en *Hillegien Haan*.
Uit dit huwelijk:
- 1 Eilert Wijnholds**, geboren 4.5.1896 te Roswinkel.
 - 2 Trijntje Wijnholds**, geboren 24.4.1898.
Zij is getrouwd 2.3.1922 te Emmen met **E. Dokter**.
 - 3 Hillegien Wijnholds**, geboren 14.5.1900 te Roswinkel.
 - 4 Willem Wijnholds**, geboren 27.6.1902 te Roswinkel, overleden 25.5.1903.
 - 5 Jans Wijnholds**, geboren 7.1909, overleden 31.5.1910 te Emmen.
 - 6 Willem Jans Wijnholds**, geboren 2.11.1912 te Emmen.
Hij is getrouwd 19.7.1938 met **Wendelke Weggemans**.
- VIII-q Hendrik Wijnholds**, landbouwer, geboren 4.3.1878 te Roswinkel, overleden 27.4.1964 te Vlagtwedde, zoon van *Willem Wijnholds* (VII-d) en *Trientien Nijemanting*.
Hij is getrouwd 14.7.1903 te Emmen met **Nantje Christiaans**, geboren 2.10.1883 te Emmen, overleden 23.5.1934 te Vlagtwedde.
Uit dit huwelijk:
- 1 Geert Wijnholds**, geboren 9.11.1903 te Emmen, volgt onder IX-aa.
 - 2 Trientje Wijnholds**, geboren 14.4.1905 te Emmen.
 - 3 Willem Wijnholds**, geboren 24.9.1907 te Emmen.
Hij is getrouwd 10.11.1934 met **Hebeltien Bakker**, dochter van *Nn. Bakker*.
 - 4 Jans Wijnholds**, geboren 28.5.1911 te Emmen.
Hij is getrouwd 20.5.1942 te Vlagtwedde met **Janna Klompmakers**.
 - 5 Fennechienus Wijnholds**, melkboer en melkventer, geboren 1.12.1913 te Emmen, wonende te Veelerveen.
Hij is getrouwd ca. 22.5.1938 te Vlagtwedde met **Roelie Adams**.
 - 6 Wijnhold Wijnholds**, geboren 6.11.1916 te Emmen.
Hij was gehuwd met **Lies Bredek**.
 - 7 Albert Wijnholds**, geboren 12.4.1920 te Emmen.
Hij was gehuwd met **Jantje Veelema**.
 - 8 Anna Jacoba Wijnholds**, geboren 8.11.1927 te Vlagtwedde.
Zij is getrouwd 7.5.1947 te Vlagtwedde met **Johannes Bekker**.
- VIII-r Albert Wijnholds**, hulppostbode, geboren 5.11.1879 te Roswinkel, wonende te Emmen, overleden 11.9.1917, zoon van *Willem Wijnholds* (VII-d) en *Trientien Nijemanting*.
Hij was gehuwd met **Hillechien Harms**, geboren ca. 1880.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Willem Wijnholds**, geboren ca. 1913, overleden 16.2.1922.
- 2 **Henderik Wijnholds**, geboren 24.9.1914, volgt onder IX-ab.
- 3 **Jans Wijnholds**, geboren 9.4.1916, volgt onder IX-ac.

VIII-s Lambert Wijnhold, landbouwer en arbeider, geboren 27.3.1860 te Emmen, wonende te Roswinkel en te Nieuwe Schutting, overleden ca. 30.1.1930 te Emmen, zoon van *Freerk Lamberts Wijnholds* (VII-e) en *Albertien Kuipers*.

Hij is getrouwd 25.5.1883 te Gem. Emmen (1) met **Freerkien Boelen**, geboren 15.12.1856 te Emmen, overleden 2.10.1884 aldaar, dochter van *Gerrit Boelen* en *Henderika Wanders*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Freerk Wijnhold**, geboren 12.10.1883 te Emmen, volgt onder IX-ad.
Hij is getrouwd 18.5.1886 (2) met **Trijntje Wenning**, geboren 8.4.1861 te Borger, overleden 11.4.1900 te Emmen, dochter van *Jan Wenning* en *Jantien Eggens*.
Uit dit huwelijk:
 - 2 **Jan Wijnhold**, geboren 12.1.1887, overleden 5.2.1887.
 - 3 **Jantje Wijnhold**, geboren 16.1.1888 te Roswinkel.
 - 4 **Jan Wijnhold(?)**, geboren 14.5.1891.
 - 5 **Albertje Wijnhold**, geboren 25.4.1892, overleden 15.3.1893.
 - 6 **Albertus Wijnhold**, geboren 7.9.1894, overleden 11.4.1897 te Roswinkel.
Hij is getrouwd 9.11.1900 (3) met **Martje Foekens**, geboren 10.4.1851 te Wildervank, overleden 13.12.1934 te Vlagtwedde.

VIII-t Hendrik Wijnholds, arbeider en timmerman, geboren 14.4.1872 te Roswinkel, wonende aldaar, overleden 22.9.1963, zoon van *Freerk Lamberts Wijnholds* (VII-e) en *Albertien Kuipers*.

Hij is getrouwd 28.1.1896 (1) met **Hinderkien Kremer**, geboren 10.10.1872 te Emmen, overleden 5.6.1909 aldaar.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jan Wijnholds**, geboren 23.3.1896 te Emmen.
- 2 **Albertje Wijnholds**, geboren 7.9.1898.
- 3 **Freerk Wijnholds**, geboren 12.10.1901, overleden 19.10.1901 te Roswinkel.
- 4 **Levenloos geboren zoon**, geboren 8.7.1902, overleden 8.7.1902.
- 5 **Levenloos geboren dochter**, geboren 8.7.1902, overleden 8.7.1902.
- 6 **Freerk Wijnholds**, geboren 30.7.1903 te Emmen, volgt onder IX-ae.
- 7 **Henderkien Hermanna Wijnholds**, geboren 16.5.1906 te Emmen.
- 8 **Levenloos geboren zoon**, geboren 22.1.1909, overleden 22.1.1909.
Hij is getrouwd 17.11.1910 te Emmen (2) met **Elisabeth Brouwer**, geboren 22.10.1872 te Odoorn, overleden na 10.10.1915.
Uit dit huwelijk:
 - 9 **Alberdina Philippina Wijnholds**, geboren 22.10.1911 te Emmen.
Zij is getrouwd 14.3.1936 te Emmen met **J. Hofman**.
- 10 **Levenloos geboren zoon**, geboren 7.5.1914, overleden 7.5.1914.
- 11 **Philip Wijnholds**, geboren 10.10.1915 te Emmen.
Hij is getrouwd ca. 3.5.1937 met **J. Lever**.

IX-a Jan Wijnholds, los arbeider, geboren 30.1.1873 te Emmen, overleden 14.2.1951, zoon van *Albert Wijnholds* (VIII-a) en *Geessien Kuipers*.

Hij is getrouwd 29.5.1913 te Emmen met **Lammigje de Lange**, geboren 16.4.1877 te Emmen.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Geessien Wijnholds**, geboren 17.5.1914 te Emmen.
Zij is getrouwd 31.8.1935 te Emmen met **J. Gubber**.
- 2 **Hilligje Wijnholds**, geboren 24.9.1918 te Emmen.
Zij is getrouwd 24.11.1942 te Emmen met **G. Siebring**.

- IX-b Rudolf Wijnholds**, arbeider, geboren 20.8.1878 te Emmercompasuum, wonende te BargerCompasuum, overleden 11.3.1964 te Emmen, zoon van *Albert Wijnholds* (VIII-a) en *Geessien Kuipers*.
Hij is getrouwd 18.7.1899 te Gem. Emmen (1) met (en gescheiden 3.12.1902 te Emmen van) **Geertje Schiphouwer**, geboren 23.2.1878 te Emmen, dochter van *Jan Schiphouwer* en *Annegien Smeman*.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Hendrik Wijnholds**, geboren 8.4.1900, volgt onder X-a.
Hij is getrouwd 28.10.1907 te Gross Fullen (2) met **Renske Hogenberg**, geboren 24.3.1877 te Emmen.
Uit dit huwelijk:
 - 2 **Annechien Wijnholds**, geboren 16.4.1916 te Emmen.
- IX-c Jan Wijnholts**, Had grote zaak in landbouwwerktuigen, geboren 27.8.1880 te Emmen, wonende te Abbenes, te Nieuw-Vennep en te NO-Polder 1915, zoon van *Wijnholt Wijnholts* (VIII-b) en *Willemtje Schoonbeek*.
Hij was gehuwd met **Froukje Kremer**.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Wijnholt Wijnholts**.
 - 2 **Annechien Wijnholts**, geboren ca. 1910.
Zij was gehuwd met **Cor Blokker**, wonende te Canada.
- IX-d Willem Wijnholts**, arbeider, geboren 11.5.1889 te Laude, wonende te Ter Apel Markeweg en te Weerdingermund, zoon van *Wijnholt Wijnholts* (VIII-b) en *Willemtje Schoonbeek*.
Hij is getrouwd ca. 1912 met **Hendrikje Nieboer**.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Wijnholt Wijnholts**, geboren 11.5.1913 te Gemeente Vlagtwedde, overleden ca. 1960.
 - 2 **Harm Wijnholts**, geboren 2.9.1915 te Ter Apel.
Hij was gehuwd met **Klazina Sanders**.
 - 3 vermoedelijk **Hebeltje Wijnholts**, geboren te Ter Apel.
 - 4 **Willemtje Wijnholts**, geboren 11.12.1918 te Ter Apel, wonende te Tootcarook, Australi%.
Zij is getrouwd 1940 te Vlagtwedde met **Jurrien Zoet**, overleden 1989.
 - 5 **Jantienus Wijnholts**, geboren 21.10.1922 te Ter Apel, volgt onder X-b.
 - 6 **Geert Wijnholts**, geboren 14.2.1926 te Ter Apel, volgt onder X-c.
- IX-e Geert Wijnholts**, medewerker ziekenfonds, huurophaler woningbouwstichting, landbouwer in Dld en transportarbeider, geboren 22.5.1891 te Ter Apel, wonende te Weerdingermund en te Ter Apel, overleden 11.5.1958 aldaar, zoon van *Wijnholt Wijnholts* (VIII-b) en *Willemtje Schoonbeek*.
Hij is getrouwd ca. 1915 te Rollinghausen Dld met **Janke Tolsma**, geboren 20.12.1890 te Leeuwarden, wonende te Ter Apel, dochter van *Sjoerd Tolsma* en *Minke Herma*.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Meino Wijnholts**, geboren 27.6.1914 te Recklinghausen Dld.
Zij was gehuwd met **Pieter Bos**, landarbeider, wonende te Rotterdam, overleden 11.1994, zoon van *Roelf Bos*.
 - 2 **Wijnholt Wijnholts**, geboren 10.10.1916 te Ter Apel, volgt onder X-d.
 - 3 **Sjoert Wijnholts**, geboren 28.2.1918 te Ter Apel, volgt onder X-e.
 - 4 **Willemtje Wijnholts**, geboren 24.12.1927 te Ter Apel.
Zij was gehuwd met **Jacob (Job) Klein**, medewerker Hoogovens, geboren te Weerdingermund, wonende te IJmuiden, overleden ca. 1988.
 - 5 **Ietsje Wijnholts**, geboren 5.10.1933 te Ter Apel.
Zij was gehuwd met **Jan Wanders**, postbode, wonende te Assen.
- IX-f Jans Wijnholds**, landbouwer, winkelier en huiseigenaar, geboren 1.2.1876 te Emmen, wonende te Stakenborg, te Vlagtwedde, te Musselkanaal en te Utrecht, overleden 24.11.1954 aldaar, zoon van *Wijnholt Wijnholds* (VIII-c) en *Jantien (op 'T Stain) Hensums*.

Hij is getrouwd 1907 te Vlagtwedde met **Trijntje Mein**, schrijfster streekromans, kaaswinkel, erelid vd Dialecten Commissie vd Kon.Ned.Ac.v Wet en medewerster Winschoter Courant, geboren 11.2.1881 te Scheemda, wonende te Musselkanaal, te Utrecht, te Vlagtwedde en te Bourtange, overleden 15.3.1976 te Utrecht, dochter van *Aiko Mein* en *Roelfien Zuurman*.

Uit dit huwelijk:

1 Roelfine Jantine (Fienie) Wijnholds, geboren 19.12.1907 te Bourtange, overleden voor 1990 te 's Gravenhage-Loosduinen.

Zij was gehuwd met **Ds Fokke de Boer**, predikant, geboren 18.9.1909, zoon van *de Boer*.

2 Wijnhold Heiko Jannes (Nollie) (Ir) Wijnholds, geboren 20.10.1910 te Bourtange, volgt onder X-f.

3 Heiko Wijnhold Jannes (Prof. Dr.) Wijnholds, geboren 4.7.1912 te Bourtange, volgt onder X-g.

4 Jantine Roelfine (Jannie) (Janine Ren,e) Wijnholds, oud-lerares talen Western High School Baltimore en M.A., geboren 20.10.1919 te Onstwedde, wonende te USA, te Baltimore en te Chesapeake City MD.

Zij is getrouwd 17.5.1940 de Bilt (1) met (en gescheiden 9.6.1944 van) **Antonius Matthias (Mr.) Stuyling de Lange**, advocaat en procureur te Amsterdam, directeur Industrieschap "De Kanaalstreek", directeur Nederlandse Participatie Mij. en directeur Ned. Inst. v Psychologen te Amsterdam, geboren 8.10.1918 te Alkmaar, overleden 7.2.1983 te Schoorl, zoon van *Antonius Matthias (Mr.) de Lange* en *Johanna Maria Wagemaker*.

Zij is getrouwd 7.9.1951 te Maartensdijk (2) met (en gescheiden 30.9.1960 te Baltimore van) **Carel Pieter Beernink**.

IX-g Harm Wijnholds, officier cavalerie en belastingambtenaar, geboren 18.3.1880 te Roswinkel, zoon van *Wijnholt Wijnholds (VIII-c)* en *Jantien (op 'T Stain) Hensums*.

Hij was gehuwd met **Diekje N.**

Uit dit huwelijk:

1 Wijnhold Wijnholds, geboren ca. 1910, volgt onder X-h.

IX-h Jan (Kukelhoantje) Wijnholds, geboren 23.7.1888 te Ter Apel, zoon van *Wijnholt Wijnholds (VIII-c)* en *Jantien (op 'T Stain) Hensums*.

Hij was gehuwd met **Jankina Berendina Halm**, geboren 1889 te Ter Apelkanaal, overleden 1981, dochter van *Geert Willems Halm* en *Tetje Berents de Roo*.

Uit dit huwelijk:

1 Jantien Wijnholds, geboren 4.10.1913 te Gemeente Vlagtwedde.

Zij was gehuwd (1) met **Nn. van Hoorn**.

Zij was gehuwd (2) met **Hendrik Harmannus Scholten**.

IX-i Jans Wijnholds, landbouwer, geboren 12.10.1875 te Valthermond Odoorn, overleden 20.10.1954 te Vlagtwedde, zoon van *Jan Wijnholds (VIII-d)* en *Geertien Kuilman*.

Hij is getrouwd 23.7.1910 te Onstwedde met **Grietje Wiering**, geboren 4.6.1886 te Odoorn.

Uit dit huwelijk:

1 Geertje Wijnholds, geboren 22.11.1910 te Onstwedde.

Zij is getrouwd 12.11.1932 te Vlagtwedde met **H. Alting**.

2 Jan Wijnholds, geboren 4.11.1915 te Vlagtwedde.

Hij is getrouwd 26.7.1947 te Vlagtwedde met **F. Keizer**.

IX-j Willem Wijnholds, landbouwer, geboren 17.11.1877 te Odoorn, overleden 29.11.1956 te Onstwedde, zoon van *Jan Wijnholds (VIII-d)* en *Geertien Kuilman*.

Hij is getrouwd 24.5.1913 te Onstwedde met **Grietje Haan**, geboren 18.11.1882 te Onstwedde.

Uit dit huwelijk:

1 Hillechien Wijnholds, geboren 5.4.1914 te Onstwedde.

Zij is getrouwd 12.5.1941 te Onstwedde met **Hendrik Hulshof**.

IX-k Albert Wijnholds, medewerker aardappelmeelindustrie AVEBE M&O, geboren 18.11.1886 te Odoorn, wonende te Mussel, zoon van *Jan Wijnholds (VIII-d)* en *Geertien Kuilman*.

Hij was gehuwd met **Jantje Schoenmaker**, geboren te Kopstukken, dochter van *Jan Schoenmaker* en *Hillechien Hommes*.

Uit dit huwelijk:

1 Geertje Hillechien Wijnholds.

Zij was gehuwd met **Tjeerd de Boer**, douanebeambte, geboren te Vledderveen, wonende te Venlo en te Hoek van Holland.

2 Willem Wijnholds, volgt onder X-i.

3 Jan (1) Wijnholds, geboren ca. 19.8.1916, wonende te Verbindingskanaal Roswinkel, overleden ca. 1967.

Hij was gehuwd met **Nantje Roskamp**, geboren te Tange Alteveer.

4 Roelf Wijnholds, geboren ca. 4.4.1918, overleden 1944.

5 Jan (2) Wijnholds, overleden ca. 1992.

Hij was gehuwd met **Harmke Heidekamp**, geboren te Vosseberg.

6 Jans Wijnholds, geboren 1920, volgt onder X-j.

7 Wubbe Wijnholds, geboren 8.2.1922 te Mussel, volgt onder X-k.

8 Hendrik (Hennie) Wijnholds, geboren 16.4.1935, volgt onder X-l.

IX-l Jannes Wijnholds, klein-landbouwer, geboren 23.8.1884 te Roswinkelermarke, wonende te Emmen, zoon van *Berend Wijnholds* (VIII-e) en *Jantien Santing*.

Hij was gehuwd met **Fimke Posthuma**.

Uit dit huwelijk:

1 Jeltje Wijnholds, geboren 1915, overleden 1.8.1918.

2 Rink Wijnholds, geboren 7.10.1919 te Zuidveld, volgt onder X-m.

3 H. Wijnholds, geboren ca. 1920, wonende te Emmen.

Hij was gehuwd met **Alberdina Zwaantina Potze**, geboren 8.1923, dochter van *Jan Potze* en *Harmanna Huls*.

IX-m Henderikus Wijnholds, schoenmaker, geboren 4.10.1891 te Emmen, wonende te Ter Apel, overleden 18.3.1963 te Emmen, vermoedelijk zoon van *Berend Wijnholds* (VIII-e) en *Jantien Santing*.

Hij is getrouwd 7.5.1921 te Vlagtwedde met **Antje Hoving**, geboren ca. 1895.

Uit dit huwelijk:

1 Jantje Wijnholds, geboren 30.8.1922.

2 Aleida Wijnholds, geboren 5.12.1924, wonende te Veendam.

3 Berendina (Diny) Wijnholds, geboren ca. 1926.

Zij is getrouwd 12.8.1957 te Vlagtwedde met **G. J. Timmerman**.

IX-n Wijnholdus Albertus Wijnholds, commies ter secretarie, geboren 29.5.1894 te Emmen, wonende te Sellingen, overleden 4.6.1943 te Vlagtwedde, zoon van *Hindrik Wijnholds* (VIII-f) en *Hindertien Pagters*.

Hij is getrouwd 3.2.1922 te Vlagtwedde met **Catharina Draadjer**, geboren 27.11.1895 te Vlagtwedde.

Uit dit huwelijk:

1 Geppina Hindertiena Wijnholds, geboren 5.2.1923 te Vlagtwedde.

2 Hindrik Wijnholds, geboren 27.10.1925.

IX-o Roelf (oude) Wijnholds, landbouwer, geboren 12.11.1878 te Zandberg-Schaapsberg Gem. Odoorn, overleden 13.7.1945 te Emmen, zoon van *Wijnhold Wijnholds* (VIII-g) en *Luichien Wigchers*.

Hij is getrouwd 31.8.1916 te Emmen met **Jantina Woldhek**, geboren 4.8.1884 te Odoorn.

Uit dit huwelijk:

1 Wijnhold Wijnholds, geboren 3.10.1916 te Emmen.

Hij is getrouwd 16.9.1944 te Emmen met **G. E. Struijk**.

2 Roelfiena Wijnholds, geboren 22.7.1918 te Emmen.

3 Luchina Wijnholds, geboren 2.2.1921 te Emmen.

- 4 **Jantiena Wijnholds**, geboren 6.7.1922 te Emmen, overleden 8.7.1995.
Zij was gehuwd met **Hendrik Dunning**, overleden 16.12.1992.
- 5 **Janna Wijnholds**, geboren 5.4.1925 te Emmen.

IX-p Henderikus Wijnholds, landbouwer, geboren 29.5.1881 te Zandberg-Schaapsberg Gem. Odoorn, overleden 8.7.1960 te Emmen, zoon van *Wijnhold Wijnholds* (VIII-g) en *Luichien Wigchers*.
Hij is getrouwd 6.5.1909 te Emmen met **Alke Sibon**, geboren 1.4.1884 te Emmen, overleden 14.12.1957 aldaar.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Aaltje Wijnholds**, geboren 1.4.1910 te Emmen.
Zij is getrouwd 27.2.1937 met **N. N.**.
- 2 **Luchiena Wijnholds**, geboren 26.10.1912 te Emmen (gereformeerd), wonende te Borger, overleden 29.3.1999 aldaar, begraven te Nieuw Buinen.
Zij was gehuwd met **Jan Hollander**, overleden 3.4.1978.
- 3 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 2.12.1913 te Emmen, volgt onder X-n.

IX-q Jan Wijnholds, landbouwer, geboren 4.12.1883 te Zandberg-Schaapsberg Gem. Odoorn, wonende te Weerdingermarke, overleden 18.12.1967 te Emmen, zoon van *Wijnhold Wijnholds* (VIII-g) en *Luichien Wigchers*.

Hij is getrouwd 24.11.1923 te Emmen met **Fennechien Roede**, geboren 6.7.1905 te Emmen.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Luchien Wijnholds**, geboren 1.4.1924 te Emmen, overleden 7.12.1943 te Hoogeveen.
- 2 **Jan Wijnholds**, geboren 22.6.1925 te Emmen, wonende aldaar.
Hij is getrouwd 8.9.1956 te Odoorn (1) met **Grietje Erenstein**, geboren te Exloermond.
Hij had een relatie (2) met **M. Nijkamp-Engbers**.
- 3 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 21.8.1926 te Emmen, volgt onder X-o.
- 4 **Geertje Wijnholds**, geboren 7.11.1927 te Emmen, wonende aldaar.
Zij was gehuwd met **NN. Pagters**, overleden voor 1993.
- 5 **Janna (Jannie) Wijnholds**, geboren 20.2.1929 te Emmen.
Zij is getrouwd 13.6.1958 te Emmen met **Hks. Sup,r**, wonende te Ter Apel.
- 6 **Aaltina (Aaltje) Wijnholds**, geboren 27.9.1930 te Emmen.
Zij is getrouwd 9.10.1954 te Emmen met **W. Hoving**, wonende te Buinerveen.
- 7 **Annechiena Aaltiena Wijnholds**, geboren 29.10.1931 te Emmen.
Zij is getrouwd 26.6.1953 te Emmen met **H. de Jonge**, wonende te Swifterbant.
- 8 **Fennechien Wijnholds**, geboren 13.11.1935 te Emmen.
Zij is getrouwd 23.10.1959 te Emmen met **J. de Jonge**, wonende te Schoonebeek.
- 9 **Jantina Wijnholds**, geboren 18.2.1939 te Emmen.
Zij is getrouwd 24.11.1961 te Emmen met **Harmannus Supér**, landbouwer, geboren 19.12.1933, wonende te Ter Apel, overleden 30.10.1995 aldaar.
- 10 **Roelof Wijnholds**, boekhouder Avebe Ter Apelkanaal, geboren 31.7.1942 te Emmen, wonende te Stadskanaal.
Hij is getrouwd 18.12.1964 te Wildervank met **Dirkje Roossien**.
- 11 **Luchien (Zussie = Giny) Wijnholds**, geboren 25.3.1944 te Emmen.
Zij is getrouwd 10.12.1965 te Emmen met **Albert Naber**, medewerker AKZO, geboren 1943, wonende te Nieuw-Weerdinge, overleden 14.12.1993 aldaar, zoon van *N.N. Naber* en *W.C. Hagenouw*.

IX-r Roelf (jonge) Wijnholds, landbouwer, geboren 12.12.1887, wonende te Emmen, zoon van *Wijnhold Wijnholds* (VIII-g) en *Luichien Wigchers*.

Hij is getrouwd ca. 1922 met **Geertje Eelsing**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Wijnhold Wijnholds**, volgt onder X-p.
- 2 **Wijnhold Wijnholds**, geboren 4.1.1923, overleden 11.1.1923.
- 3 **Luichiena Wijnholds**, geboren ca. 11.1.1932, overleden 11.3.1932.

IX-s Wijnhold Wijnholds, landbouwer, geboren 19.4.1905, wonende te Ellersinghuizen, zoon van *Roelf Wijnholds* (VIII-h) en *Aaltje Klompmakers*.

Hij is getrouwd 15.4.1933 met **Hillechien Wilts**, geboren 10.7.1912.

Uit dit huwelijk:

1 Roelie Wijnholds.

Hij was gehuwd met **N.N.**.

2 Roelf Wijnholds.

3 Martien Wijnholds.

4 Henderikus Wijnholds.

5 Harm Wijnholds.

6 Janna Wijnholds.

7 Siebrant Wijnholds.

8 Aaltje Wijnholds.

9 Wijnholt Wijnholds.

10 Karel Wijnholds.

11 Ferdinand Wijnholds.

12 Hilvert Wijnholds, geboren 28.4.1948, volgt onder X-q.

IX-t Geert Wijnholds, geboren 4.12.1908 te Zuidveld, overleden 15.10.1997 te Ter Apel, begraven te Ter Apel-Kapelweg, zoon van *Hendrik Wijnholds* (VIII-j) en *Freerkina Berendina (Mooi Freerkje) Meendering*.

Hij is getrouwd 14.5.1938 te Emmen met **Jantje Wijnholds**, overleden 1983.

Uit dit huwelijk:

1 Henk Wijnholds, volgt onder X-r.

2 Fimke (Femmy) Wijnholds, geboren 26.7.1945 te Ter Apel, wonende te Smilde.

Zij is getrouwd 5.11.1965 te Sellingen met **Wubbe Hendrik Luth**, timmerman en werknemer Staatsbosbeheer, geboren 8.9.1943 te Sellingen, wonende te Smilde.

IX-u Hindrik Wijnholds, geboren 24.3.1925 te Zuidveld, wonende te Bourtange, zoon van *Hendrik Wijnholds* (VIII-j) en *Freerkina Berendina (Mooi Freerkje) Meendering*.

Hij is getrouwd 12.6.1948 te Vlagtwedde met **Pietertje de Graaf**.

Uit dit huwelijk:

1 Henk Wijnholds, volgt onder X-s.

2 Geert Wijnholds, volgt onder X-t.

3 Derk Wijnholds, geboren 1954, overleden 16.4.1999 te Enschede.

IX-v Friederik Wijnholds, geboren 1.10.1912, overleden 22.1.1988, zoon van *Lammert Wijnholds* (VIII-k) en *Trijntje Mulder*.

Hij was gehuwd met **Geessien Strockmeijer**, geboren 12.2.1916 te Mussel, overleden 9.9.1997 te Stadskanaal.

Uit dit huwelijk:

1 Grietje Wijnholds.

Zij was gehuwd met **Abel N.**, wonende te Wildervank.

2 Lammert Wijnholds, wonende te Almere.

IX-w Hendrik Wijnholds, landbouwer en los arbeider, geboren 13.9.1891 te Roswinkel, overleden 22.2.1960 te Emmen, zoon van *Berend (Vraizen) Wijnholds* (VIII-l) en *Albertje Wijnholts*.

Hij is getrouwd 16.9.1915 te Emmen met **Marchien Albertje Arends**, geboren 25.8.1894 te Odoorn, overleden 27.9.1963.

Uit dit huwelijk:

1 Albertje Berendina Wijnholds, geboren 15.10.1915 te Emmen.

Zij is getrouwd 30.4.1940 te Emmen met **J. Heegen**.

2 Albertiena Berendina (Tineke) Wijnholds, geboren 24.4.1920 te Emmen.

Zij is getrouwd 30.4.1940 te Emmen met **Wieger J. van den Berg**.

3 Johanna Rudolfiena Wijnholds, geboren 24.6.1922 te Emmen, overleden 24.6.1922 aldaar.

IX-x Roelof Wijnholds, geboren 20.5.1895 te Emmen, wonende aldaar en te Nijkampenweg 9, overleden 6.5.1980, zoon van *Berend (Vraizen) Wijnholds* (VIII-l) en *Albertje Wijnholts*. Hij is getrouwd 14.7.1922 met **Zwaantje Wijnholds**, geboren 21.7.1891 te Emmen, overleden 5.2.1960 aldaar, dochter van *Hindrik Wijnholds* (VIII-f) en *Hindertien Pagters*.
Uit dit huwelijk:

1 Levenloos geboren kind, geboren 24.10.1924, overleden 24.10.1924.

IX-y Zweers Wijnholds, arbeider, geboren 30.3.1894, wonende te Emmen, zoon van *Wijnhold Wijnholds* (VIII-m) en *Johanna Wilmsen*.
Hij was gehuwd met **Gezina Rolina Seubers**.
Uit dit huwelijk:

1 Hindrik Wijnholds, geboren 8.1920, overleden 19.5.1921.

IX-z Harm Wijnholds, geboren 27.5.1898 te Roswinkel, overleden 12.10.1984, zoon van *Wijnhold Wijnholds* (VIII-m) en *Johanna Wilmsen*.
Hij is getrouwd 1925 met **Jantje Schrijvers**, geboren 1902, overleden 19.4.1998 te Ter Apel, begraven 23.4.1998 te Roswinkel.
Uit dit huwelijk:

1 Berend Wijnholds, geboren ca. 1925.

Hij is getrouwd ca. 1950 met **Nn. Riemeijer**, geboren ca. 1930.

2 W. Wijnholds, geboren ca. 1927, wonende te Emmen.

IX-aa Geert Wijnholds, geboren 9.11.1903 te Emmen, zoon van *Hendrik Wijnholds* (VIII-q) en *Nantje Christiaans*.
Hij is getrouwd 27.4.1929 te Vlagtwedde met **Z. (Suzanne) Harms**, geboren 1.2.1902, overleden 5.12.1986.
Uit dit huwelijk:

1 Geertruida Wijnholds, geboren 1932, overleden 6.1.1972.

Zij was gehuwd met **Geert Huls**, geboren 3.12.1930, overleden 10.1984.

IX-ab Henderik Wijnholds, geboren 24.9.1914, overleden 27.7.1980 te Emmen, zoon van *Albert Wijnholds* (VIII-r) en *Hillechien Harms*.
Hij is getrouwd 9.9.1939 met **Willemtien Weitering**, geboren 5.2.1914.
Uit dit huwelijk:

1 Albert Wijnholds, geboren 20.4.1941 te Emmen, volgt onder X-u.

2 Egbert Wijnholds, geboren 1.9.1942 te Emmen, volgt onder X-v.

3 Hillegien Willemina Wijnholds, geboren 18.11.1943 te Emmen, wonende aldaar.

4 Geertien Wijnholds, geboren 8.7.1946 te Emmen.

Zij is getrouwd 20.1.1970 te Emmen met **Jacobus Bernardus Johannes Bergervoet**, wonende te Coevorden.

IX-ac Jans Wijnholds, geboren 9.4.1916, overleden 4.4.1984, zoon van *Albert Wijnholds* (VIII-r) en *Hillechien Harms*.
Hij was gehuwd met **Alieda Berendina Blom**, geboren 1.5.1921 te Pijnacker, overleden 1.9.1982.
Uit dit huwelijk:

1 Hillegien Wijnholds, geboren 13.2.1945 te Emmen.

Zij was gehuwd met **Pieter Johan Coenraads**, geboren te IJsselmuiden.

2 Johan Albert Wijnholds, geboren te Emmen, volgt onder X-w.

3 Albert Wijnholds, geboren 24.6.1954 te Emmen, volgt onder X-x.

IX-ad Freerk Wijnhold, arbeider en veenarbeider, geboren 12.10.1883 te Emmen, wonende te Munnekemoer en te Emmen, overleden 21.4.1955 aldaar, zoon van *Lambert Wijnhold* (VIII-s) en *Freerkien Boelen*.
Hij was gehuwd met **Imke Kruize**, geboren 18.5.1892 te Onstwedde.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Henderika Wijnhold**, geboren 6.9.1912 te Emmen.
Zij is getrouwd 10.10.1936 te Vlagtwedde met **J. Visser**.
- 2 **Freerkien Wijnhold**, geboren 29.10.1913 te Emmen.
Zij is getrouwd 16.1.1937 te Emmen met **J. van der Weide**.
- 3 **Lammechien Wijnhold**, geboren 6.2.1915 te Emmen, overleden 20.3.1920 aldaar.
- 4 **Jantina Wijnhold**, geboren 2.4.1916, overleden 7.4.1916.
- 5 **Jan Wijnhold**, geboren 16.7.1917 te Emmen.
- 6 **Lambert Wijnhold**, geboren 26.4.1919 te Emmen, overleden 18.3.1920 aldaar.
- 7 **Lambert Wijnhold**, los arbeider, geboren 28.3.1921 te Emmen, overleden 17.7.1943 te Hoogeveen.
- 8 **Evert Wijnhold**, geboren 3.1.1923 te Emmen, overleden 6.10.1926.
- 9 **Imke Wijnhold**, geboren ca. 1.3.1926 te Emmen, overleden 23.2.1927 te Groningen.
- 10 **Freerk Wijnhold**, geboren 25.4.1927 te Emmen.
- 11 **Evert Wijnhold**, geboren 12.11.1928 te Emmen.
Hij is getrouwd 5.12.1953 met **H. van der Weide**.

IX-ae Freerk Wijnholds, veenarbeider, geboren 30.7.1903 te Emmen, overleden 7.1.1941 aldaar, zoon van *Hendrik Wijnholds* (VIII-t) en *Hinderkien Kremer*.

Hij is getrouwd 21.5.1938 te Emmen met **Harmanna Katuin**, geboren 21.3.1920 te Emmen, overleden 19.1.1999 te Ter Apel, begraven 23.1.1999 te Roswinkel.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jantje Wijnholds**, gezinshulp, geboren 31.12.1938 te Emmen.
Zij is getrouwd 2.4.1960 te Sellingen met **Willem Wubs**, bosarbeider te Ter Apel, geboren 28.9.1937 te Musselkanaal.
- 2 **Hinderkien Wijnholds**, geboren 7.1.1940 te Emmen.

X-a Hendrik Wijnholds, arbeider, geboren 8.4.1900, wonende te Emmen, zoon van *Rudolf Wijnholds* (IX-b) en *Geertje Schiphouwer*.

Hij was gehuwd met **Marchien Albertje Arends**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Johanna Rudolfiena Wijnholds**, geboren 24.6.1922, overleden 24.6.1922.

X-b Jantienus Wijnholts, geboren 21.10.1922 te Ter Apel, zoon van *Willem Wijnholts* (IX-d) en *Hendrikje Nieboer*.

Hij was gehuwd met **Hildegard Herreman**, overleden ca. 1989.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Henderikje Wijnholts**, geboren 12.5.1946 te Ter Apel.
Zij was gehuwd met **G. Baanus**.
- 2 **Martha Emielie Wijnholts**, geboren 7.12.1949 te Ter Apel.
Zij was gehuwd met **Jan Hengels**.
- 3 **Willem Wijnholts**, geboren 19.3.1951 te Ter Apel.
- 4 **Erika Hannelore Wijnholts**, geboren 19.11.1954 te Ter Apel.
Zij was gehuwd met **Hielko Bonder**.
- 5 **Helga Wijnholts**, geboren 25.5.1960 te Ter Apel.
Zij was gehuwd met **Jan Haak**.

X-c Geert Wijnholts, geboren 14.2.1926 te Ter Apel, wonende te Weerdinge, zoon van *Willem Wijnholts* (IX-d) en *Hendrikje Nieboer*.

Hij is getrouwd 17.2.1951 te Vlagtwedde (1) met (en gescheiden 9.1984 van) **Jantine Alting**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Pieterdina Henderika Wijnholts**, geboren 20.10.1949 te Ter Apel.
- 2 **Henderikje Wijnholts**, geboren 17.12.1951 te Ter Apel.
Zij is getrouwd 1973 met **Harm van Dellen**.
Hij had een relatie (2) met **Trientje Klein**.

- X-d Wijnholt Wijnholts**, boswachter Stadsbossen, geboren 10.10.1916 te Ter Apel, overleden 17.7.1962 aldaar, zoon van *Geert Wijnholts* (IX-e) en *Janke Tolsma*.
Hij was gehuwd met **Geertje Kool**, geboren 31.8.1924 te Zijdeveld.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Geertruida (Truus) Wijnholts**, geboren 27.3.1946 te Ter Apel.
Zij was gehuwd met **Jaap Wachtmeester**, medewerker AVEBE, wonende te Veendam.
 - 2 **Geert (Gert) Wijnholts**, geboren 20.6.1952 te Ter Apel, volgt onder XI-a.
- X-e Sjoert Wijnholts**, melkbezorger van 1947-1956 en ambtenaar PTT van 1956-1982, geboren 28.2.1918 te Ter Apel, overleden 9.2.1982, zoon van *Geert Wijnholts* (IX-e) en *Janke Tolsma*.
Hij is getrouwd 19.6.1943 te Sellingen met **Jantje Klein**, geboren 22.11.1919 te Ter Apel, overleden 9.2.1982.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Geert Wijnholts**, geboren 3.6.1944 te Ter Apel, volgt onder XI-b.
 - 2 **Lamberdina Wijnholts**, geboren 14.7.1945 te Ter Apel, overleden 1.8.1945 aldaar.
 - 3 **Sjoerd Wijnholts**, geboren 9.9.1946 te Ter Apel, wonende te Gouda en te Verpleeghuis Bloemendaal.
- X-f Wijnhold Heiko Jannes (Nollie) (Ir) Wijnholds**, vliegtuigbouwkundig ingenieur, vice-president K.L.M., oud Ir B.P.M. en oud-dir. Repair Dept. Lockheed Vliegtuig Fabr USA, geboren 20.10.1910 te Bourtange, wonende te New Jersey USA en te Los Angeles USA, zoon van *Jans Wijnholds* (IX-f) en *Trijntje Mein*.
Hij is getrouwd 3.1945 te Enschede met **Nannie Sybilla Zaalberg van Zelst**, geboren 2.10.1917 te Amsterdam.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Johannes Wijnhold (Dr.) Wijnholds**, geboren 12.1945, volgt onder XI-c.
 - 2 **Heiko Wijnhold Wijnholds**, geboren 1947, volgt onder XI-d.
 - 3 **Paul Ferdinand Wijnholds**, geboren 1950, volgt onder XI-e.
- X-g Heiko Wijnhold Jannes (Prof. Dr.) Wijnholds**, oud-hoogleraar financiering & intern. economie en geld- en bankwezen, geboren 4.7.1912 te Bourtange, wonende te Pretoria ZA, te San Diego CA en te Richmond VA, overleden 1.11.1994 te Richmond USA, zoon van *Jans Wijnholds* (IX-f) en *Trijntje Mein*.
Hij is getrouwd 14.6.1938 te Utrecht met **Benudina Maria de Beaufort**, geboren 6.12.1912 te 's Gravenhage, overleden 1.1990 te San Diego USA, dochter van *Jan Aernout Anne Hendrik (Mr. Dr.) de Beaufort* en *Constance Henri%otte Barones van Lynden*.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Heiko Joh. Aern. Wijnh. (Prof.Dr) de B. Wynholds**, geboren 9.12.1940 te Amsterdam, volgt onder XI-f.
 - 2 **Johannes Aernout Heiko (Onno)(Dr.) de B. Wijnholds**, geboren ca. 1942, volgt onder XI-g.
- X-h Wijnhold Wijnholds**, geboren ca. 1910, zoon van *Harm Wijnholds* (IX-g) en *Diekje N.*.
Zijn zonen bij een onbekende vrouw:
- 1 **Harry Wijnholds**, geboren ca. 1940.
 - 2 **Wim Wijnholds**, geboren ca. 1940.
- X-i Willem Wijnholds**, overleden voor 1995, zoon van *Albert Wijnholds* (IX-k) en *Jantje Schoenmaker*.
Hij was gehuwd met **Annie Wiering**.
Uit dit huwelijk:
- 1 **Alie Wijnholds**.
 - 2 **Jantje Wijnholds**.
 - 3 **Albert Wijnholds**.

X-j Jans Wijnholds, geboren 1920, wonende te Mussel, overleden 13.9.1998, gecremeerd te "De Meerdijk" Emmen, zoon van *Albert Wijnholds* (IX-k) en *Jantje Schoenmaker*.

Hij was gehuwd met **Annie Staal**, geboren te Jipsingboertange, dochter van *Moeder Staal*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Geppie Wijnholds**, wonende te Mussel.
Zij was gehuwd met **Bennie N.**
- 2 **Jannie Wijnholds**, wonende te Musselkanaal.
Zij was gehuwd met **Bertus N.**, overleden voor 1998.
- 3 **Broer Wijnholds**, wonende te Ter Apelkanaal.
Hij was gehuwd met **Annie N.**
- 4 **Ellie Wijnholds**, wonende te Valthermond.
Zij was gehuwd met **Jan N.**

X-k Wubbe Wijnholds, geboren 8.2.1922 te Mussel, wonende te Schalkhaar, zoon van *Albert Wijnholds* (IX-k) en *Jantje Schoenmaker*.

Hij is gehuwd met **Jacoba ter Haar**, geboren 2.4.1927 te Mussel, dochter van *Jan ter Haar* en *Lammechien Meems*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Lammechien (Gina) Wijnholds**, geboren 17.4.1953.
- 2 **Albert Wijnholds**, geboren 13.12.1956.

X-l Hendrik (Hennie) Wijnholds, geboren 16.4.1935, wonende te Emmercompasuum, overleden 6.3.1999 aldaar, begraven te Mussel, zoon van *Albert Wijnholds* (IX-k) en *Jantje Schoenmaker*.

Hij was gehuwd met **Mientje Katuin**, geboren De Maten.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Janny Wijnholds**.
Zij was gehuwd met **Harry Nn.**
- 2 **Albert Wijnholds**, volgt onder XI-h.
- 3 **Greetje Wijnholds**.
Zij was gehuwd met **Henk Nn.**

X-m Rink Wijnholds, geboren 7.10.1919 te Zuidveld, zoon van *Jannes Wijnholds* (IX-l) en *Fimke Posthuma*.

Hij was gehuwd met **Geertruida Potze**, geboren ca. 1920, dochter van *Jan Potze* en *Harmanna Huls*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Harmanna Wijnholds**, geboren 21.12.1947.
- 2 **Jannes Wijnholds**, geboren 15.11.1949.
- 3 **Fineke Wijnholds**, geboren 26.5.1951.
- 4 **Jan Wijnholds**, geboren 4.1.1954.
- 5 **Geertruida Wijnholds**, geboren 30.10.1957.
- 6 **Rinke Wijnholds**, geboren 26.6.1961.
- 7 **Fennegien Wijnholds**, geboren 7.6.1964.

X-n Wijnhold Wijnholds, geboren 2.12.1913 te Emmen, overleden 19.12.1997 te Ter Apel, begraven te Roswinkel, zoon van *Henderikus Wijnholds* (IX-p) en *Alke Sibon*.

Hij is getrouwd 14.8.1945 te Emmen met **Engeltje Katuin**, overleden 1996.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Els Wijnholds**.
Zij was gehuwd met **Jan Nijboer**, wonende te Stadskanaal.

X-o Wijnhold Wijnholds, geboren 21.8.1926 te Emmen, zoon van *Jan Wijnholds* (IX-q) en *Fennechien Roede*.

Hij is getrouwd 7.3.1953 te Emmen met **Grietje Waarsing**, wonende te Ter Apel.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jan Wijnholds**, geboren ca. 1945, volgt onder XI-i.
- 2 **Hendrik Wijnholds**.
- 3 **Zwaantje Wijnholds**.
- 4 **Henderika Fennechiena (Hennie) Wijnholds**.

X-p Wijnhold Wijnholds, zoon van *Roelf (jonge) Wijnholds (IX-r)* en *Geertje Eelsing*.

Hij was gehuwd met **Harmke Meulman**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Mienie Wijnholds**.

Zij was gehuwd met **Roelie Schoenmaker**.

X-q Hilvert Wijnholds, geboren 28.4.1948, zoon van *Wijnhold Wijnholds (IX-s)* en *Hillechien Wilts*.

Hij was gehuwd met **Jannet Stellaart**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Wienholt Wijnholds**.

X-r Henk Wijnholds, wonende te Emmen, zoon van *Geert Wijnholds (IX-t)* en *Jantje Wijnholds*.

Hij was gehuwd met **Jantje N.**

Uit dit huwelijk:

- 1 **Geert Wijnholds**.

X-s Henk Wijnholds, zoon van *Hindrik Wijnholds (IX-u)* en *Pietertje de Graaf*.

Hij was gehuwd met **Roely Nn**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Helga Wijnholds**.
- 2 **Erik Wijnholds**.

X-t Geert Wijnholds, zoon van *Hindrik Wijnholds (IX-u)* en *Pietertje de Graaf*.

Hij woonde samen met **Harma Nn**.

Uit deze relatie:

- 1 **Sander Wijnholds**.
- 2 **Marijke Wijnholds**.

X-u Albert Wijnholds, geboren 20.4.1941 te Emmen, wonende te Termunten, zoon van *Henderik Wijnholds (IX-ab)* en *Willemtien Weitering*.

Hij is getrouwd 3.4.1964 te Emmen met **Henderikje Keen**, geboren 7.1.1942.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Saskia Yvonne Wijnholds**, geboren 27.12.1972, wonende te Termunten.

X-v Egbert Wijnholds, geboren 1.9.1942 te Emmen, wonende te Assen, zoon van *Henderik Wijnholds (IX-ab)* en *Willemtien Weitering*.

Hij is getrouwd 11.12.1964 te Assen met **Harmanna Alberdina Spoelman**, geboren 15.2.1943.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Henderik Roelof Wijnholds**, geboren 10.10.1966, wonende te Assen.
- 2 **Vincent Jos Wijnholds**, geboren 9.4.1970, wonende te Assen.

X-w Johan Albert Wijnholds, geboren te Emmen, zoon van *Jans Wijnholds (IX-ac)* en *Alieda Berendina Blom*.

Hij is getrouwd 25.4.1975 te Rotterdam met **Pieterella Kereweer**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Jeroen Wijnholds**.

X-x Albert Wijnholds, geboren 24.6.1954 te Emmen, zoon van *Jans Wijnholds (IX-ac)* en *Alieda Berendina Blom*.

Hij is getrouwd 7.9.1980 te Rotterdam met **C. H. Brouwer**, geboren 18.4.1958 te Braamberg Musselkanaal.

Uit dit huwelijk:

1 Saskia Wijnholds, geboren 20.2.1981 te Rotterdam.

XI-a Geert (Gert) Wijnholts, geboren 20.6.1952 te Ter Apel, wonende te Drente, zoon van *Wijnholt Wijnholts (X-d)* en *Geertje Kool*.

Hij was gehuwd met **Henriëtte F. Römer**.

Uit dit huwelijk:

1 Gijs Wijnholts, geboren 14.9.1982.

2 Samme Wijnholts, geboren 28.9.1982.

XI-b Geert Wijnholts, eigenaar hengelsportzaak, vertegenwoordiger in hengelsportartikelen en electricien, geboren 3.6.1944 te Ter Apel, wonende te Rotterdam en te Rotterdam-Beverwaard, zoon van *Sjoert Wijnholts (X-e)* en *Jantje Klein*.

Hij is getrouwd 22.9.1967 te Rotterdam met **Judith Kastelijjn**, geboren 3.8.1946 te Rotterdam.

Uit dit huwelijk:

1 Roland Wijnholts, studierend en werkzaam bij Bart Smit, geboren 3.5.1978 te Rotterdam.

XI-c Johannes Wijnhold (Dr.) Wijnholds, geboren 12.1945, wonende te San Francisco, zoon van *Wijnhold Heiko Jannes (Nollie) (Ir) Wijnholds (X-f)* en *Nannie Sybilla Zaalberg van Zelst*.

Zijn kinderen bij een onbekende vrouw:

1 Christin Wijnholds.

2 Michael Wijnholds.

3 Nn. Wijnholds.

XI-d Heiko Wijnhold Wijnholds, psycholoog, geboren 1947, zoon van *Wijnhold Heiko Jannes (Nollie) (Ir) Wijnholds (X-f)* en *Nannie Sybilla Zaalberg van Zelst*.

Hij is getrouwd ca. 1975 (1) met (en gescheiden ca. 1980 van) **N.N.**.

Zijn dochter bij een onbekende vrouw:

1 Sara Wijnholds Wijnholds.

XI-e Paul Ferdinand Wijnholds, geboren 1950, zoon van *Wijnhold Heiko Jannes (Nollie) (Ir) Wijnholds (X-f)* en *Nannie Sybilla Zaalberg van Zelst*.

Zijn kinderen bij een onbekende vrouw:

1 Jan Wijnholds.

2 Dochter Wijnholds.

XI-f Heiko Joh. Aern. Wijnh. (Prof.Dr) de B. Wynholds, Dr. of Commerce, hoogler. School of Business Virginia Commonw.Univ en Chairman Finance and Marketing Department, geboren 9.12.1940 te Amsterdam, wonende te Richmond Virginia USA, zoon van *Heiko Wijnhold Jannes (Prof. Dr.) Wijnholds (X-g)* en *Benudina Maria de Beaufort*.

Hij is getrouwd 25.3.1967 te Weston Aria Transvaal (1) met (en gescheiden 4.1975 van) **Susanna Catharina Venter**, dochter van *Sarel Jacobus Venter* en *Sally Botha*.

Uit dit huwelijk:

1 Monique Constance de Beaufort Wynholds, geboren 1.6.1969 te Pretoria, wonende te Zuid Afrika.

2 Heiko Aernout de Beaufort Wynholds, geboren 23.5.1972 te Pretoria.

Hij is gehuwd (2) met **Carolyn Marie Therese (B.S.B.A.) Williams**, Bachelor of Science Business Administration, geboren 22.7.1947 te Jacksonville (Florida), dochter van *Frank Erwin Williams* en *Mary Elizabeth Logan*.

Uit dit huwelijk:

3 Annemarie Elizabeth (B.Sc.& A.) de B. Wynholds, geboren 29.11.1968 te Oakland California USA, wonende te Richmond.

Mevrouw Elema merkt hierbij op dat zij betwijfelt dat Wijnholt Jans Moorlag, geboren in 1678, ook al in ca. 1700 een - overlevende! - zoon Jan Wijnholds Moorlag heeft gehad die in 1725 te Vlagtwedde huwde. Zij zou eerst wel eens een bewijs willen zien.

Hoewel ik de mogelijkheid reëel acht (zou er in Wedde nog een tweede Wijnold Jans Moorlag zijn geweest die zo goed qua data past in het tijdsschema?), maar eerlijk is eerlijk, het bewijs is niet te leveren. Het is daarom correct de eerste twee generaties los te koppelen en de genealogie te starten met generatie III.

Om verwarring te voorkomen is in bovenstaand artikel de oude nummering gehandhaafd

Vragen van leden aan leden

Op veler verzoek is de vragenrubriek in dit tijdschrift weer nieuw leven ingeblazen. Vooral bij de nieuwere leden blijkt de behoefte te bestaan om vragen te stellen aan andere leden.

spelregels:

- ❖ alleen leden van de vereniging kunnen vragen stellen in dit tijdschrift
- ❖ vragen dienen kort en duidelijk gesteld te worden en hebben betrekking op Westerwolde en direct aangrenzende gebieden
- ❖ antwoorden worden zoveel mogelijk geplaatst in dit tijdschrift en dienen dus naar de redactie gezonden te worden met vermelding van het nummer dat voor de vraag staat (adressen voor in dit blad)

99-1 Dhr. R. Georgius heeft de volgende vragen m.b.t. Oude Schans:

- 1) zijn er archieven waarin notulen, aanstellingen, rapporten e.d. vermeld staan die betrekking hebben op
 - a. convoijen en accijnzen
 - b. de genie, in het bijzonder het onderhoud aan de fortificatiën
- 2) is er meer bekend dan hierna vermeld over onderstaand echtpaar:
Jan Geerts X (1) Oude Schans 23 mrt 1710 met Heila Bunties
X (2?) Oude Schans 4 feb 1729
kind uit het eerste huwelijk Gerardus Jansen Oterdoom (* Oude Schans 6 nov 1712)
Jan Geerts was enige malen diaken
gezocht wordt o.a.:
 - (1) wanneer en waar is Jan Geerts geboren en overleden
 - (2) wanneer is Heila Bunties overleden
 - (3) waren er uit het eerste huwelijk nog meer kinderen
 - (4) wat was het beroep van Jan Geerts

99-2 Mevr. A.J. van Kampen zoekt de voorouders van:

Boele Geerts Schoenmaker (Meinhart) X Emmen 1721 Grietje Jans Steinge. Hij woont in Roswinkel en overlijdt daar in 1754, is indertijd kerkvoogd. Waarschijnlijk is zijn vader Geert Hendriks Schoenmaker, die ook in Roswinkel voorkomt. Bekend is verder een Aaltje Geerts Meinhart.

99-3 Dhr. F. Addens zoekt nadere gegevens van:

Talletje Sibbeligh, gehuwd met Hendricus Addes (1606-1678, richter te Bellingwolde) en hun nakomelingen m.n. Everhard Addens (richter te Bellingwolde) X Tibeta Ritsius en hun kleindochter Haila Addens (*1686) X(1) Johannes van der Laan (*1692)
X(2) Johannes Cyprianus (geen verdere gegevens bekend)

99-4 A.E. Houwink zoekt herkomst/ouders van Willem Jans Houwing(e), omstreeks 1700 schoolmeester te Vriescheloo.

Ter Apel in de loop der tijden (slot)

door F.A. Bergman

Gemeente Groningen

De Gemeente Groningen was niet alleen eigenaar van het klooster en omgeving, maar ook van de voormalige kloostergronden en venen. Bovendien was ze door de overeenkomst met de Markegenoten van Groningen en Drenthe (het convenant) eigenaar geworden van een strook grond aan het kanaal van 100 meter breed, vanuit het midden van het kanaal gemeten en van andere in deze overeenkomst bepaalde vaste rechten, o.a. het recht om van alle turf die door het Stadskanaal vanuit de Drentse monden werd vervoerd, tol of belasting te heffen. Telkenjare werd dan ook bekend gemaakt dat de Ingenieur der Stadbezitting de op het veld staande turf kwam opmeten. Hij kwam dan in gezelschap van Wolter Meester (die sluiswachter te Ter Apelkanaal was) om de hoeveelheid turf die op iedere veenplaats stond, in gezelschap van de betreffende vervener, op te nemen, welke laatste dan een aanslag kreeg en de turfschipper een bewijs kon meegeven van de betaalde uitvoerrechten. Voor het waterschap Weerdinge was dit iets anders. Men had voor in de Weerdingermund (het huidige Nieuw Weerdinge) even voorbij het postkantoor een stelling gemaakt met een ketting over het kanaal, welke 's nachts omhoog werd gedraaid, zodat er geen schip langs kon. Hier was een kantoortje en kon de schipper het uitvaartrecht betalen. R. Wolf woonde er, en daar er meer mensen met die naam in Ter Apel woonden, sprak men gewoonlijk van "Kethuis Wolf". Het kanaal en de weg waren eigendom van de Gemeente Groningen, men had bij iedere sluis of brug gewoonlijk een wegtol geplaatst. De prijzen waren voor een schip bij een brug tien cent, voor een paard en wagen tien cent en een hondenkar twee cent; voer een schip door de sluis dan werd de prijs op grond van het tonnage bepaald. Deze tolleren, bruggen en sluizen werden om

de drie of zes jaar aan de meest biedende verhuurd. Een enkele die als "gaarder" gewoonlijk ambtenaar bij de stad was, moest het geld rechtstreeks aan de ontvanger der Gemeente Groningen afdragen; de huurder kon het voor zichzelf innen. Te Ter Apel had men een tol bij de sluis van Barnflair, één bij de Roswinkelerweg en één bij de Nulweg. De huurder had meestal een winkel in kruideniers- en bakkerswaren, bij dezen veelal ook drankvergunningen en handelde men dikwijls ook in schippersbenodigdheden. De schipper werd dan ook genoodzaakt hier alles te kopen, hoewel het veel duurder was dan elders. Maar deed hij het niet dan had men vele middeltjes om hem het leven zuur te maken, hij was dan aan de haaien overgeleverd.

De Gemeente Groningen had door één en ander veel in de melk te brokkelen, meer nog dan de Gemeente Vlagtwedde; dagelijks kwam men met haar in aanraking. De strook grond langs het kanaal werd verdeeld in Heemsteden breed 20 meter; men kon van deze percelen het recht van erfpacht verkrijgen. Dit erfpachtsrecht is altijd durend en in alle linien erfbaar en verkoopbaar met alle er opstaande gebouwen. Zodoende zijn alle huiseigenaren slechts erfpachter van de grond. In Stadskanaal kent men echter ook het stadsmeijerrecht. De erfpachter of stadsmeijer betaalt telkenjare aan de stadsontvanger te Ter Apel of Stadskanaal zijn jaarlijkse canonverplichting die niet verhoogd kan worden en derhalve in de huidige maatschappij ontzettend laag is. Bij overdracht van het erfpachtsrecht moet men behalve vijf procent registratierecht over de koopsom ook nog vijf procent aan de Gemeente Groningen betalen (de zogenaamde twintigste penning) ook bij overdracht van vader op zoon. Bij het stadsmeijerrecht is de overdracht van ouders op kinderen vrij. Bij kerken, scholen en andere openbare gebouwen worden de canonverplichtingen om de vijf en twintig

jaar geschat en betaalt men ineens. De autoriteiten en de ambtenaren van de Gemeente Groningen hielden zich stipt aan hun rechten en plichten en zorgden er voor dat de belangen waarvoor zij aangesteld waren, goed werden behartigd. Het werd hen door de burgers wel eens kwalijk genomen dat ze zo stipt waren, maar ze deden hun plicht.

We hebben het in Ter Apel aan de Gemeente Groningen te danken, dat we hier zo'n mooi bos en zo'n prachtig onderhouden oud klooster met een daarbij passende omgeving hebben, dit alles is haar werk. Was zij er niet geweest dan was Ter Apel een naakte Veenkolonie geworden. Nu is het één van de mooiste dorpen van de Provincie.

Ik kan dan ook nooit goedkeuren dat men de gemeente Groningen bekritiseerd, soms door mensen die zelf te lui zijn om de omgeving van hun huis wat op te knappen. Vroeger kwamen hier 's zomers "de Stadsheren", burgemeester en wethouders, de Ingenieur der Stadsbezittingen en enkele hoge ambtenaren van Gemeente of Provincie veertien dagen soms drie weken in het Boshuis logeren. Ze gingen dan op een boerenwagen de bezittingen rond. De pachters van de boerderijen moesten dit om de beurt met één of twee wagens doen en kregen het extra betaald. Mevrouw de weduwe Langenbag die als pachtster van de gemeente Groningen het Boshuis exploiteerde verklaarde steeds, dat, wanneer zij dit gezelschap drie weken had gehad, zij van deze logieskosten de pacht wel kon betalen. Later werd het Boshuis aan verschillende personen verhuurd, enkele ervan maakten er zo'n ordinaire boel van, dat de Gemeente Groningen er een eind aan maakte. De heer Braam werd aangesteld, die er weer een eerste klas zaak van maakte.

De heer Nicolai, die opzichter was van de stadsbezittingen, had steeds de mooiste boompjes uit de bossen verkocht waardoor deze vrij verwaarloosd waren. Toen hij met pensioen ging kreeg de heer Seggers de leiding. Onder diens leiding knapte het bos geweldig op en werd het fraaie park on het klooster aangelegd.

Onder leiding van ingenieur der Stadsbezittingen de heer de Vos tot Neederveen Cappel werd het klooster in het begin der dertiger jaren prachtig gerestaureerd. Een gedenkraam aan het westeinde van de noordelijke kloostergang is hiervan een blijvende herinnering.

't Is te hopen voor Ter Apel dat diegenen bij wie thans de leiding over de stadsbezittingen berust, in overleg met het Gemeentebestuur van Vlagtwedde, zullen voortgaan met zo te doen dat dit voor ons allen een zegen wordt, waarin mijn vrouw (hoewel zij geboren is in Gelderland) en ik ook onze laatste levensjaren hopen door te brengen.

Het vervoer

Het vervoer was indertijd zeer moeilijk. Van der Laan reedt met de omnibus twee keer per week naar Stadskanaal; later werd dit vier keer per week. Boderijders Vegter, Wijkens en Stavast reden twee keer in de week met een bodewagen eveneens naar Stadskanaal. Ik mocht soms in de vakantie naar een oom in Stadskanaal, kreeg dan een dubbeltje en kon hiervoor met de bode meerijden, goedkoop vervoer dus.

De schuit ging dinsdags en vrijdags naar Groningen en kwam de volgende dag weer terug. Beugel, Smid en Pronk, waren opvolgende "snikkevoorders" op dezelfde schuit. Later kwamen er meer ondernemers bij. Met nieuwjaar kwamen de schuitevaardersknechts (snikkeknechten) nieuwjaar wensen. Ze kregen dan bij de kleine winkels meestal een gulden en bij de grote winkels soms vijf gulden met de borrels en sigaren. Ook de snikjongen kwam met zijn hoorn langs. Hij mende het paard en als hij dicht bij huis kwam blies hij het versje: "moeder is de koffie klaar Snikke komt van 't Stad".

De goederen werden de volgende dag rondgebracht. Was het echter een strenge winter dan vrozen de kanalen dicht en waren er veel dingen in het dorp niet meer te krijgen. Later werd de eerste Groninger paardentram tot Ter Apel doorgetrokken en werd het vervoer dus veel beter. Ook toen de fietsen kwamen werd dit vervoermiddel langzamerhand een uitkomst. De postboden

Visser en Hovius hadden er elk één met houten wielen met een hoepel eromheen met achter een wat kleiner wielletje; ze rammelden over de straat. Later kwamen er fietsen met massieve rubberbanden en nog later met luchtbanden; in dezelfde tijd dat ook de Dedemsvaartse tram naar Ter Apel kwam en evenals de E.D.S. van Emmen en O.G. van Winschoten, was het vervoer van alle kanten geregeld en hoewel men er later om lachte was het in die tijd een grote vooruitgang.

Oude gebruiken

Er waren veel oude gebruiken. Zo hielpen b.v. de burens als er een varken geslacht werd en kwamen later met kennissen op bezoek om de dikte van het spek te meten, want men was benieuwd, wie het dikste spek in de "Wieme" kreeg. Dit werd in 't zout gezet en later achter een gordijn in de hoek in de kamer bij de schoorsteen aan de zolder opgehangen. Ook de hammen (schinken) hingen daar bij. Het was een teken van welstand, als er van 't vorig jaar nog wat hing. Op zo'n spekmaal werd een stukje spek met een lange pin boven het haardvuur gehouden en onder genot van een kop koffie of een glas jenever genuttigd. Ook was het een wedstrijd, wie van de nieuwe rogge het eerst brood bakte. Dit kwam meestal in de courant. Als zomers de kuikens groter werden, was het gebruik, dat men de eerste jonge haan, die over de halfhoge baanderdeur naar buiten vloog, naar de dominee bracht. Het was een bewijs dat de henkuikens gauw aan de leg kwamen. De dikste eieren werden gewoonlijk verkocht aan de dominee. Het was dan ook een spreekwoord: "Een ei is een ei, zei de dominee, maar hij nam de dikste".

Doordat verschillende takken van één familie in het dorp bleven wonen en men daardoor veel mensen met dezelfde naam had, kregen ze vaak een bijnaam, soms ook een huisnaam. Jacob Santing was timmerman, hij heette "Spieker Job"), zijn neef Jacob was schoenmaker hij was "Pik Job", Jans Wolbers was wever en werd "Jans Wever" genoemd. Iemand met grote voeten noemde men "Berend met de

vouten" en een stelmaker kreeg de naam "wieldraaier". Een vrouw Lena genoemd, die holsken verkocht (sloffen met houten zolen) was "Holskerlaine" en een weduwe die kranten rondbracht "krantejantje". Berend Heller was "Mos-Berend", Jacob Geertsema, die in vogels handelde, "Vogel Job", zijn broer, die soldaat was geweest "Korperaoltje", Nieuwhof was "Hoera Jan Berend", de Vries "Roelf Koeier", Stuivega, die erg tijdens het lopen draaide "Kontje Wilm". Engeltje, de bewoonster van een huisje aan het begin van de Leidijk bij een duiker was "Pompengel". In de Maten waar een groot deel van de bewoners Kuipers heette had men: Maten Jans, Maten Jan zijn Harm, Maten Jans zijn Harm en Kuiper en Kuiper Harm, degene die in een hut woonde "Hut Harm" en hij die altijd een hoed op had "Hoed Harm. Verder waren er Olhoud, Pinkhof Hugo, Smid Hendrik (zijn vader was smid geweest) en grote Wilm, allemaal Kuipersen, zodat de postbode dikwijls met de adressen in de war kwam. Hane Sassen was liefhebber van kippen (as ik een hane kraain hair is mien slaop geweken). Als er over hun gesproken werd, werd de bijnaam er bijgehaald.

Midden in de Maten stond een schooltje, waar van Muijlwijk hoofd was. Later werd aan deze dijkweg de tegenwoordige school gebouwd. Van het oude gebouw maakte men een boterfabriek; L. Kuipers werd directeur en kreeg de bijnaam "Botter Lude".

Was er soms voorspoed er waren soms ook slechte tijden. Ik heb dikwijls een big zien verkopen voor 1 gulden, het was zelfs gebeurd, dat een boer naar de markt ging met tien biggen, ze niet kwijt en bij thuiskomst elf in de wagen had. Ik kwam in de Vetstukken, waar een boer voorjaars een sloot dempte met onverkochte aardappelen. Ook de aardappelmeelindustrie had het soms moeilijk. Men kon het meel niet kwijt. De boeren zeiden: ze moeten de Zuiderzee er maar mee dempen. Steeds is de welvaart echter groter geworden, al kwam er af en toe ook een tijdelijke terugslag tussen, een boom is in één seizoen niet groot en zo is het met de

voortgang ook. Door al deze dingen heeft men meer ervaring opgedaan en is men voorzichtiger geworden. Er is echter een oud gezegde, luidende:

“Hij die wat worden wil, hij zette zich ter loop.

Voor kennis, arbeid en vlijt zijn alle dingen te koop.”

Belangrijke jaartallen

‘t Klooster is gebouwd in 1465. Gedeeltelijk verbrand in 1472. Het werd een protestantse kerk in 1604. Het werd eigendom van de Gemeente Groningen in 1619. De bovenverdieping werd afgebroken in 1834 en het werd opgeknapt in 1931 tot en met 1933.

Het kanaal Stadskanaal-Ter Apel is gegraven in 1856. Het kanaal Ter Apel-Emmer Compasuum in 1877. Het kanaal Ter Apel-Haren Eems in 1881. Het kanaal door Westerwolde in 1920. De straatweg door Westerwolde werd aangelegd in 1906.

Enkele persoonlijke notities

Toen ik als jongen van school kwam, ging ik naar Emmen als leerling bij een fietsenmaker (waar mijn broer als onderwijzer in de kost was). Men maakte daar zelf fietsen van buizen. Op spaken moesten wij draad snijden en de wielen vlechten en spannen. Daarna werd er gemoffeld. Alle avonden moest ik mensen leren fietsen, er op een draf achteraanlopen of ze bij de schouder vasthouden en er naast lopen.

Nadien heb ik ongeveer 10 jaar lang verschillende patroons gehad, Mijn hoogste loon was 9 gulden per week. Ik scharrelde er soms nog een klein beetje bij. Ondanks deze lage verdienste had ik toch in die jaren nog achthonderd gulden overgehouden waarmee ik voor mijzelf te Ter Apel in een loodsje begon. Later deed ik ook in motorfietsen. Eisink en Indian hadden één of meer huurauto's. In 1920 kocht ik drie Ford Chassies. J. Kiel bouwde mij er carrosserieën op voor dertien personen.

Toen begon ik een dienst naar de trein in Stadskanaal. Enkele reis kostte 90 cent toen, echter toen de trein in Ter Apel-Stadskanaal kwam was het gebeurd. We reden de onkosten (vier maal per dag retour) haast niet op. Na drie jaar naar de trein op en kreeg ik meerdere vergunningen, zoals Stadskanaal-Assen; Stadskanaal-Onstwedde-Winschoten; Ter Apel-Emmercompasuum-Emmen; Emmen-Coe-vorden en Emmen-Assen. We hadden toen een vrij groot bedrijf met twee en twintig bussen en 75 mensen aan personeel. Langzamerhand moest alles op advies der overheid aan de Gado overgegaan worden. Mijn oudste zoon die ook in dit bedrijf zat, is toen een ijzerzaak begonnen met verhuur van auto's en bussen.

Mijn schoolopleiding was vrij beperkt. Ik ben op school geweest tot en met de zesde klas, zodat ik van delen, vermenigvuldigen en breuken weinig afweet. Ik heb echter veel gelezen en geluisterd naar lezingen en stel belang in alle mogelijke krantenartikelen. Zodoende heb ik getracht me meer te ontwikkelen. Mochten er echter dingen in deze historische beschrijving niet geheel kloppen, wil mij dat dan niet euvel duiden.

Ik heb veel ervaring opgedaan en ben door schade en schande wijzer geworden. Ik heb veel welgestelde families, door slecht gedrag, gebrek aan vlijt en te royale leefwijze ten gronde zien gaan, vele rijken arm en vele armen welgesteld zien worden. Het beste wat een mens kan doen is, leef eenvoudig, wees eerlijk, wees zuinig, maar niet gierig, wees overlegend en denk om je gezondheid. Tracht op de gebreken van een ander niet teveel te letten en respecteer andermans deugden. Wees tegenover de mindere evenzo geschikt en vriendelijk als tegenover de meerdere. Help waar geholpen moet worden.

Ik hoop, dat het hier geschrevene door een ander mag worden voortgezet, tot welvaart en schoonheid van Ter Apel.

Geschreven te Ter Apel in augustus 1968
door F.A. Bergman op 83-jarige leeftijd

Tijdschriften en Boeken.

door J. Potze

Tijdschriften en boeken kunnen alleen worden ingezien.
In geen geval worden tijdschriften of boeken uitgeleend.

Het archief van de Vereniging is geplaatst in het Streekhistorisch Centrum te Stadskanaal (naast de watertoren). Inlichtingen SHC Stadskanaal: B. Roossien. Telefoon: 0599-612649.
Overige inlichtingen: secretariaat, mevr. P. Scheper Tel. 0591-618043.

Tijdschriften

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging. Jaargang 53.
Register en inhoudsopgave 1998.

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.

Jaargang 54, nr 9, september 1999. Goeree-Overflakkee II.
T.N. Schelhaas De oudste generaties van de Ouddorpse familie Sandifort.
B. van Dooren De kwartierstaat van Aren Keenderts Kievit.
T.N. Schelhaas Het veldboek van Grijsoord uit 1588. Vervolg van pagina 481.

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.

Jaargang 54-nr 10, oktober 1999.
Dr. J.P.W.F. Lakke Het Hasselter geslacht Lakke in de 18e eeuw.
Onderzoek naar een patriottische gezindheid.
C.L. Broekkamp Rang en standen tot in de dood.
Jos Kaldenbach Een Limburgs kerkboek uit 1747 teruggevonden in Hannover.
L.C.J.M. Knitel Tweemaal een akte van bekendheid.

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging.

Jaargang 54-nr 11, november 1999.
redactie Wapenregistratie. (Dethmers uit Meeden, Veerkamp uit Lingen, Westers uit Kolham).

Genealogie. Kwartaalblad van het Centraalbureau voor Genealogie.

Jaargang 5, nummer 3, september 1999.
Rob van Drie Stamboom in de klas. Lesbief voor de bovenbouw basisonderwijs.
Nico Plomp De Nederlandse adel en het rooie boekje.
A.J. Mensea (De) Marken in oostelijk Nederland en de markenarchieven.
Boekenrubriek W. Visscher: Rond de Runde.Turf, kunstmest en electriciteit.
Met gegevens van veenindustriële families (waaronder 20 Groningse).

Stad en Lande. Cultuur-historisch tijdschrift voor Groningen.

Jaargang 8, nummer 3, 3e kwartaal 1999.
Special 75 jaar Stad en Lande. Honderd jaar vergrelde Grunnegers
Eddy de Jonge 1901. Oprichten Draankbestriederskomité.
Reint Wobbes 1918. Oprichten van kunstenoarsploug 'De Ploug'.
Helenus (Léon) H.J. Boer 1929. De langste landaarbaidersstoaken in ons laand.
Jan Oldenhuis 1930. Veerman Hammingh oet Gaarwerd in 't geweer tegen d'overhaid.
Dirk Mulder 1943. d'April/Maai stoakens.
Aalje Tiktak 1956. Kommenisten kriegen zwoar te vverduren.
Carla Alma 1965. OPrichten van Waddenverainen.
Marja Kiel 1977. Rebulie en dikke toezeboudel vanwege t verkeerssirkeloatieplan.
Willem Foorthuis 1983. NAM trekt knipke.
Aike Maarsingh 1990. Boeren leggen t verkeer lam.

Twente Genealogisch. NGV afd. Twente.

15e jaar, nr 4 oktober 1999.

Weinig aansluitend op onze regio.

Kroniek vande Historische Vereniging Zuidoost-Drente, 7e Jg, nr. 1, juli 1999.

P.M. Kraan	In memoriam Bertus Eising.
B. Dijkstra	Veenoord en het logement Scholte.
Ger de Leeuw	De erfenis van Emmen. (Angelinostichting, Tehuis voor ouden van dagen).
Wim Visscher	De Heerendijk. (tussen Coevorden en Ter Apel, aansluitend op de Leidijken van Westerwolde).
Gerard Waasdorp	Behuizing in Westenesch.
Wim Visscher	Tegengestelde toepassingen van turf. Vuuraanmakers en vuurwerende turf.

Threant, NGV Drenthe, 10e Jg. nr 3, 1999.

Ria Klooster	Geschiedenis van Havelte.
H. Zomer	Kwartierstaat Zomer.
W. Koops	Genealogie Israels Koops.
Ria Klooster	Historisch verhaal: Hoffelijke zeden der 15e eeuw.

HuppelDePup, NGV Groningen en Noord-Drenthe, Jg 5, 1998.

H.J.E. Hartog	Inhoudsopgave en Index 1998.
---------------	------------------------------

HuppelDePup, NGV Groningen en Noord-Drenthe, Jg 6, nr 3, augustus 1999.

J. van Campen en Eddy Landzaat	Genealogisch voorstellen.
Jaap Hellinga	Al het voorgestelde zoet is voor haar in bitterheid veranderd.
S.J. Smid	Nieuws van de Contactdienst. Gedeelten uit het bestand. Stad Groningen.
Antonia Veldhuis	Onbekende bron 732. Van het gerecht van Wedde, Westervoldingeland, Bellingwolde en Blijham. Een paar aardige voorbeelden.
R.H.C. van Maanen	Jeneverbranderijen in Groningen in 1818.
Petronella J.C. Elema	Roodstaartje. Genealogie Harmannus Gerrits Roodstaartje, geb. 1754 in Wildervank, overl. 1851 Veendam, praamschipper.
Alex J. H. van Marion	Opgespoord in het Nederlands Spoorwegmuseum.
Geert K.P. Rozendal redactie	Genealogie Rozendal. Bibliotheekaanwinsten. Hun naam was Heeres/Heres. Genealogie uit Blijham.

Boeken (binnenkort toegevoegd aan ons archief SHC Stadskanaal):

E.O. vd Werff en M. Beilmann	Beelden op hun plaats. Doxaalbeelden uit Bentlage in Ter Apel.
Roeli Broekhuis	n.a.v. tentoonstelling Museumklooster Ter Apel in 1995
Roeli Broekhuis en Ton Kuper	Adel verplicht. Over edele schenkingen en vorstelijke bescherming. n.a.v. tentoonstelling Museumklooster Ter Apel.
Dr. P. van den Bosch o.s.c.	Op de grens van Vrede. 350 jaar Vrede van Munster. Uitgave Museumklooster 1998.
Hans Ulrich Weiss	Sie teilten mit Jedermann. Eine kurze Geschichte des Ordens der Kreuzherren. Die Kreuzherren in Westfalen. Uitg. Lichtland, Diest 1963. (naar de dissertatie, Münster 1958)